

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

HATA Yİ MOTİFLERİ

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ - 1	3
1. ÇİNİDE KULLANILAN HATAYI MOTİFLERİ	3
1.1. PENÇ MOTİFİ	8
1.1.1. Tanımı	8
1.1.2. Kullanım Yerleri	12
1.1.3. Çizim Tekniği	16
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	44
ÖĞRENME FAALİYETİ - 2	47
2. NARÇİÇEĞİ MOTİFİ	47
2.1. Tanımı	48
2.2. Kullanım Yerleri	49
2.3. Çizim Tekniği	51
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	75
ÖĞRENME FAALİYETİ - 3	77
3. ŞAKAYIK MOTİFİ	77
3.1. Tanımı	78
3.2. Kullanım Yerleri	82
3.3. Çizim Tekniği	84
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	111
ÖĞRENME FAALİYETİ - 4	114
4. MARUL ÇİÇEĞİ MOTİFİ	114
4.1. Tanımı	115
4.2. Kullanım Yerleri	116
4.3. Çizim Tekniği	117
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	144
MODÜL DEĞERLENDİRME	147
CEVAP ANAHTARLARI	153
ÖNERİLEN KAYNAKLAR	154
KAYNAKÇA	155

AÇIKLAMALAR

KOD	211GS0101
ALAN	Seramik ve Cam Teknolojisi
DAL/MESLEK	Çinicilik
MODÜLÜN ADI	Hata yi Motifleri
MODÜLÜN TANIMI	Çini sanatında kullanılan Hatayi motiflerinden; Penç, Nar Çiçeği, Marul Çiçek, Şakayık Motiflerinin tanımları, kullanım yerleri ve çizim teknikleri ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32 +(40/32)
ÖN KOŞUL	Kır Çiçekleri -3- modülünü almış olmak
YETERLİK	Hatayi Grubu Motiflerini çizmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Türk süsleme sanatları ana motiflerinden olan hatayi grubu motiflerini, asıllarını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. Amaçlar: Gerekli ortam sağlandığında; 1. Penç Motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. 2. Nar Çiçeği Motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. 3. Şakayık Motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz 4. Marul Çiçeği Motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLAR	Açılı çizim masası, parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 kalem, 2B kalem ucu, gönye, cetvel
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Süsleme sanatlarımızın başlıca desenleri arasında en önemli türlerden biri olarak karşımıza çıkar. Birçok çeşitlere ayrılmış ve çok sık kullanılmışlardır. Çin ve Orta Asya'nın etkisi altında oluşan, çoğu kez kökeni belli olmayacak derecede stilize edilmiş çiçek ve yaprakların girift desenleridir. Yapı itibarıyla küçük, büyük, üstten, yandan, sade veya çok çeşitli profillerle çeşitli ayrımlara tabi tutulabilirler. Hemen, hemen hepsinde büyük bir simetri hâkimiyeti göze çarpar. Birleşik hallerde, bordür, alınlık, şemse ve panolarda, belirli kalıpların sınırlandığı çeşitli ortamlarda, görülürler.

Halı, çini, kâğıt, demir, taş, tahta, sedef vs. gibi değişik maddeler üzerinde gerek işçilik gerek desen bakımından farklı görünümlere sahiptirler. Devirlerine göre farklı özellikler gösterirler. Örneğin: Anadolu Selçukluları zamanında basit ve ilkel görünümlerde olan hatayiler, on beşinci yüzyılda Çin sanatının etkisine girerek, çok süslü biçimlerde bulunurlar. Buna karşı on altıncı yüzyılda en has Türk karakterine kavuşmuş olarak çok zenginleşmişlerdir.

Günümüz çini eserlerinde, hatayi motifleri çok kullanılmaktadır. Hatayi modülünde bu üslup içinde geçen penç, narçiçeği, marul çiçeği ve şakayık motiflerinin önemi, kullanım yerleri ve çizim teknikleri ayrıntılı olarak işlenmektedir. Bu modülü tamamladığınız zaman sizler çini sanatında çok önemli yeri olan, hatayi motiflerinden penç, narçiçeği, marul çiçeği ve şakayık motiflerini istediğiniz ölçülerde ve tekniğine uygun olarak çizebileceksiniz. Öğrendiğiniz bu motifleri kullanarak çini desenleri hazırlayabileceksiniz. Bu şekilde çini alanındaki desinatör ihtiyacını karşılayabileceksiniz.

Modülün yaşantınıza katkı getirmesi umuduyla başarılar dileriz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; çini sanatında kullanılan penç motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, aşağıdaki araştırmaları yapmanız, öğretilecek faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Ø Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek,
- Ø Çevrenizdeki çini dekor atölyelerinde bulunan penç motifli çinilerin desende kullanımını gözlemleyerek,
- Ø Çevrenizdeki çini satış mağazalarında bulunan penç motifli çinileri gözlemleyerek
- Ø Çini ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden penç motifini inceleyerek
- Ø İnternette konu ile ilgili siteleri araştırarak,

Penç motifi ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

1. ÇİNİDE KULLANILAN HATAYİ MOTİFLERİ

Hatayi, muhtelif çiçeklerin dikine kesitinin, anatomik çizgilerinin üsluplaştırılmasıyla ortaya çıkan şekillerdir. Buna eski deyişiyle “makta-ı tulani” (uzunluğuna kesit) denir.

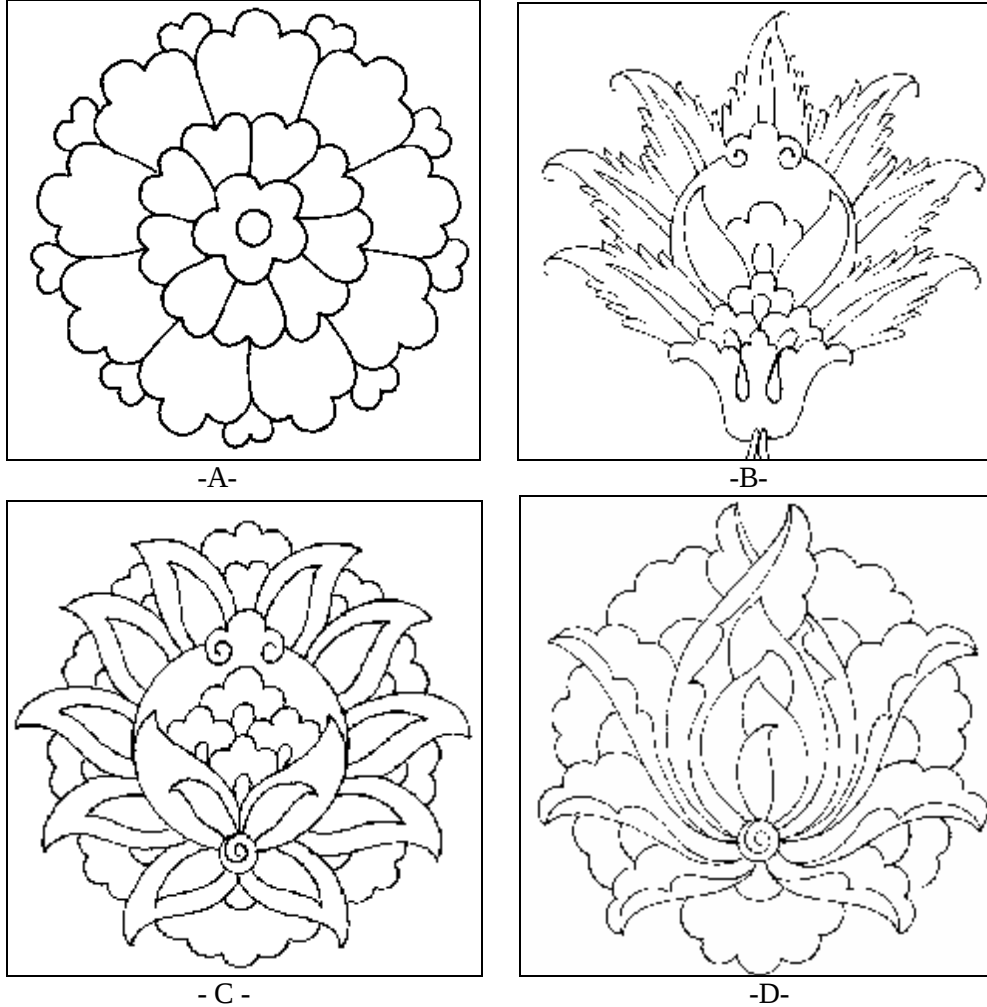
Türk Süsleme Sanatlarının ana motiflerinden biridir. Tezhip, Çini ve halı desenlerinde yaygın olarak kullanılır. İsminden de anlaşılacağı gibi köken itibarıyla “Hata”, “Hatay”, “Hitay”, “Huten”, isimleriyle de anılan Çin Türkistan’ına bağlanır.

Timur Çağının büyük kültür merkezi olan Herat, en parlak devrini 1350–1510 yılları arasında yaşamıştır. Başta Timur olmak üzere bu sülalenin hepsi ilim ve sanata düşkün hatta kendileri de sanatkâr olan kişilerdir. 1405’de Timur’un ölümünden sonra, Şahruh (1377–1447), Baysungur Mirza (1397–1433) bu sanat çalışmalarını arttırarak devam ettirmişlerdir. Sanata karşı sevgisinden dolayı büyük bir sanat hamisi olan Baysungur Mirza, on yılı aşkın bir süre Herat’taki sarayında kurduğu sanat atölyesinde eşsiz eserler hazırlatarak, Batı

Türkistan kültürünün kitap sanatlarını yüksek bir olgunluğa erdirmifitir. Hem hattat hem de müzehhip olan Baysungur Mirza, Gıyaseddin isminde bir sanatkârı yeni motifler bulup mevzuları zenginleştirmek üzere, Çin Türkistan'ına gönderir. Oradan getirilen bu motife, o memlekete izafeten hatayi ismi verilir.

Orta Asya'dan İran yoluyla Anadolu'ya ulaşan hatayi motifinin en yaygın kullanım sahasını bulması Osmanlılar devrinde olmuştur. Bu motif her asırda başka özellikler kazanmıştır ki bunlar kolayca fark edilebilir. XV. y.y.'da görülen bu üslup XVI. y.y. Kara Memi ve Şah Kulu ekollerinin başlaması ile son bulur. Bezeme sanatımızda kullanılan çiçekler ve yapraklar bu dönemde daha değişik biçim ve boyutlarda ele alınmıştır.

Hatayi Motiflerinde; diğer Türk süsleme sanatlarından farklı olarak çini sanatında daha zengin renk ve motif çeşitliliğine ulaşılmıştır. Klasik çini desenlerinde hatayi motiflerini dört gruba ayırıyoruz. Her bir grupta kendi arasında sayılamayacak kadar çok motif çeşitliliği görülür. Hatayi motifleri Şekil 1.1-A-'daki penç, -B-'deki narçiçeği, -C-'deki şakayık ve -D-'deki marul çiçeği motifi olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır.

Şekil 1. 1: Hatayi motifleri

Aşağıdaki 16. yüzyıl İznik çini tabak deseninde aynı dal üzerinde tüm hatayı motifleri yer almaktadır. Merkezdeki narçiçeği motifi ile başlayan dal; sırasıyla pençler, marul çiçeği, şakayık ve marul çiçeği motifi ile sonlandırılmıştır. (Resim 1.1)

Resim 1.1: 16. yüzyıl İznik çini tabak deseni

Resim 1.2’de görülen çini desende; merkezde penç motifi, etrafında şakayık motifi, en dışta da nar çiçeği motifi yer almaktadır.

Resim 1.2: Penç motifi, şakayık motifi ve narçiçeği motifinin kullanıldığı pano deseni

Resim 1.3’de görülen çini tabağın; merkezinde nar çiçeği motifi, sağ ve sol kenarında penç motifi ve üst kısmında şakayık motifi yer almaktadır.

Resim 1. 3: Narçiçeği motifi, penç motifi ve şakayık motifinin kullanıldığı çini tabak

1.1. PENÇ MOTİFİ

Penç motifleri, çiçeğin üstten kuş bakışı görünüşünün, stilize edilip çizilmeleri ile oluşan motiflerdir. Ortada, çiçeğin sapının bağlandığı küçük yuvarlak bir göbek kısmı ve etrafında taç yapraklar yer alır.

Penç motifinin, tek yapraklı, iki ve üç yapraklısına ender rastlanır. Belki haç şeklini hatırlattığı için, dört yapraklı penç de benimsenmemiştir. En çok kullanılan beş yapraklı pençtir. Farsça penç berk beş yaprak demek olduğundan kısaca hepsi penç adı ile adlandırılmıştır.

Penç motifinin, kanaviçesi bir daire görünüşündedir. Sapın çiçeğe birleştiği nokta gibi yeşil çanak yaprakları da altta kaldığından gizlenmiştir. penç motifinde bu birleşme noktası altta kaldığından, görülmez. Bu sebeple desen içinde kullanılan penç'in herhangi bir cephesinden sap çıkartmak mümkündür. Renkli taç yaprakları ile tohumları taşıyan kesenin üst kısmı görülebilir

Desen içinde büyüklüğüne göre, ana motif olarak da kullanılan penç, bilhassa sap dönüşlerinde veya kesişmelerinde, yön göstermediği için sorunları halleden anahtar bir motiftir.

1.1.1. Tanımı

Hatayi grubundan, penç ismiyle bilinen bu motifler, bitki kaynaklı olup, herhangi bir çiçeğin kuşbakışı görüntüsünün, üsluplaştırılarak (stilize edilerek) çizilmesiyle elde edilmiştir. Gelişmiş bir çiçeğe kuşbakışı bakıldığı zaman, önce göze görünen, renkli taç yapraklarıdır.

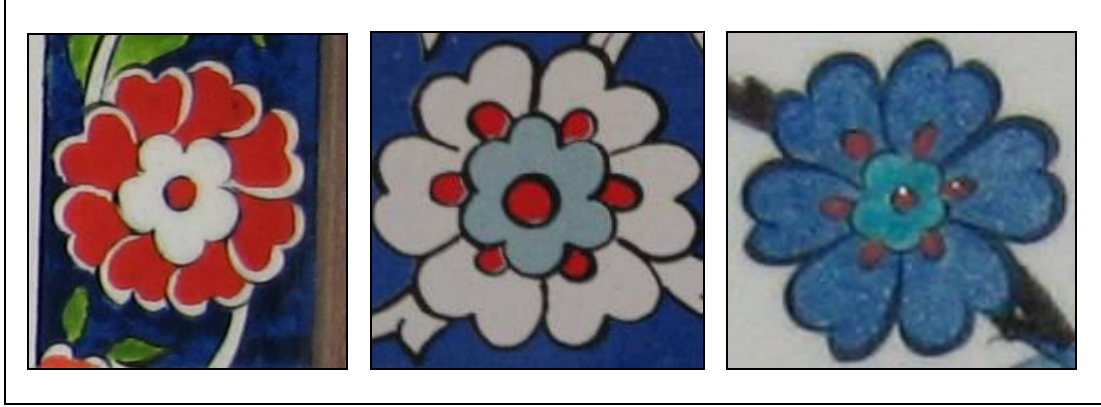
Motif üsluplaştırılırken, yapraklarının sayısına göre Farsça isimler almış ve:

Bir yapraklı ise, yek berk
İki yapraklı ise, dü berk
Üç yapraklı ise, se berk
Dört yapraklı ise, cihar berk
Beş yapraklı ise, penç berk
Altı yapraklı ise, şeş berk denilmiştir.

Zaman içinde, en çok kullanılan beş yapraklısı olacak ki, penç berk deyim haline gelerek, bütün motifleri kendi ismi altında toplamıştır. Daha sonra bu da kısaltmaya uğramış, berk kelimesi atılmış ve bu motiflere sadece penç denilmiştir.

Penç motifi yalın ve katmerli olarak temelde iki çeşittir. Yalın ve katmerli pençlerin farklı boyut ve biçimlerde birleştirilmeleri ile top çiçek, aynı yöne kıvrılan yapraklarla zenginleştirilmesiyle çarkı felek gibi motif çeşitleri ortaya çıkar.

Resim 1.4’de görülen katmerli pençlerin merkezinde yalın pençler bulunur.

Resim 1. 4: Küçük katmerli penç örnekleri

Klasik Çini desenlerinde küçük boyda çizilen katmerli penç örnekleri Resim 1.5’de görülmektedir.

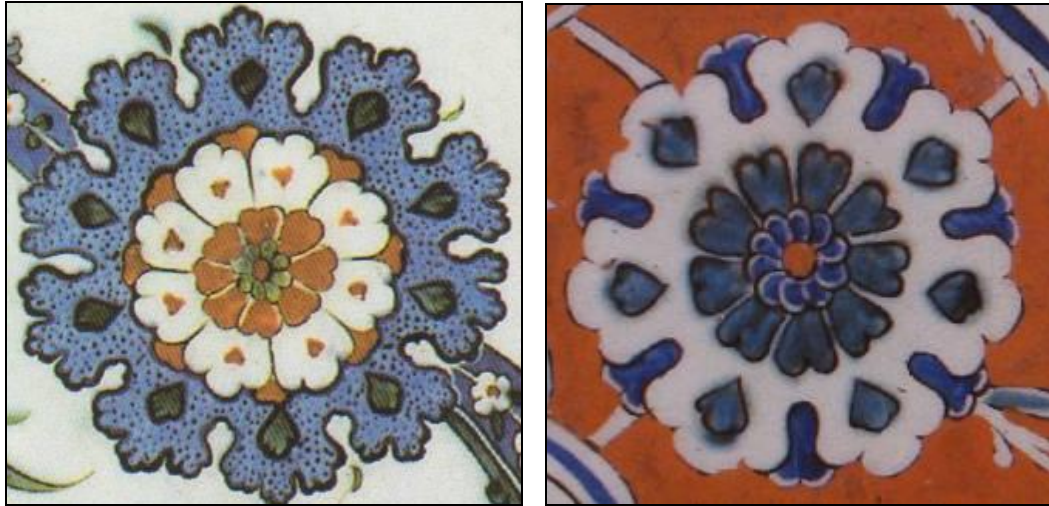

Resim 1. 5: Küçük katmerli penç örnekleri

Büyük boyda çizilen pençlerin hemen hepsi katmerlidir. Çünkü genişleyen alanı, aynı merkezli, birkaç daire çizerek ayrıntılı yapraklarla doldurmak, hem desene zenginlik ve güzellik kazandırır, hem de çizenin işini kolaylaştırır. Klasik çini desenlerinde büyük boyda çizilen katmerli pençlerin dış kanaviçesi çoğunlukla yarım pençlerle süslenir. Motif büyüdükçe motif üzerinde boş kalan alanlar yapraklarla ve damlalarla doldurulabilir. Resim 1.6'daki katmerli pençler uzun basit yapraklarla zenginleştirilmiştir. Yapraklar ahenkli ve dengeli bir şekilde motif üzerine yerleştirilmiştir.

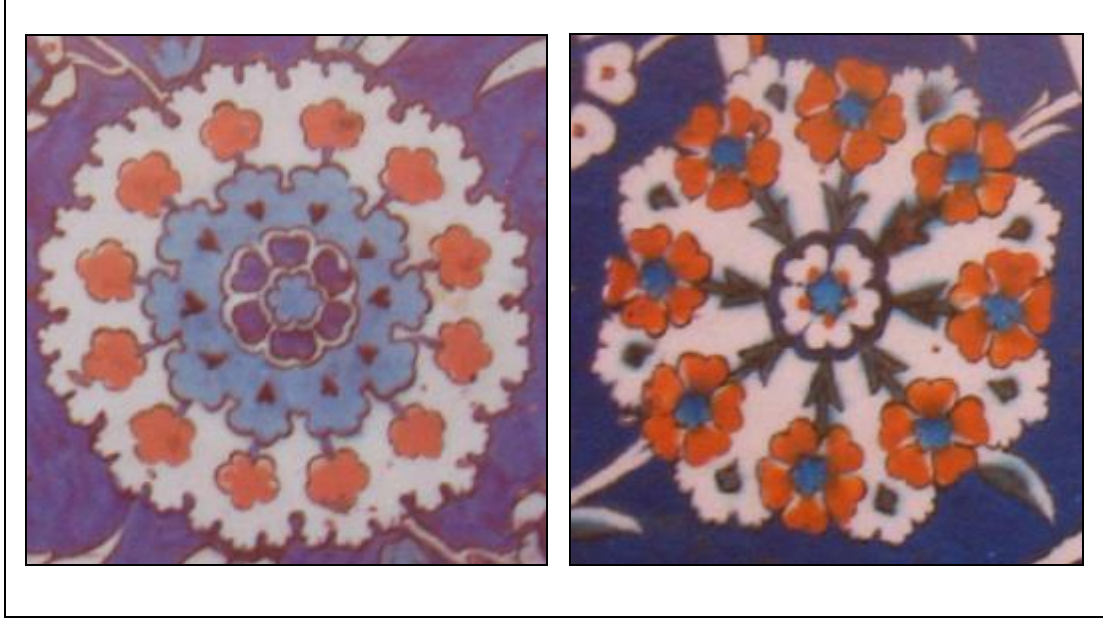
Resim 1. 6: Basit yapraklarla süslü penç örnekleri

Resim 1. 7: Dış kanaviçesi yarım pençlerle süslenen klasik örnekler

Resim 1.7’de görüldüğü gibi motif üzerinde boş kalan yüzeyler yarım pençli damlalarla doldurulur.

Büyük katmerli pençlerde boş kalan motif yüzeyleri yalın ve katmerli pençlerle doldurulabilmektedir. Resim 1.8’deki örneklerde görülen motifler pençlerle hurdelenmiştir.

Resim 1. 8: Hurdeli penç motifleri

Aynı yöne kıvrılan yapraklarla zenginleştirilen penç motifine “ Çarkifelek ” adı verilir.
(Resim 1.9)

Resim 1. 9: Çarkı felek motifi

Aynı şekildeki yarım pençlerin kat, kat büyüterek biçimlenmiş hali “Top Çiçek” olarak adlandırılır. Top çiçek motifi Resim 1.10’da görüldüğü gibi büyük bir çanakla dala bağlanır.

Resim 1.10: Top Çiçek motifi

1.1.2. Kullanım Yerleri

Penç motifi, kompozisyon içinde ana motif olarak, çeşitli biçimlerde kullanılabilir. Bunlar arasında en önemlilerinden birisi, bahar dalı motifleridir. Bahar dalı motifleri yalın veya katmerli pençlerin dal eğrisi üzerinde belli bir düzenle yerleştirilerek çizilmesiyle oluşur. Resim 1.11’de yalın penç motifleri kullanılarak çizilmiş bahar dalı motiflerini görebilirsiniz. Gene yalın penç motifleri, her dalda bir tane yer alacak ve çiçek demetleri oluşturacak şeklinde desen içinde kullanılır. (Resim 1.12)

Resim 1. 11: Bahar dalı motifleri

Resim 1. 12: Penç motiflerinden oluşan çiçek demetleri

Büyük boy ve katmerli çizilen penç motifleri ise bazen farklı çeşitleri ile bazense diğer hatayi grubu motifleri ile birlikte değişik kompozisyonlar oluşturacak şekilde bir arada kullanılabilir. Resim 1.13 ile Resim 1.14’de bu şekilde kenar suyu kompozisyonlarında kullanılmış katmerli penç örneklerini görebilirsiniz.

Resim 1. 13: Katmerli penç motifinin desen içinde kullanılması

Resim 1. 14: Katmerli penç ve diğer hatayi motiflerinin desen içinde kullanılması

Penç motifleri ayrıca iri ve büyük boy çizilen çeşitli motiflerin hurdelenmesinde kullanılır.

Penç motiflerinin en önemli kullanım yerlerinden biriside; merkezi simetrik hazırlanan desenlerde merkezde kullanılmasıdır. Bu şekilde desenlerin merkezlerinde kullanılan pençler önemli bir vazife üstlenerek, desenlerin kurulmasında kilit noktası olarak görev alırlar. Resim 1.15 ve Resim 1.16’da desenlerin merkezlerinde kullanılan katmerli penç motiflerini görebilirsiniz.

Resim 1.15: Katmerli pençli desen rneği

Resim 1. 16: Katmerli pençerle hazırlanan klasik desen örneği

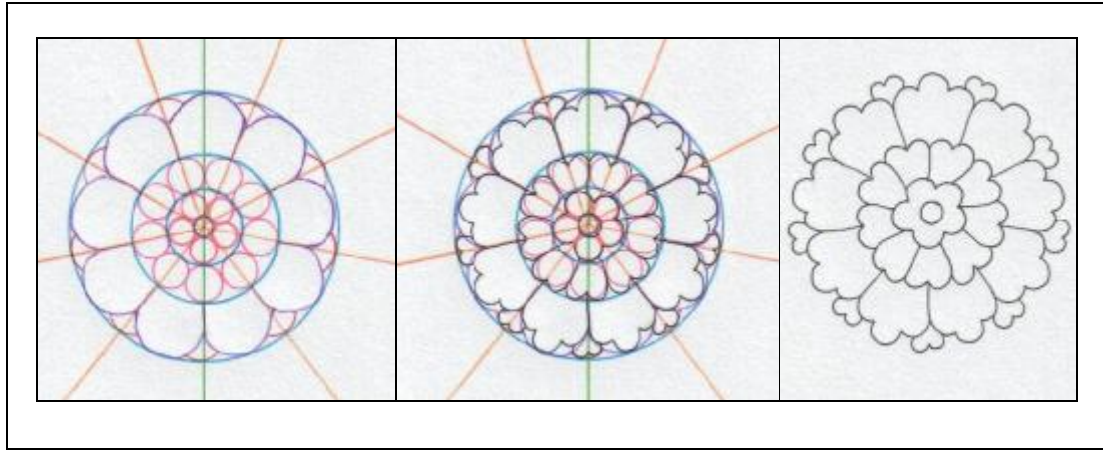
1.1.3. Çizim Tekniği

Penç motifleri bildiğiniz gibi çiçeğin üstten kuş bakışı görünüşünün, stilize edilip çizilmeleri ile oluşan motiflerdir. Ortada, çiçeğin sapının bağlandığı küçük yuvarlak bir göbek kısmı ve etrafında taç yapraklar yer alır.

Yalın bir penç için çizime, gözün seçebileceği tonda, motifin büyüklüğünü ve şeklini belirtecek olan daire şeklinde kanaviçe ile başlanır. Sonra kaç yapraklı penç düşünülüyorsa, çember o sayıda eşit parçaya bölünür.

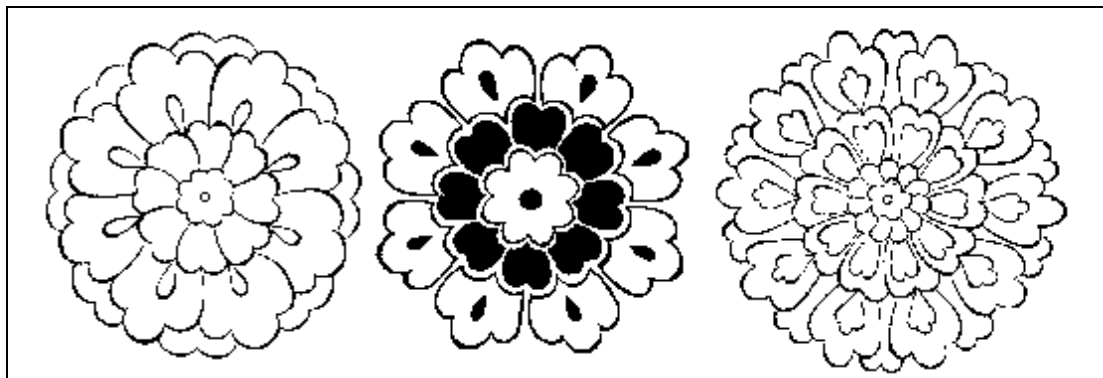
Simetrik bir görünüş ile çiçeğin tabii yapısına bağlı kalınarak dengeli ve ahenkli bir arayış içinde yerleştirilir. Kabaca ortaya çıkan motif düzeltmeleri de yapılmakla son halini bulmuş olur.

Katmerli bir penç çizmek istiyorsa, göbek merkez olmak koşulu ile her katmer için, aynı merkezli ve farklı yarıçaplı çemberler çizilir. Orta noktaları aynı, üst üste konmuş ve merkeze doğru küçülen birden fazla pençin görünüşü gibi yapraklar kanaviçenin içine yerleştirilir. Bu düzenleme yapılırken bir sıradaki yaprak ayrımının, diğer sıradaki ayrım ile aynı hizaya gelmemesine dikkat edilmelidir. Tabiatda da görüldüğü gibi çapraz gelmesi motifte bütünlük ve ahenk sağlar. Çizimde dikkat edilecek bir başka husus ise her katmer için çizilen çemberlerin yarıçapları merkeze yaklaştıkça küçülerek aralıklar daralır. Yapraklarda küçülür. Böylece merkezde ortaya çıkabilecek sıkışma ve karışmalar önlenmiş olur. (Şekil 1.2)

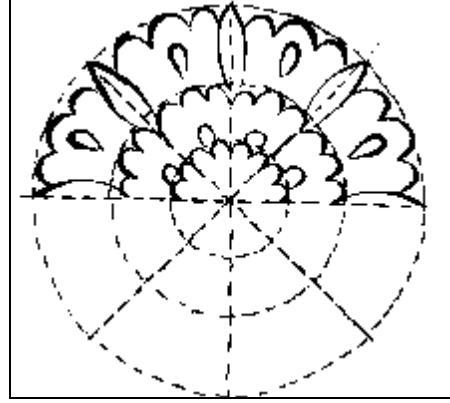
Şekil 1. 2: Katmerli penç çizimi

Motif büyüdükçe motif üzerinde boş kalan alanlar damlalarla doldurulabilir. Kanaviçesi damla şeklinde olduğu için bu isim verilir. Kullanılan yüzeyin büyüklüğüne göre tepesi farklılaşmaktadır. Damla tepesine tekli, ikili ve üçlü yarım penç biçimi verilir. (Şekil 1.3)

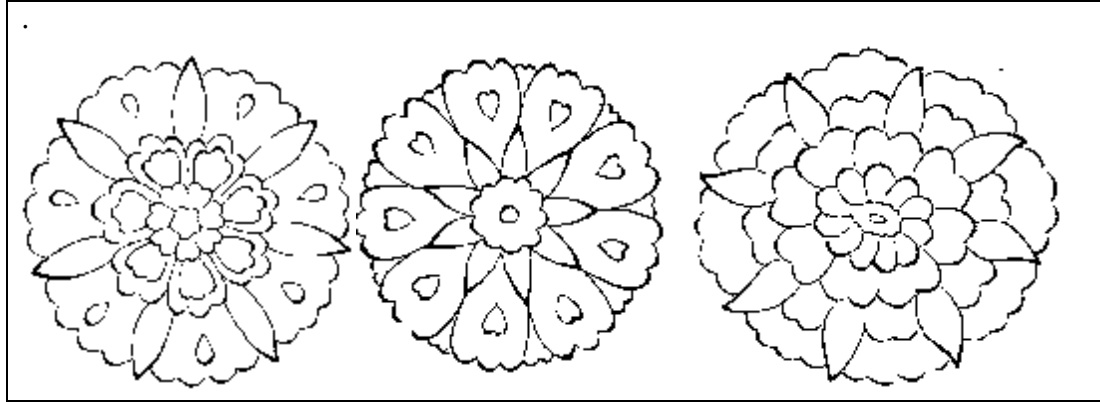
Şekil 1. 3: Katmerli penç çizimi

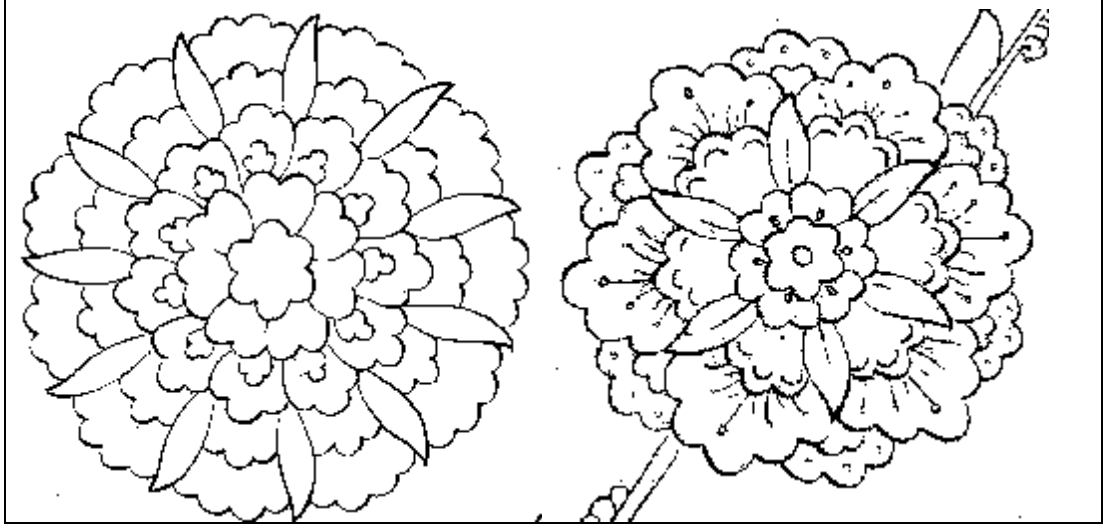
Taç yapraklar uzun basit yapraklar şeklinde de olabilmektedir. Basit taç yaprakların kanaviçesi ile asıl çizimi aynı biçimdedir. (Şekil1.4)

Şekil 1. 4: Basit taç yapraklı katmerli penç çizimi

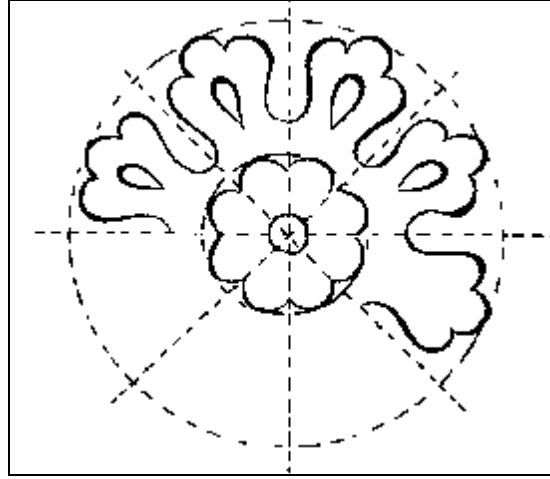
Şekil 1.5'deki katmerli pençler uzun basit taç yapraklarla zenginleştirilmiştir. Yapraklar ahenkli ve dengeli bir şekilde motif üzerine yerleştirilmiştir

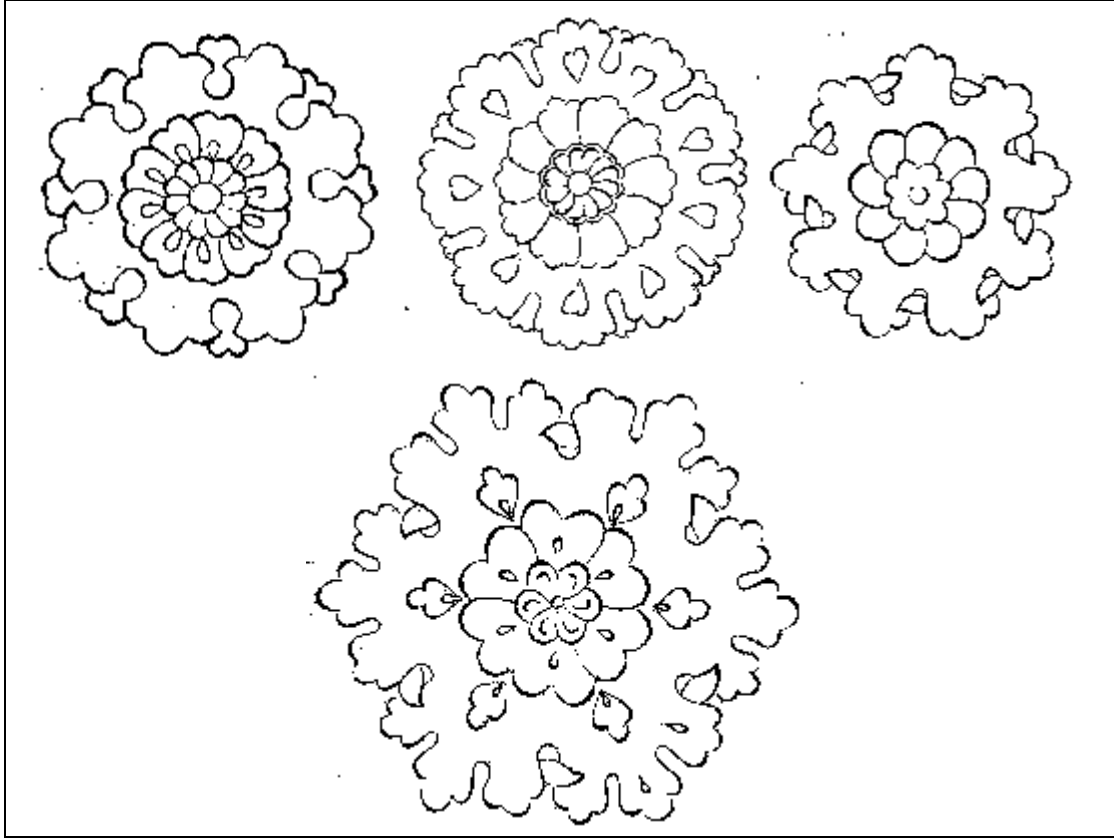

Şekil 1. 5: Basit taç yapraklı katmerli penç örnekleri

Sınır çizgileri merkezden bağımsız yarım pençlerle süslenen katmerli penç çizimi Şekil 1.6'da görülmektedir. Bu motifin farklı çeşitleri Şekil 1.7'de görülmektedir.

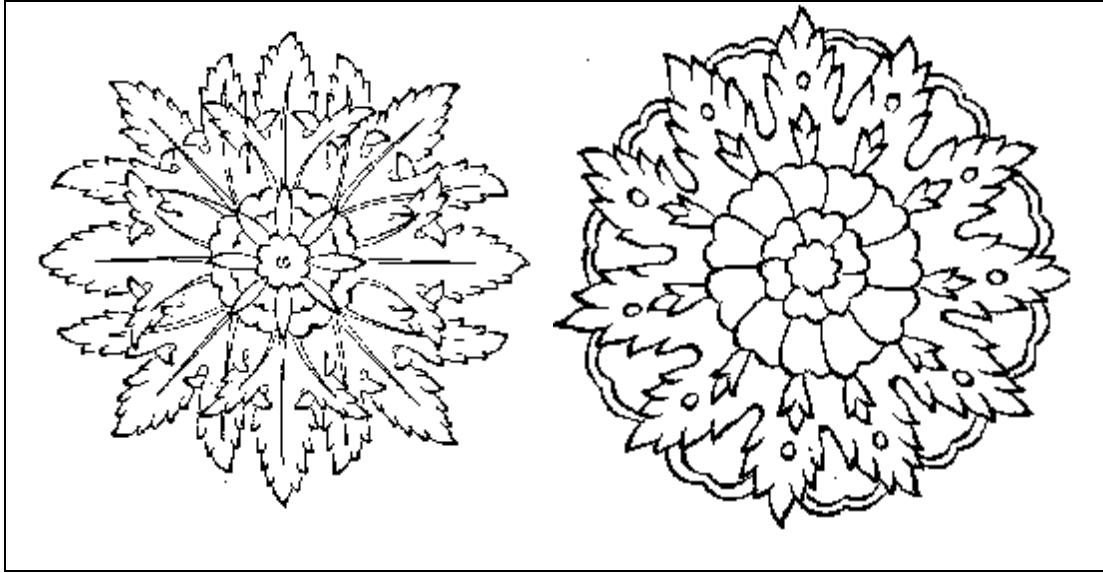

Şekil 1. 6: Katmerli penç çizimi

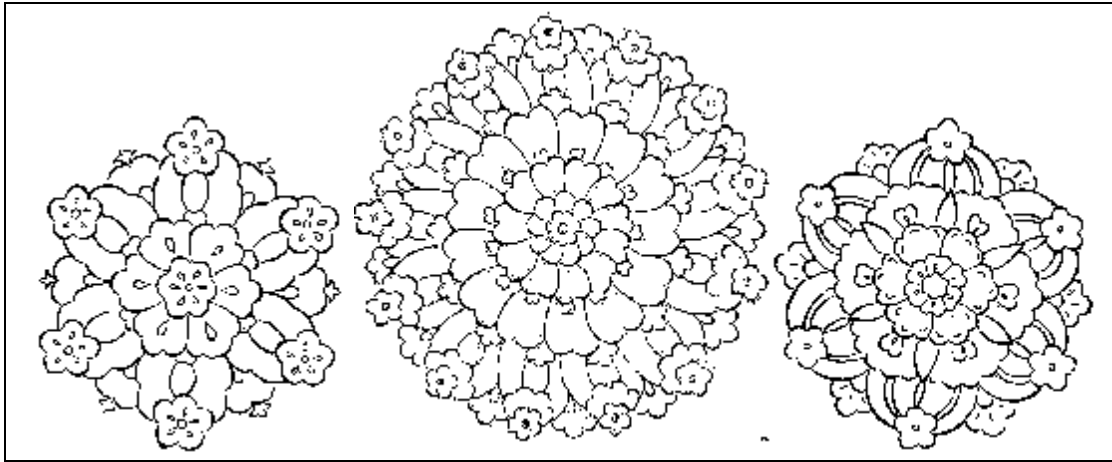
Şekil 1. 7: Sınır çizgileri merkezden bağımsız yarım pençlerle süslenen katmerli penç örnekleri

Sınır çizgileri merkezden bağımsız tırnaklı yapraklarla süslenen katmerli pençlerin; sınır çizgilerinden itibaren dış kanaviçesi basit yapraklardan oluşur. Merkezdeki katmerli penç kanaviçesinden sonra basit yapraklar çizilir. Merkezden dışa doğru esas çizim yapılır. Basit yaprakların içi değişik şekillerde damarlanabilir. Motifin örnekleri Şekil 1.8’de görülmektedir.

Şekil 1. 8: Merkezden bağımsız tırnaklı yapraklarla süslenen katmerli penç örnekleri

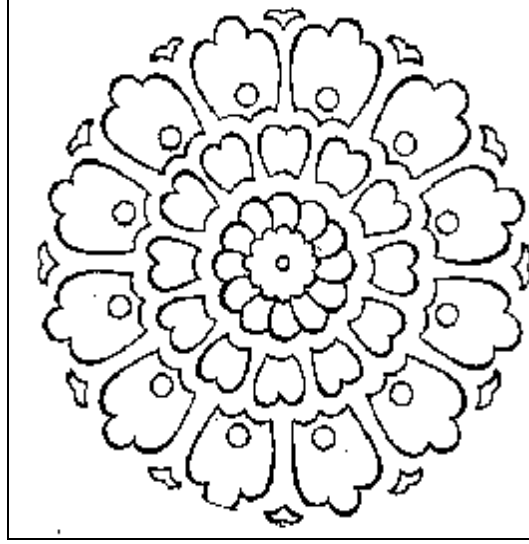
Taç yaprakları penç tomurcuklarından oluşan pençlerde merkez katmerli pençin çizim aşamalarına uyularak çizilir. Kenar taç yapraklar ise penç tomurcukları şeklinde çizilir. Motifin Klasik çini desenlerindeki örnekleri Şekil 1.9’da görülmektedir.

Şekil 1. 9: Kenar taç yapraklar penç tomurcuklarından oluşan katmerli pençler

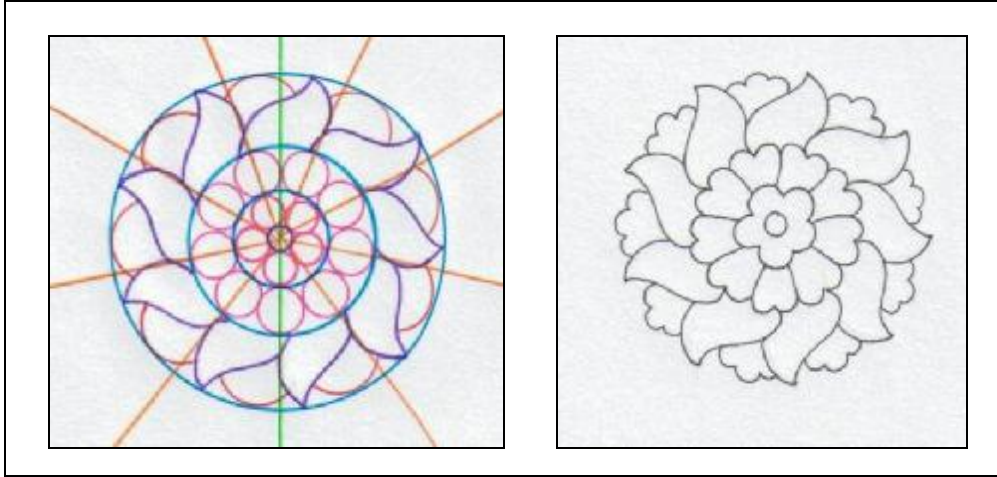
Katmerli penç motifinde; motif büyüdükçe taç yaprakların sayısı artmaktadır. Çünkü genişleyen alanı, aynı merkezli, birkaç daire çizerek ayrıntılı yapraklarla doldurmak, hem desene zenginlik ve güzellik kazandırır, hem de çizenin işini kolaylaştırır. Taç yaprakların

her biri birbirinden bağımsız çizilebilir. (Şekil 1.10). Motifin kanaviçesinde ara boşluklar da dairelerle belirlenir.

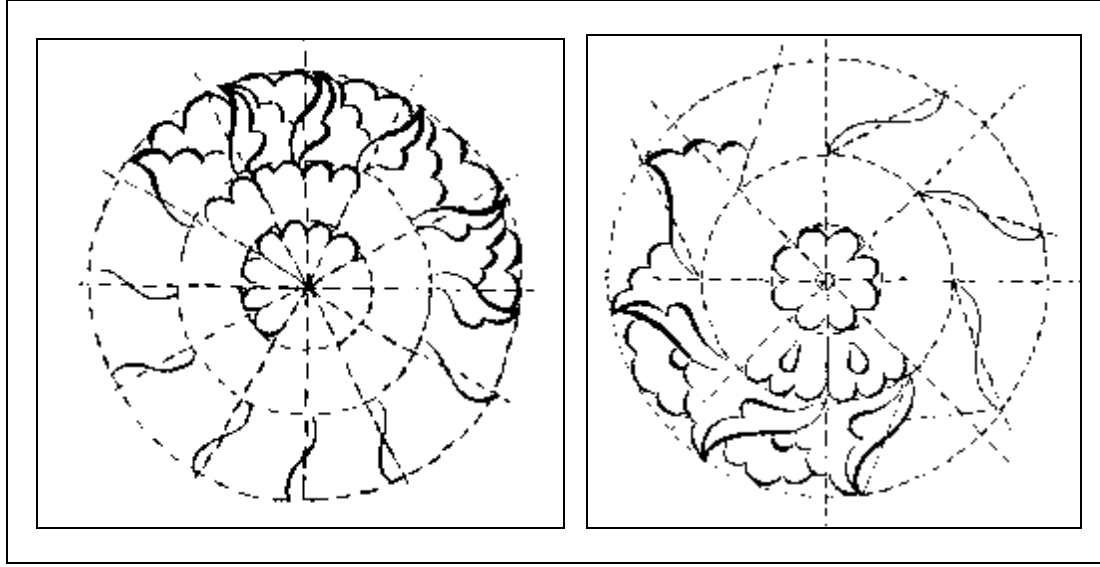

Şekil 1. 10: Taç yaprakları birbirinden ayrı katmerli penç örneği

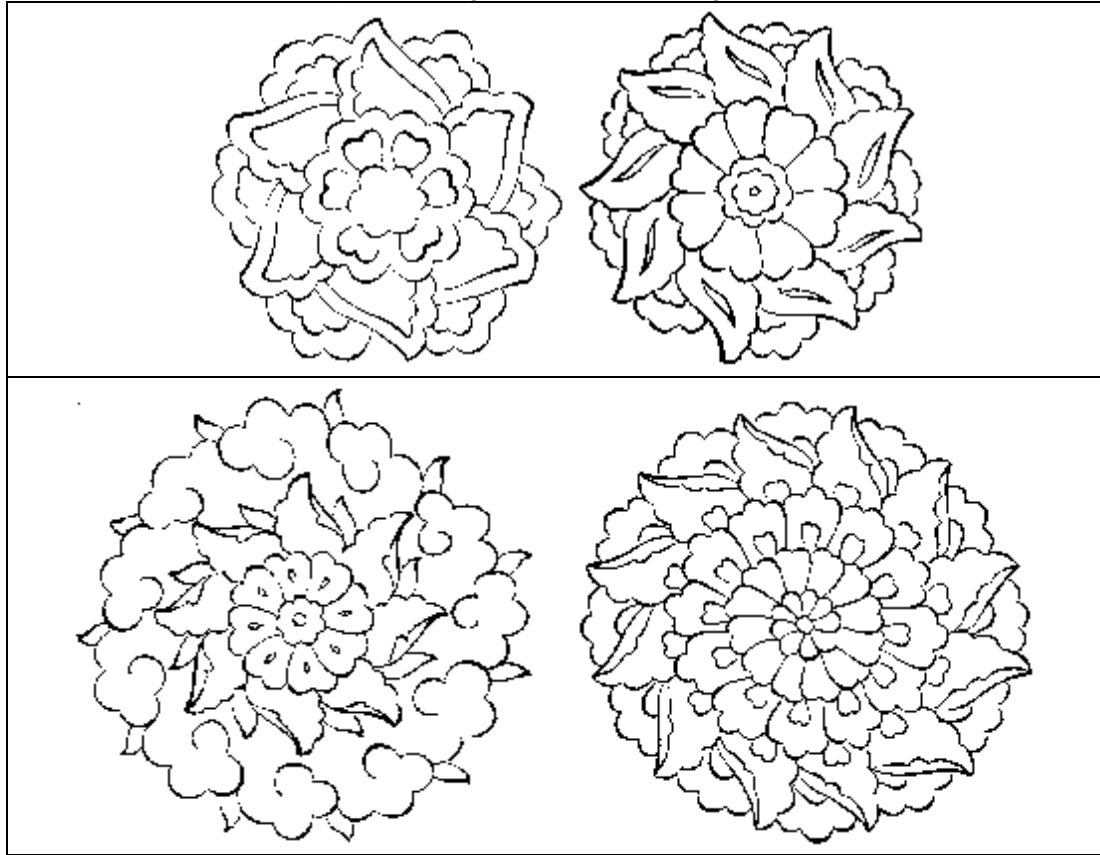
Çark-ı felek motifinde; katmerli penç motifi üzerinde bir dizi yaprak, aynı yönde eğilerek veya kıvrılarak bir dönüş hareketi meydana getirir. Farklı, çarkı felek motiflerinin çizim aşamaları Şekil 1.11 ve Şekil 1.12’de gösterilmektedir. Klasik çini desenlerindeki çarkı felek motifi örnekleri Şekil 1.13’de görülmektedir.

Şekil 1. 11: Çarkı felek motifinin çizimi

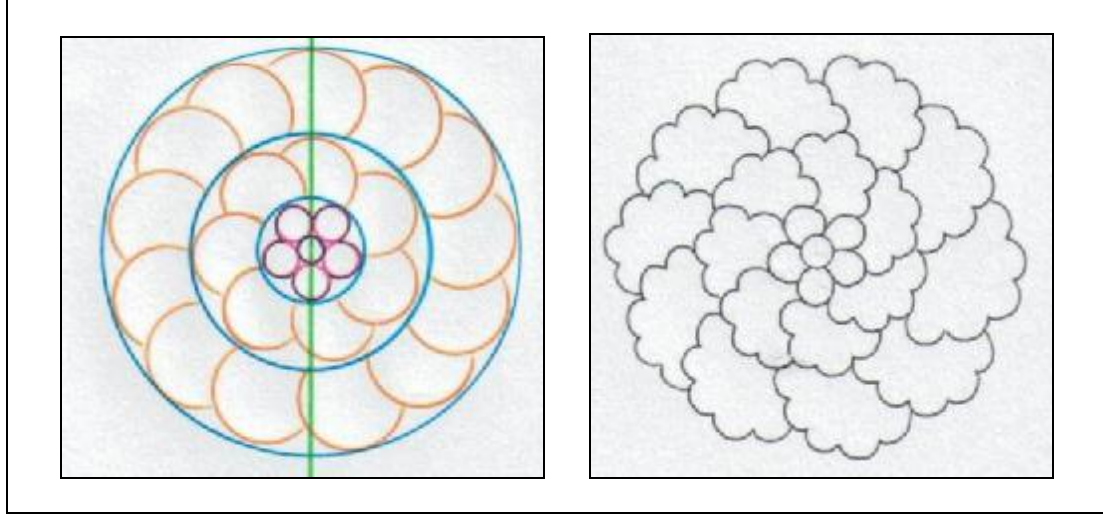

Şekil 1. 12: Çarkı felek motifinin çizimi

Şekil 1. 13: Klasik çini desenlerindeki çarkı felek motifi örnekleri

Top Çiçek motifi aynı şekildeki yarım pençlerin kat kat büyüterek biçimlendirilmesiyle oluşur. Herbir kat taç yaprak daire aralarına yerleştirilir. Bu aralıklar merkezden dışa doğru büyür. Dolayısıyla taç yapraklar da büyüterek çoğalır. Top Çiçek motifi kanaviçesi ve çizimi Şekil 1.14’de görülmektedir.

Şekil 1. 14: Top çiçek motifi çizimi

Aşağıdaki Top Çiçek motifinde taç yapraklar balık pulu şeklinde birbirinin ortasından başlayan yarım dairelerden oluşur. Her bir kat taç yaprak daire aralarına yerleştirilir. Bu aralıklar merkezden dışa doğru büyür. Dolayısıyla taç yapraklar da büyüterek çoğalır. Top Çiçek motifi Resim 1.17’de görülmektedir.

Resim 1. 17: Top çiçek motifi

UYGULAMA 1

KATMERLİ PENÇ MOTİFİNİN ÇİZİMİ

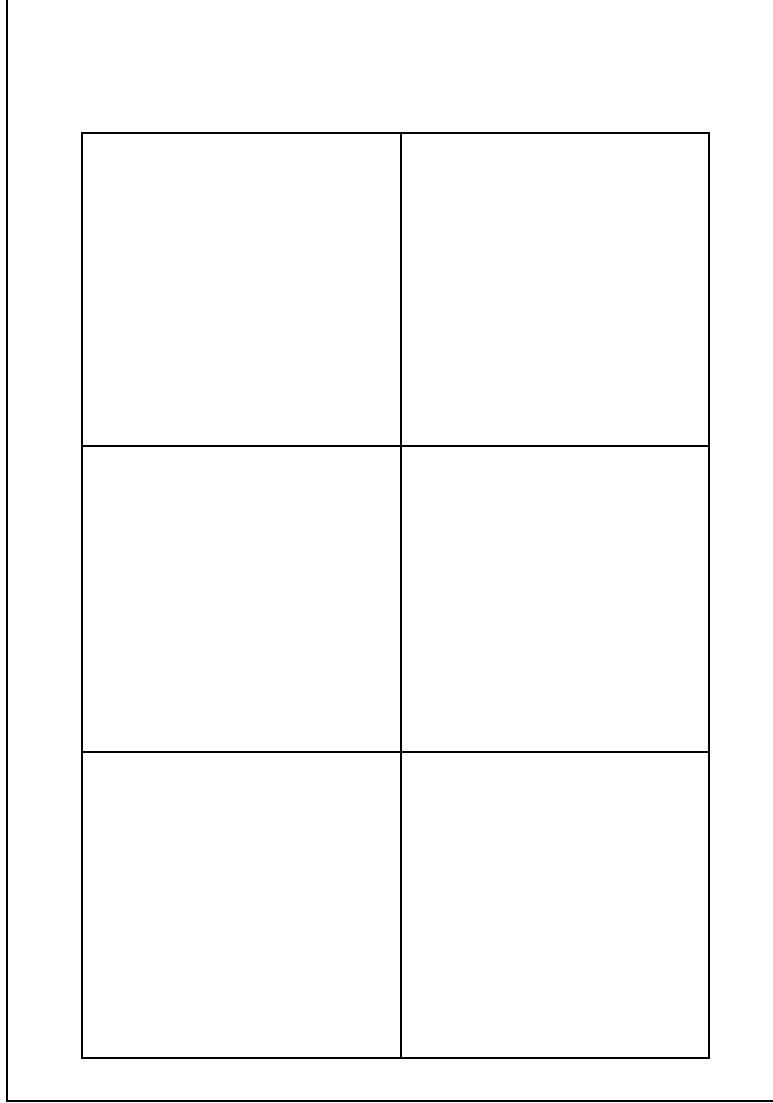
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel.

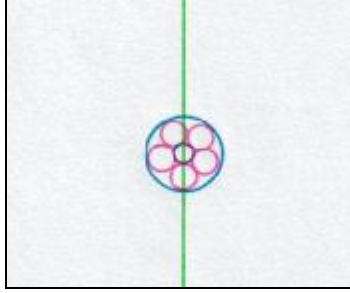
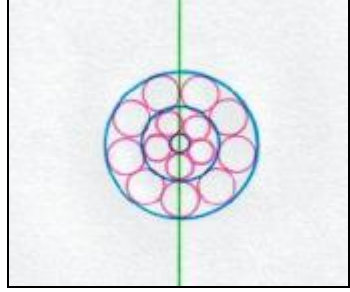
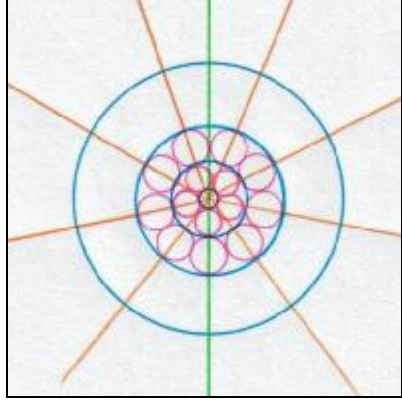
İşlem Basamakları

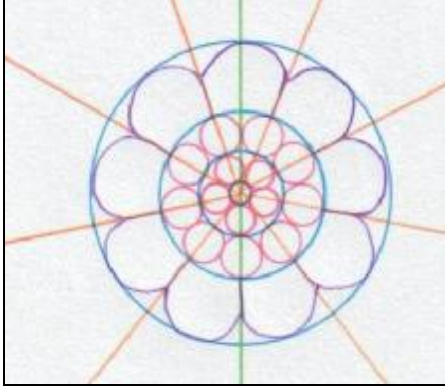
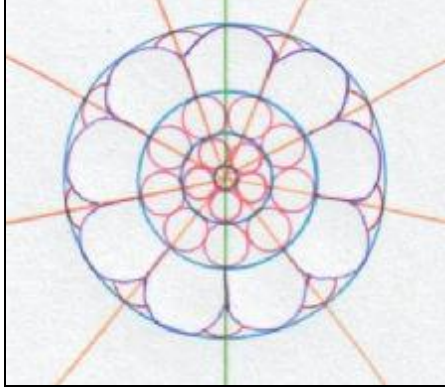
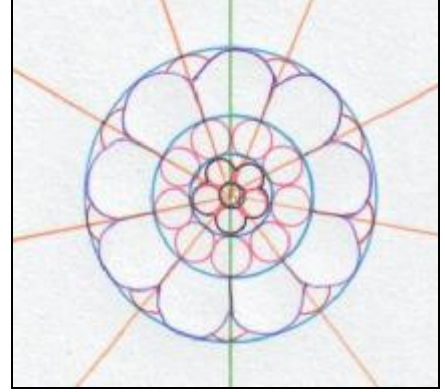
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

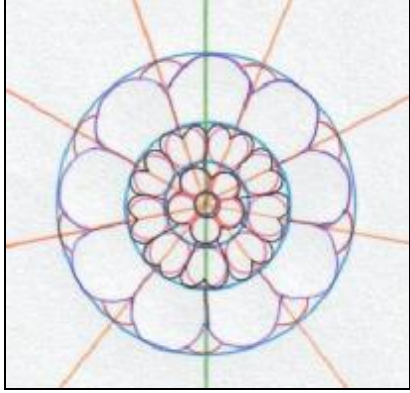
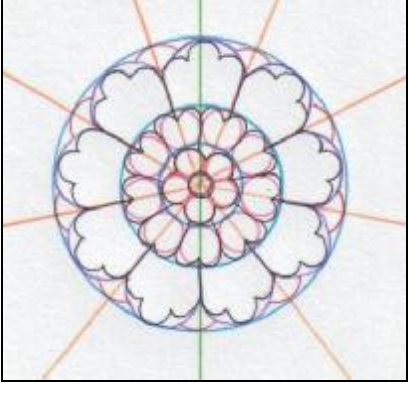
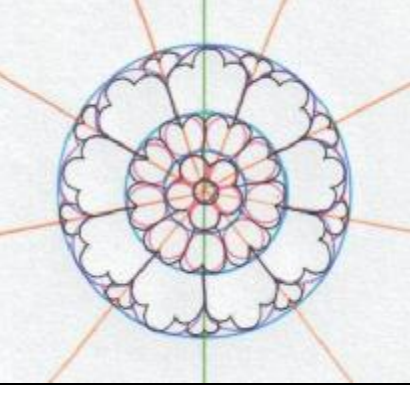
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

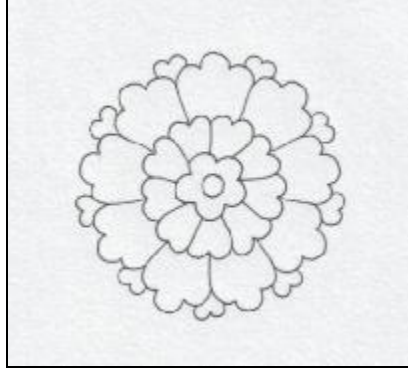
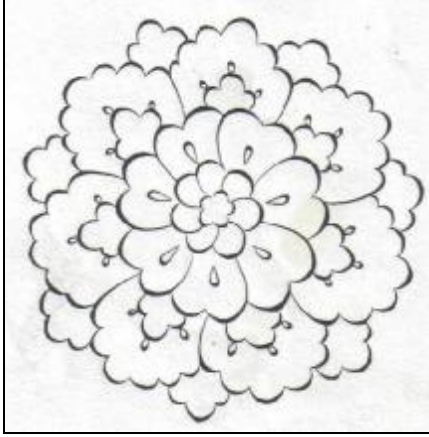

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, katmerli penç motifini çiziniz.

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. • Orta eksen çizgisini kareyi ortalarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Eksen çizgisini ortalarak daireyi çiziniz. Ø Dairenin yalın pençin kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız. Ø Dairenin iç kenarlarına beş adet daireyi yerleştiriniz. Ø Dairenin ortasına merkez daireyi yerleştiriniz.	
Ø Eksen çizgisi üzerine ikinci daireyi çiziniz. • Büyük daireyi, küçük daireyi ortalayacak şekilde çizmeye dikkat ediniz. Ø İki daire arasını dairelerle doldurunuz. • Bu şekilde katmerli pençin taç yapraklarının kanaviçesini çizdiğiniz unutmayınız.	
Ø Taç yaprakları ortalarak dokuz parçaya bölünüz. • Merkezden başlayarak dış taç yaprakları ortalamaya özen gösteriniz. • Bu şekilde katmerli pençin taç yapraklarının aralıklarını belirlediğinizi unutmayınız. Ø Eksen çizgisi üzerine üçüncü daireyi çiziniz. • Büyük daireyi, küçük daireleri ortalayacak şekilde çizmeye dikkat ediniz.	

Ø Dış taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Büyük taç yaprakları bölüntülerin içine çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Dış taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Bölüntüleri ortalayarak taç yaprakları çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Motifin esas çizimine yalın pençin çizimiyle başlayınız. • Yalın pençin tüm pençlerin temelini oluşturduğunu unutmayınız.	

Ø Taç yaprakları çiziniz. • Yalın pençin dışındaki ikili taç yaprakları çizdiğinizize dikkat ediniz. • İkili hareketi simetrik yapmaya, eşit hareketlerle çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Taç yaprakları çiziniz. • Üçlü taç yaprakları çizdiğinizize dikkat ediniz. • Her üçlü taç yaprağı; birbirinin aynı ve eşit hareketlerle çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Taç yaprakları çiziniz. • En dıştaki ikili taç yaprakları çizdiğinizize dikkat ediniz.	

Ø Katmerli penç motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek katmerli penç motiflerini çiziniz.	
Ø Yandaki katmerli penç motifini; yukarıdaki işlem basamaklarını takip ederek çiziniz. • Çizim tekniğindeki konu ile ilgili bilgileri gözden geçirmeyi unutmayınız. Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.	

UYGULAMA 2

ÇARKIFELEK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

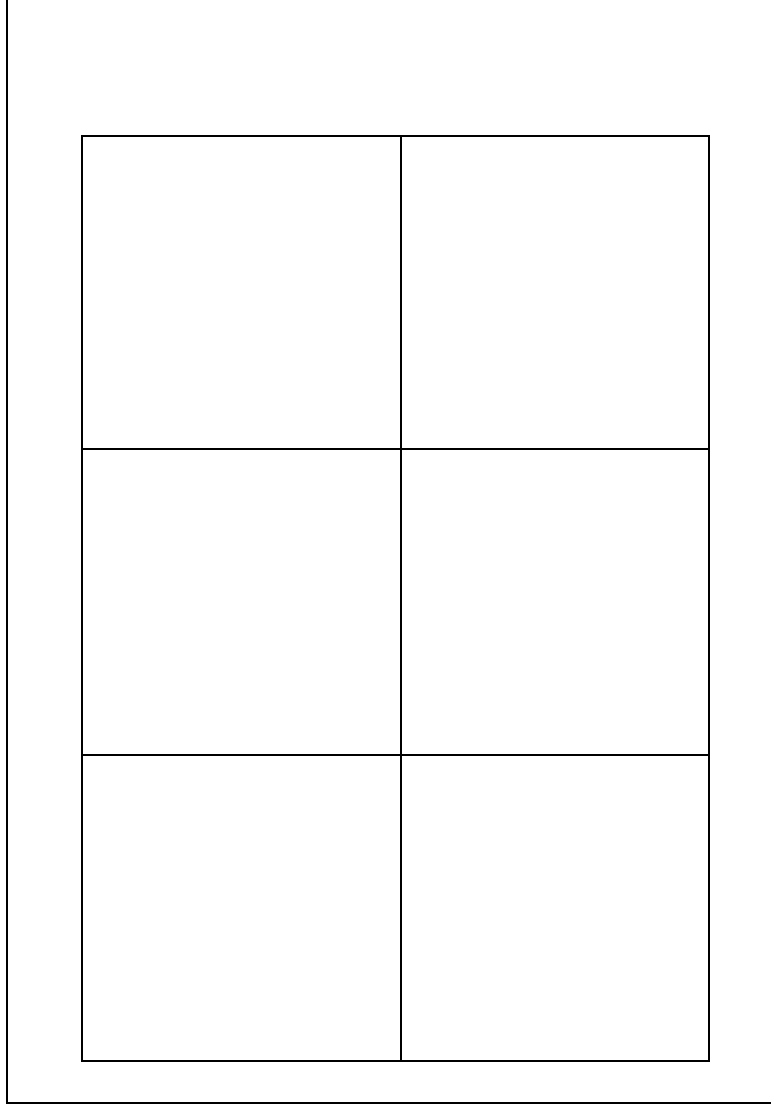
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel.

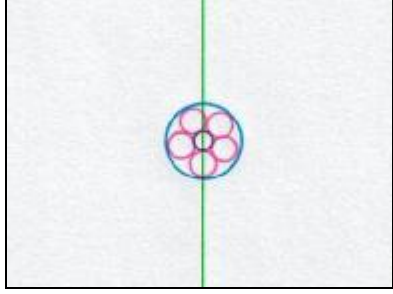
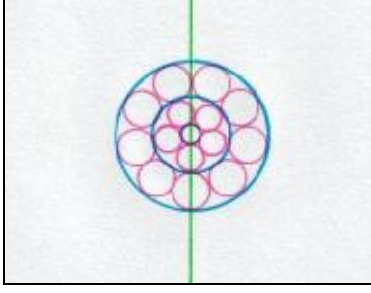
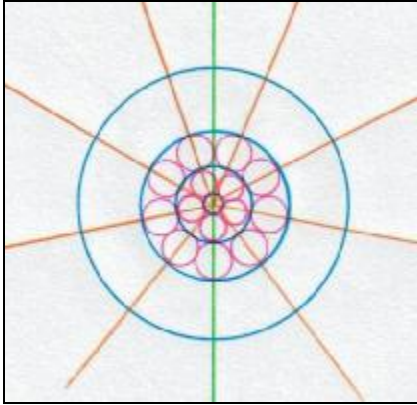
İşlem Basamakları

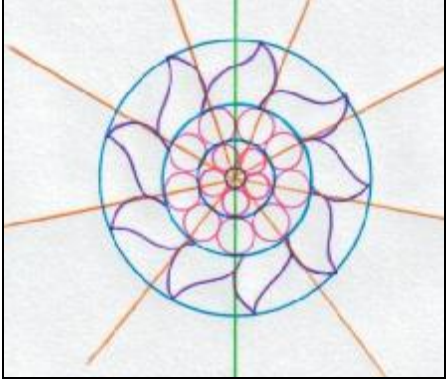
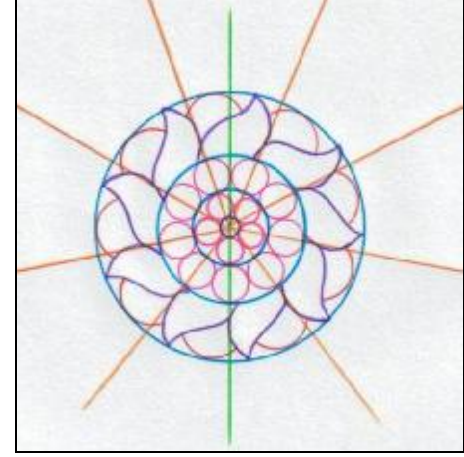
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

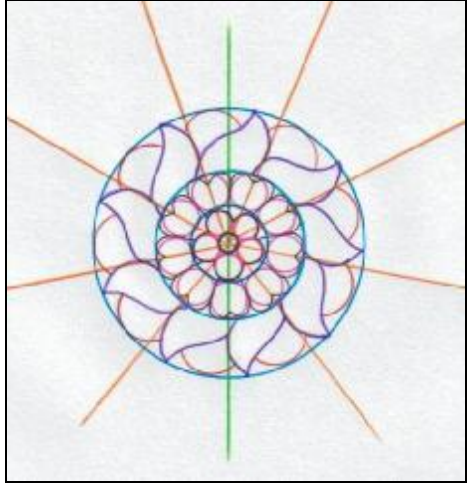
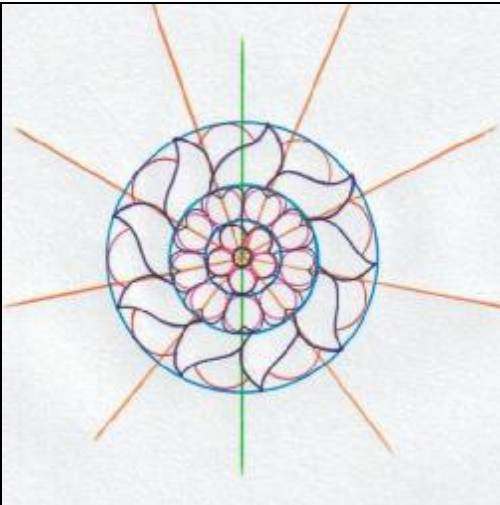
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

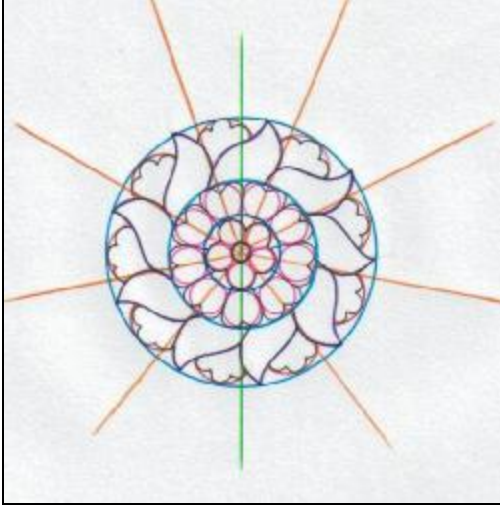
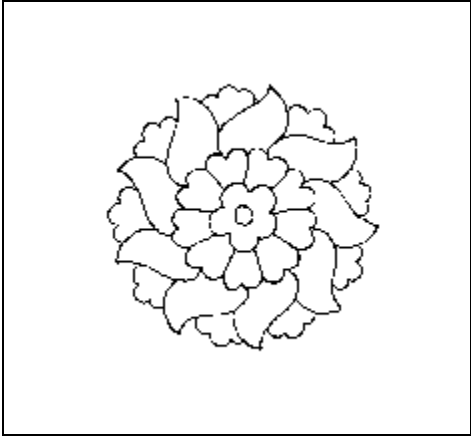

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, çarkı felek motifini çiziniz.

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. • Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Eksen çizgisini ortalayarak daireyi çiziniz. • Dairenin yalın pençin kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız. Ø Dairenin iç kenarlarına beş adet daireyi yerleştiriniz. Ø Dairenin ortasına merkez daireyi yerleştiriniz.	
Ø Eksen çizgisi üzerine ikinci daireyi çiziniz. • Büyük daireyi, küçük daireyi ortalayacak şekilde çizmeye dikkat ediniz. Ø İki daire arasını dairelerle doldurunuz. • Bu şekilde katmerli pençin taç yapraklarının kanaviçesini çizdiğinizi unutmayınız.	
Ø Taç yaprakları ortalayarak dokuz parçaya bölünüz. • Merkezden başlayarak dış taç yaprakları ortalamaya özen gösteriniz. • Bu şekilde katmerli pençin taç yapraklarının aralıklarını belirlediğinizi unutmayınız.	

Ø Eksen çizgisi üzerine üçüncü daireyi çiziniz. • Büyük daireyi, küçük daireleri ortalayacak şekilde çizmeye dikkat ediniz.	
Ø Basit yapraklardan oluşan taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Bölüntüleri ortalayarak taç yaprakları çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Dış taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Basit yapraklı taç yaprakları ortalayarak çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Motifin esas çizimine yalın pençin çizimiyle başlayınız.	

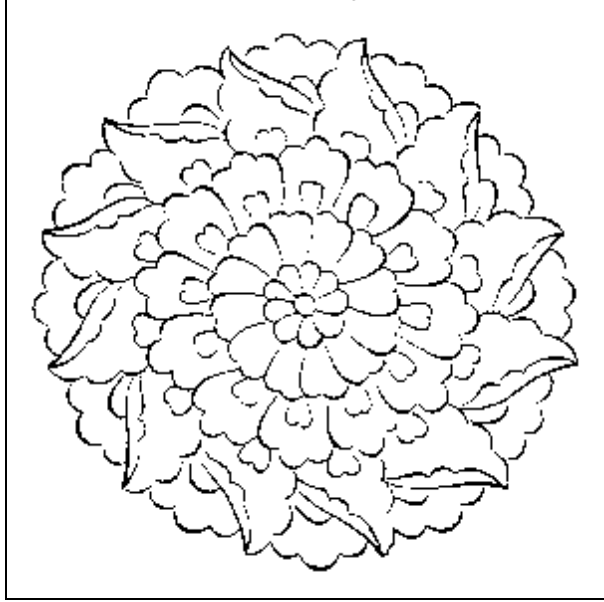
Ø Yalın pençin tüm pençlerin temelini oluşturduğunu unutmayınız. Ø Taç yaprakları çiziniz. • Yalın pençin dışındaki ikili taç yaprakları çizdiğinizde dikkat ediniz. • İkili hareketi simetrik yapmaya, eşit hareketlerle çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Dönüşlü taç yaprakları çiziniz. • Basit yapraklı taç yaprakları çizdiğinizde dikkat ediniz. • Her taç yaprağı; birbirinin aynı ve eşit hareketlerle çizmeye özen gösteriniz.	

Ø En dıştaki taç yaprakları çiziniz. • En dıştaki üçlü taç yaprakları çizdiğinizde dikkat ediniz. • Her taç yaprağı; birbirinin aynı ve eşit hareketlerle çizmeye özen gösteriniz	
Ø Çarkı felek motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek çarkı felek motiflerini çiziniz.	

Ø Yandaki çarkı felek motifini; yukarıdaki işlem basamaklarını takip ederek çiziniz.

- Çizim tekniğindeki konu ile ilgili bilgileri gözden geçirmeyi unutmayınız.

Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.

UYGULAMA 3

TOP ÇİÇEK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

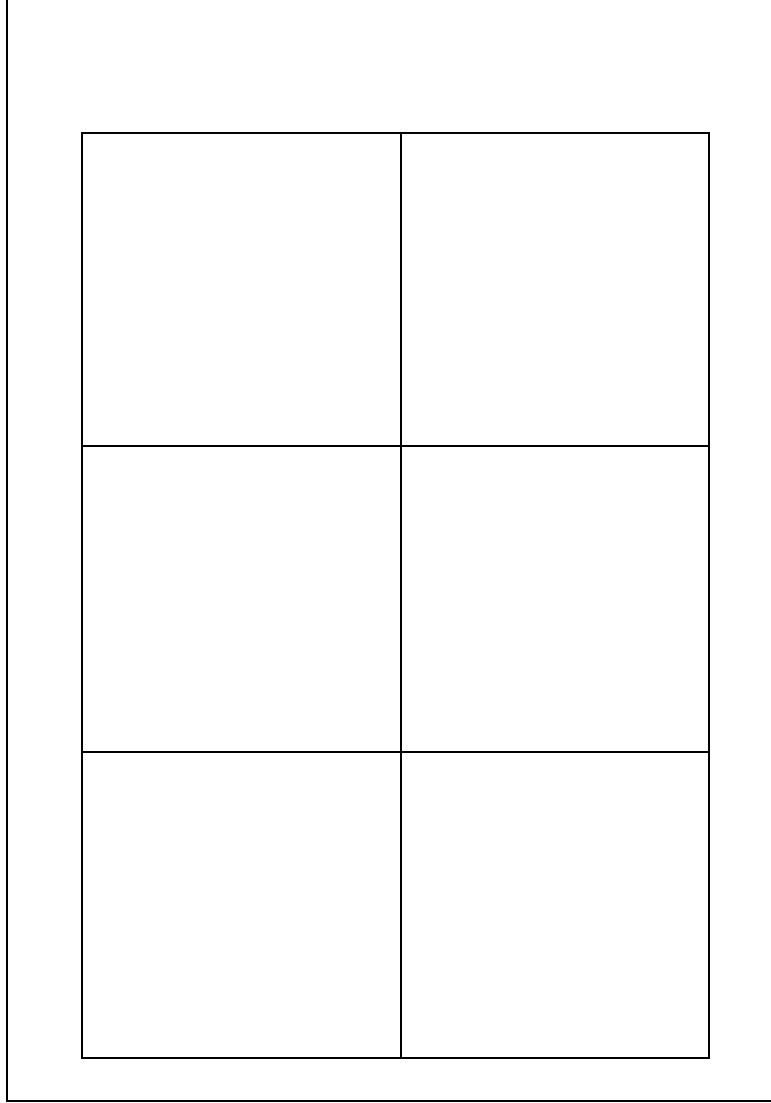
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel.

İşlem Basamakları

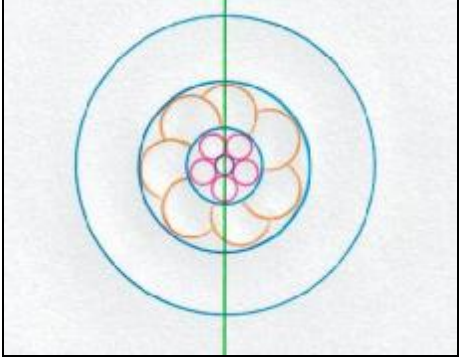
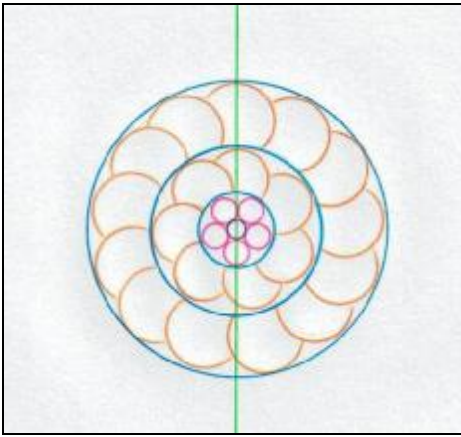
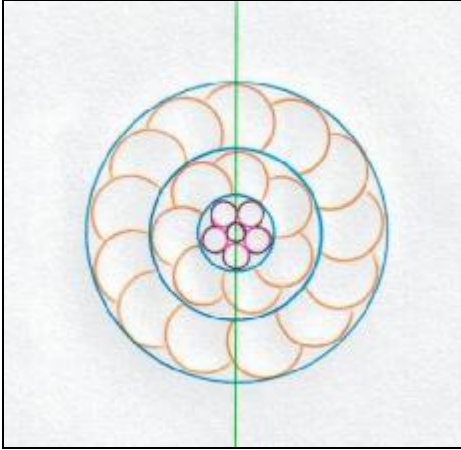
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

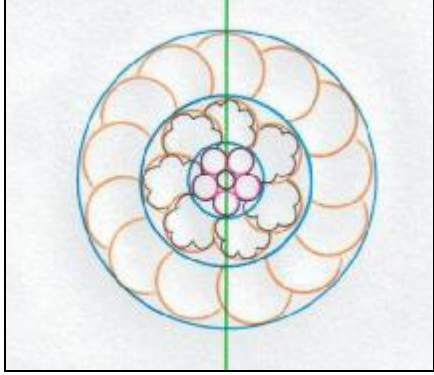
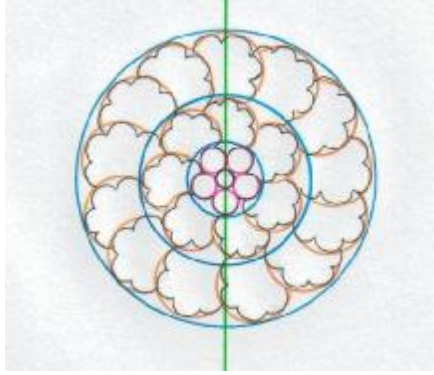
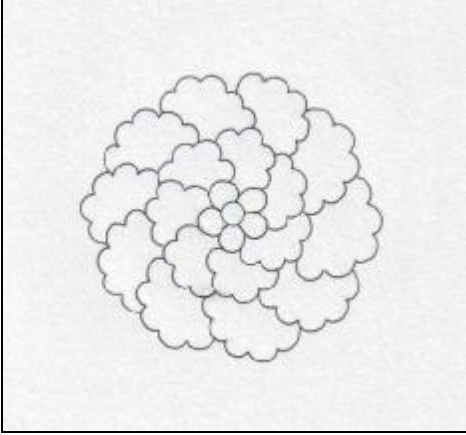
Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

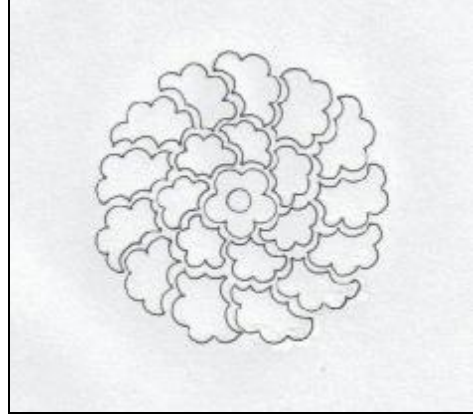
Ø Aşağıda görülen 80x80 mm lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, Top Çiçek motifini çizin.

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çizin. • Orta eksen çizgisini kareyi ortalarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Eksen çizgisini ortalarak içteki daireyi çizin. • Dairenin yalın pençin kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız. Ø Dairenin iç kenarlarına beş adet daireyi yerleştiriniz. Ø Dairenin ortasına merkez daireyi yerleştiriniz. Ø Eksen çizgisi üzerine ikinci daireyi çizin. • Büyük daireyi, küçük daireyi ortalayacak şekilde çizmeye dikkat ediniz.	
Ø İki daire arasını taç yaprak kanaviçeleri ile doldurunuz. • Küçük daireden başlayan taç yaprakları, diğer taç yaprakların üzerinde tamamlamaya özen gösteriniz. • Bu şekilde top çiçek motifinin taç yapraklarının kanaviçesini çizdiğinizizi unutmayınız.	
Ø Eksen çizgisi üzerine üçüncü daireyi çizin. • Büyük daireyi, küçük daireleri ortalayacak şekilde çizmeye dikkat ediniz.	

Ø İki daire arasını taç yaprak kanaviçeleri ile doldurunuz. - Alt daireden başlayan taç yaprakları, diğer taç yaprakların üzerinde tamamlamaya özen gösteriniz. - Bu şekilde top çiçek motifinin taç yapraklarının kanaviçesini çizdiğinizizi unutmayınız.	
Ø Motifin esas çizimine yalın pençin çizimiyle başlayınız. Yalın pençin tüm pençlerin temelini oluşturduğunu unutmayınız.	

Ø Taç yaprakları çiziniz. • Yalın pençin dışındaki taç yaprakları çizdiğinizize dikkat ediniz. • Her taç yaprağı, birbirine benzer ve eşit hareketlerle çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Dıştaki taç yaprakları çiziniz. • En dışdaki taç yaprakları çizdiğinizize dikkat ediniz. • Her taç yaprağı, birbirine benzer ve eşit hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Taç yaprak sayısını arttırarak top çiçek motifinizi büyütebileceğinizi unutmayınız.	
Ø Top çiçek motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek top çiçek motiflerini çiziniz.	

- Ø Yandaki top çiçek motifini; yukarıdaki işlem basamaklarını takip ederek çizin.
- Motifi temize çekerken taç yaprakları, aralarında boşluklar bırakarak çizmeye dikkat ediniz.
- Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üst kısmından 40mm, sağ, sol ve alt kenarından 20mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Kenar antet çizgilerinin içindeki alanı 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.
- Ø Kâğıdınızın;
  - Birinci sıradaki karelere; katmerli penç motifini,
  - İkinci sıradaki karelere; çarkı felek motifini,
  - Üçüncü sıradaki karelere; top çiçek motifini, çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2. Parşömen kâğıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3. Kâğıdınızı 80x80 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
4. Eksen çizgisi üzerine yalın penç motifinin dış kenar ve iç kanaviçelerini daire şeklinde çizdiniz mi?		
5. Taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
6. Merkezden başlayıp daireyi dokuz parçaya bölerek katmerli pençin dış taç yapraklarının aralıklarını belirlediniz mi?		
7. Bölüntülerin içine dış taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
8. Bölüntüleri ortalayarak en dış taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
9. Katmerli penç motifinin esas çizimine yalın penç çizimiyle başladınız mı?		
10. Taç yaprakları birbirinin aynı ve eşit hareketlerle çizmeye özen gösterdiniz mi?		
11. Katmerli penç motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
12. İlk sıradaki diğer kareye; katmerli penç motifinin diğer çeşidini çizdiniz mi?		
13. Çarkı felek motifinin esas çizimine, yalın pençin çizimiyle başlayarak tamamladınız mı?		
14. Çarkı felek motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
15. İkinci sıradaki diğer kareye; çarkı felek motifinin diğer çeşidini çizdiniz mi?		
16. Üçüncü sıradaki kareye; eksen çizgisi üzerine yalın penç motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
17. Top çiçek motifinin taç yapraklarının kanaviçesini çizdiniz mi?		
18. Motifin dış taç yapraklarının kanaviçesini çizdiniz mi?		
19. Motifin esas çizimine, yalın penç çizimiyle başlayarak tamamladınız mı?		
20. Top çiçek motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
21. Üçüncü sıradaki diğer kareye; top çiçek motifinin diğer çeşidini çizdiniz mi?		
22. Penç motiflerinde estetik çizgiler kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “ **Hayır** ” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “ **Evet** ” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; çini sanatında kullanılan narçiçeği motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilecek faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Ø Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek,
- Ø Çevrenizdeki çini dekor atölyelerinde bulunan narçiçeği motifli çinilerin desende kullanımını gözlemleyerek,
- Ø Çevrenizdeki çini satış mağazalarında bulunan narçiçeği motifli çinileri gözlemleyerek,
- Ø Çini ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden narçiçeği motifini inceleyerek,
- Ø İnternette konu ile ilgili siteleri araştırarak,
- Ø narçiçeği motifi ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

2. NARÇİÇEĞİ MOTİFİ

Türk süsleme sanatlarımızın klasik motiflerinden olan narçiçekleri, genellikle orta Asya ve Uzak Doğu ülkelerinin etkisinde oluşan, çoğu kez ne oldukları belli olmayacak derecede stilize edilmiş nebati tür desenlerdir.

Her dönemde bolca kullanılmaları giderek büyük bir üsluplaşmaya yol açmıştır. Bütün milletlerin süsleme alanlarında görülen tabiat öğeleri özellikle Türk sanatkarları elinde sonsuz bir süsleme kaynağı olarak meydana gelir.

Narçiçeği motifleri uygulandığı alanların (dokuma, ahşap v.b) teknik imkânları paralelinde değişik görünüm alır. Dönem ve ekollerine göre farklı desen özellikleri gösterirler.

Nar, kat, kat kırmızı çiçekler açan nar ağacının meyvesidir. Tabiattaki narçiçeği, süsleme sanatında üsluplaştırılarak resmedilmek suretiyle işlenmiştir.

Çinide kullanılan narçiçeği motifi de tabiattaki narçiçeğine benzer yapıda stilize edilmiş zarif bir motiftir. Resim 2.1’de tabiattaki narçiçeği görülmektedir.

Resim 2. 1: Doğadaki narçiçeği motifi

2.1. Tanımı

Narçiçeğinin dikine kesitinin, anatomik çizgilerinin üsluplaştırılmasıyla ortaya çıkan ve belirgin bir çanak ile farklılık kazanan hatayı grubu motifine **Nar Çiçeği Motifi** denir. Marul çiçeği ve şakayık motiflerinde bulunan can noktası dediğimiz kısım narçiçeği motifinde bulunmaz. Yalnız başlarına olduğu kadar başka tür motiflerin katkısıyla da yapılmış kompozisyonlar pek çoktur. Narçiçeği simetrik olarak çizilen bir motiftir.

Özellikle irili, ufaklı çizilen taç yapraklar, motife derinlik vermek istercesine kıvrımlar yapar. İçe dönüşler son derece karakteristiktir. Çiçeklerin formları genellikle belirli standartların dışına taşmıştır. Anadolu Selçuklularında oldukça sade çizilen çiçekler, Osmanlılar döneminde hayli iri ve süslüdür.

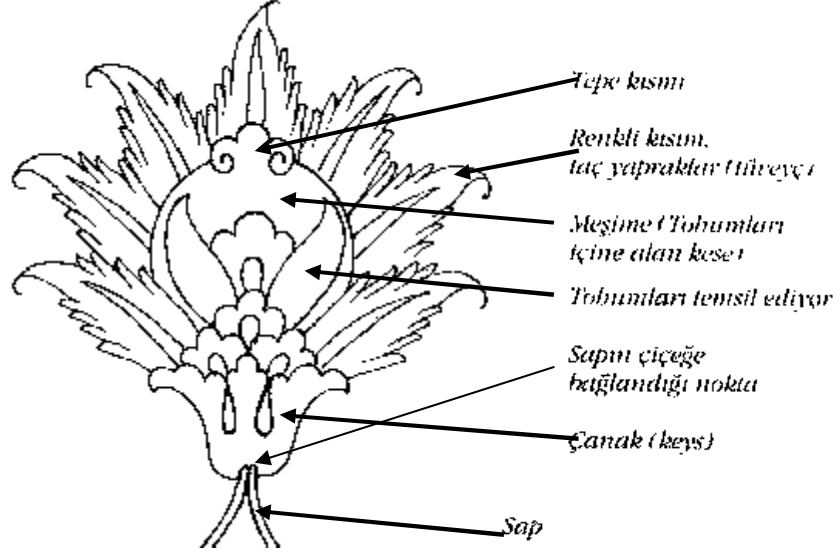
Ø Narçiçeği Motifinin Kısımları

Muhsin Demironat’ın inceleme neticesi aşağıdaki şekildedir:

1. Çiçeğin göbek kısmında tohumları koruyan meşime dediğimiz kesecik vardır.

2. Çiçeğin kaidesini oluşturan ve eskiden keys denilen çanak kısmı belirgin şekildedir.

3. Meşimenin veya göbeğin etrafını çeviren yapraklar ise çiçeğin renkli kısmını teşkil eden taç yapraklarıdır. Eskiden bunlara “tüveyç” denilirdi. (Şekil 2.1)

Şekil 2. 1: Narçiçeği motifinin kısımları

2.2. Kullanım Yerleri

Narçiçeği motifi, desenlerde ana motif olarak aşağıda verilen örneklerde olduğu gibi çeşitli şekillerde kullanılır. Resim 2. 2’de görülen narçiçeği motifi, merkezi simetrik bir çini deseninde, duvar panosu olarak uygulanmıştır.

Resim 2.2: Narçeği motifli duvar panosu

Resim 2,3’de görülen nareği motifi, ulama pano ini deseni olarak uygulanmıştır.

Resim 2. 3: Narçeği motifli ulama pano deseni

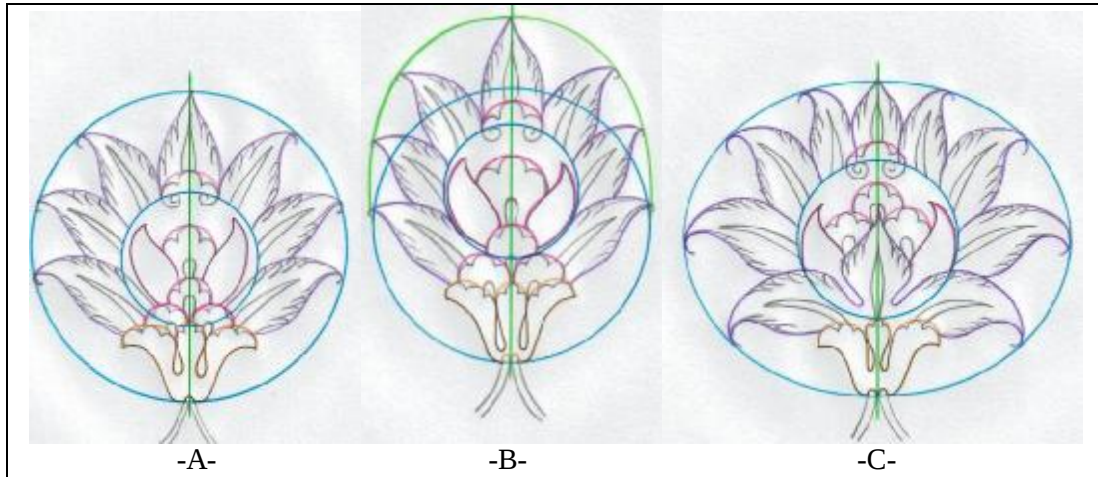
Resim 2,4’de görülen narçiçeği motifi, duvar pano çini deseni olarak uygulanmıştır.

Resim 2. 4: Narçiçeği motifli bordür deseni

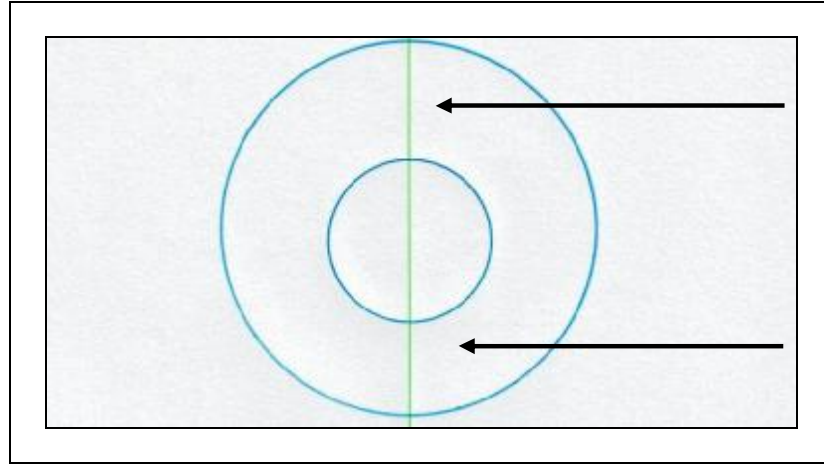
2.3. Çizim Tekniği

Motifin çizimine kanaviçesini belirtmekle başlanır. Kanaviçe, çizilecek motife göre farklılık gösterir. Son derece zengin çeşitleri olan bu motifin bir o kadar da farklı kanaviçesi vardır. Narçiçeği Motifi şekil 2.2’de -A-’da görüldüğü gibi daire, -B-’de görüldüğü gibi dikey oval, -C-’de görüldüğü gibi yatay oval, olmak üzere üç farklı kanaviçe içinde çizilebilir.

Şekil 2. 2: Farklı kanaviçe içerisine çizilen narçiçeği motifleri

Narçiçeği motifinin dış hududu demek olan kanaviçesi içine çizilen daire kanaviçe, meşimenin sınırını belirtir. Meşime çiçeğin göbek kısmında tohumları koruyan keseciktir. Narçiçeği motifinde dış hudut ile meşime kanaviçesinin birbirine olan mesafesi her tarafta eşit olmamaktadır. Bu mesafe Şekil 2.3’de görüldüğü gibi meşimenin alt kısmında kısa, üst kısmında ise uzun olarak çizilir.

Şekil 2. 3: Narçiçeği motifinin dış hudut kanaviçesi ile meşime kanaviçesi arasındaki mesafe

İki kanaviçe arasındaki mesafe farklılığının sebebi, ilk çıkan üst yaprakların daha gelişmiş bulunmasına karşılık yeni çıkanların ufak olmasıdır. Üst taç yaprakların büyüklüğü kıvrılarak Resim 2.5’de görüldüğü gibi işlenmiştir.

Resim 2. 5: Üst taç yaprakların kıvrıldığı narçikçikleri

Motifin esas çizimine çanak ile başlanır. Narçiçeği motifinin en önemli özelliği belirgin bir çanak kısmının bulunmasıdır. Çanak kısmı çoğunlukla dilimli olur. (Resim 2.6)

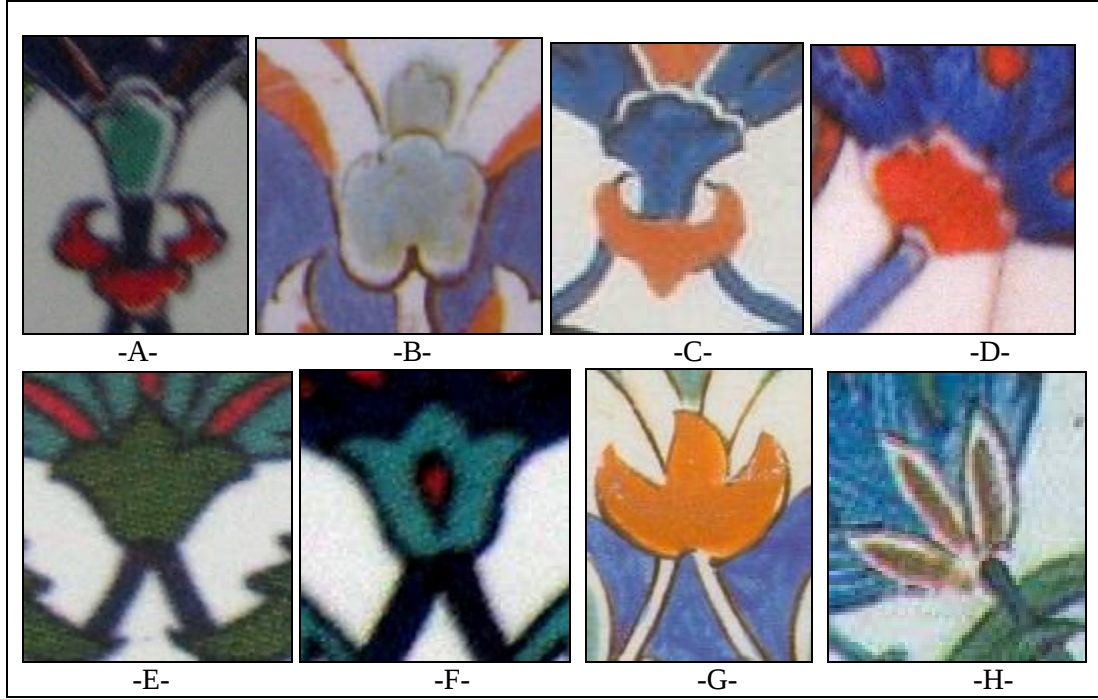

Resim 2. 6: Dilimli çanaklı narçiçeği motifi

Resim2.7'deki klasiklerdeki narçiçeği motiflerinin çanakları farklı biçimlerde çizilmiştir.

Aşağıda;

A,B,C: yarım yalın pençli çanak, D: yarım katmerli pençli çanak, E: sade çanak, F: damlalı sade çanak, G,H: basit yapraklı çanak, olarak gösterilmiştir.

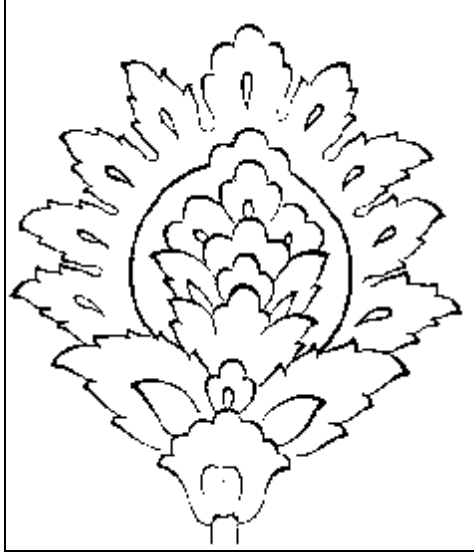
Resim 2. 7: Narçiçeği motiflerinin farklı çanak örnekleri

Marul çiçeği ve şakayık motiflerinde bulunan can noktası dediğimiz kısım narçiçeği motifinde bulunmaz. Bu nedenle meşime çanaktan başlayarak çizilir. Meşimenin içi Resim 2,8’de görüldüğü gibi farklı şekillerde çizilebilir.

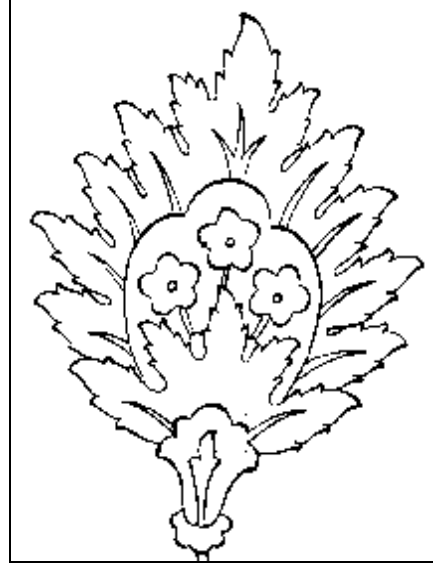

Resim 2. 8: Farklı şekillerde çizilen meşime örnekleri

Meşime içinde tomurcuk, basit yaprak, yarım penç ve penç motifleri kullanılabilir. Meşime içi motiflerinin önce kanaviçesi çizilir. Böylelikle motiflerin yerleri belirlenerek esas çizime geçilir. Meşime içi doldurulduktan sonra meşime tepesi çizilir. Meşime tepesi çoğunlukla yarım penç şeklinde çizilir. (Şekil 2.4) Küçük narçiçeği motiflerinde meşime tepesi Şekil 2.5’de görüldüğü gibi yarım daire şeklinde çizilir.

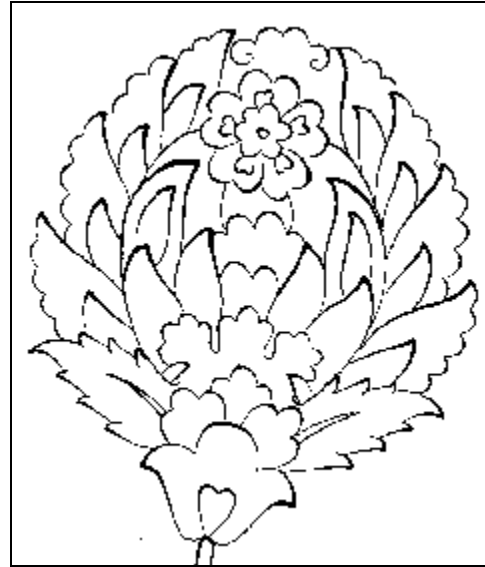
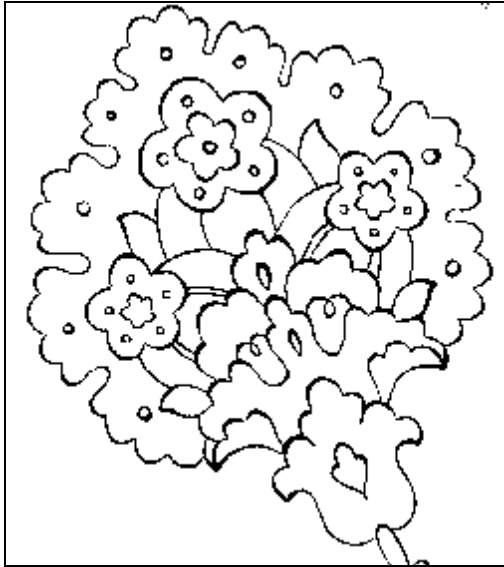

Şekil 2. 4: Farklı meşime tepeli narçiçeği

Şekil 2. 5: Farklı meşime tepeli narçiçeği

Motif büyüdükçe çizim alanı da büyümektedir. Bu yüzden meşime tepesi de Şekil 2.6'da görüldüğü gibi penç ve katmerli penç şeklinde çizilebilmektedir.

Şekil 2. 6: Meşime tepesi pençli narçiçeği motifleri

Taç yapraklar çanakta ve meşimeden başlayarak ahenkli bir şekilde sıralanır. Taç yapraklar Resim 2.9'da görüldüğü üzere iç içe basit yapraklar şeklinde çizilebilmektedir. Resim 2.10'da görüldüğü gibi taç yapraklar, kıvrımlı yapraklardan da oluşabilmektedir.

Resim 2. 9: Basit taç yapraklı narçiçeği

Resim 2. 10: Kıvrımlı taç yapraklı narçiçeği

Çoğunlukla narçiçeği motifinin yaprakları tırnaklı yapraklardan oluşur. Ana hatlar tamamlanınca sıra detay süslere gelir. Bu detaylar narçiçeği motifinin ölçülerine göre ya fazla kullanılır veya hiç çizilmez. Eğer iri bir narçiçeği çiziliyorsa büyük yaprakların içleri Resim 2.11’de görüldüğü gibi ikinci bir yaprakla doldurulur.

Resim 2.11: Büyük bir narçiçeği motifi

Yukarıda anlatılanlardan farklı olarak klasik çinlerde sanatçıların özgün yorumlarla ortaya çıkardıkları değişik narçiçeği motifleri de resmedilmiştir. Bu motiflerden örnekler Resim 2.12’de görülmektedir.

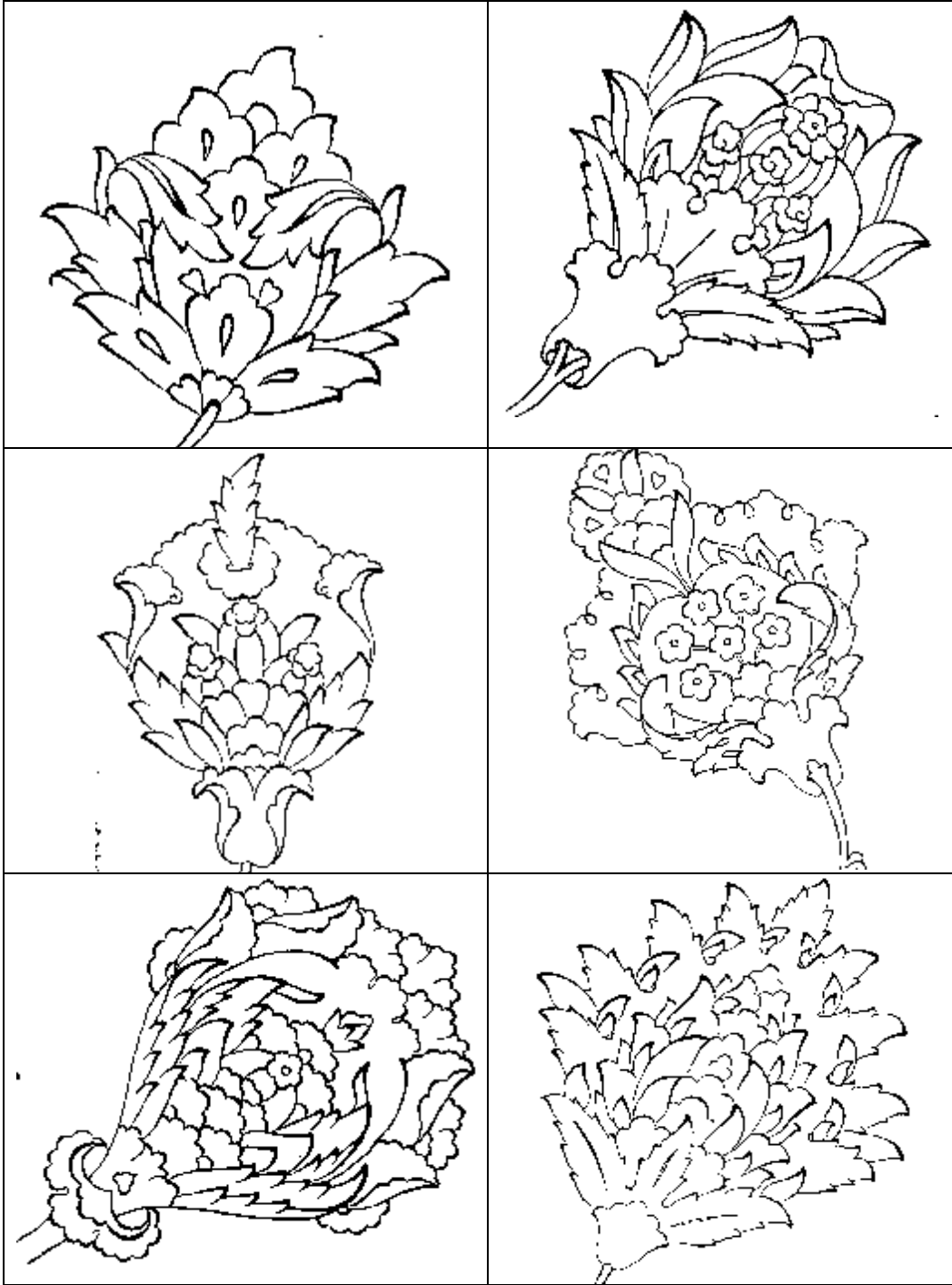
Resim 2. 12: Değişik narçeği motifi örnekleri

Aşağıda verilen (Şekil 2. 7) çizim örneğinde simetri vardır. Narçeği motifine bu simetri, el ve göz alışkanlığı ile verilir. Çizim yapılırken sağ taraftaki her yaprak, bu alışkanlığın yardımıyla sol tarafa da aktarılır. Simetrik çizimde zorlanıldığında; motifin tek yönü çizilebilir. Eksen hizasından parşömen kâğıdı katlanarak, motifin çizilen tarafından kopya çekilebilir. Zamanla motif çizimi fazlalaştıkça kolayca motifte simetri sağlanacaktır.

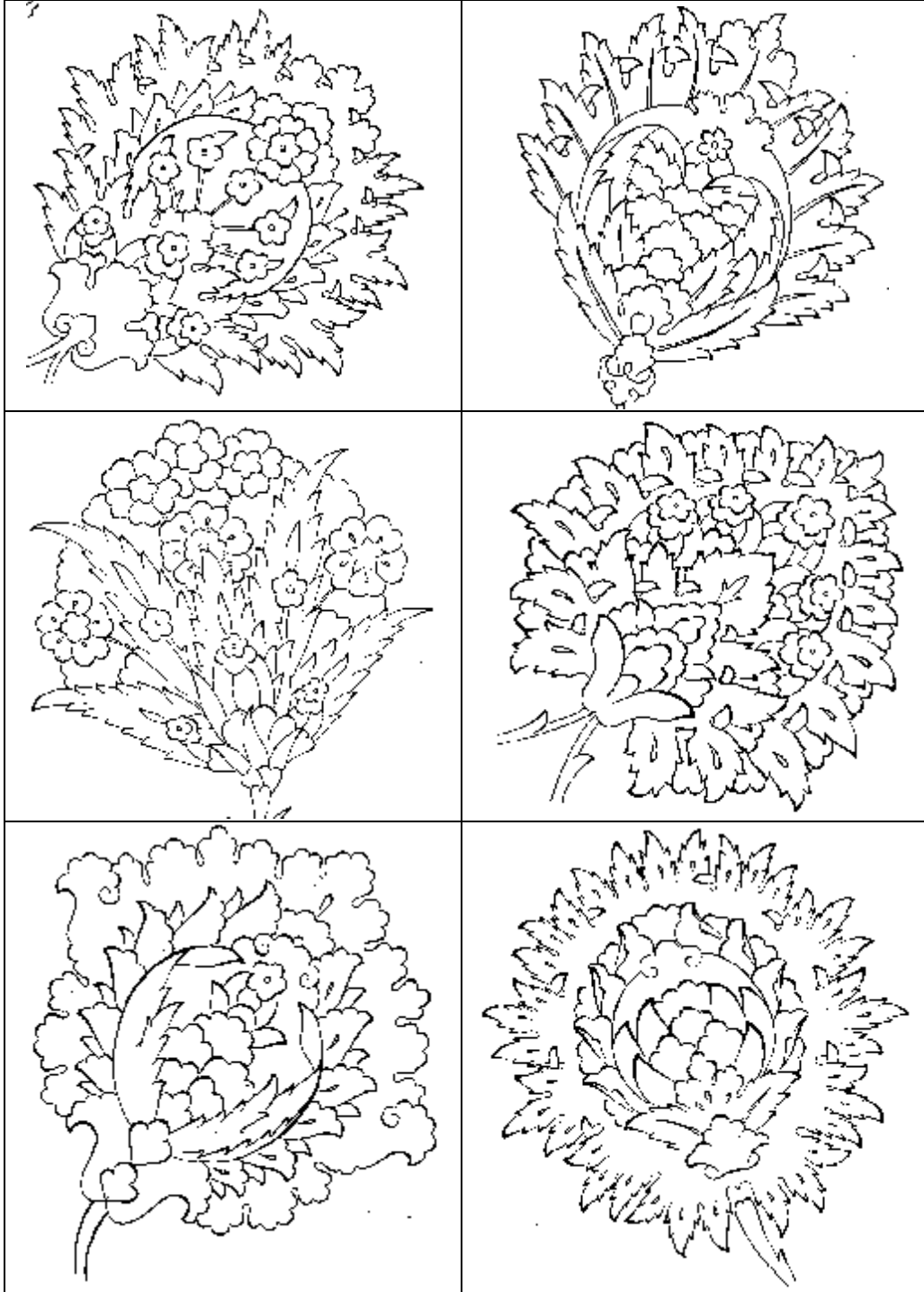

Şekil 2. 7: Narçeği motifi

Klasik Çini Desenlerinde görülen Nar Çiçeği Motifi örnekleri Şekil 2.8 ve 2.9'da görülmektedir.

Şekil 2. 8: Klasik çini desenlerindeki narçiçeği motifi örnekleri

Şekil 2. 9: Klasik çini desenlerindeki narçiçeği motifi örnekleri

UYGULAMA 1

DAİRE KANEVİÇELİ NARÇİÇEĞİ MOTİFİNİN ÇİZİMİ

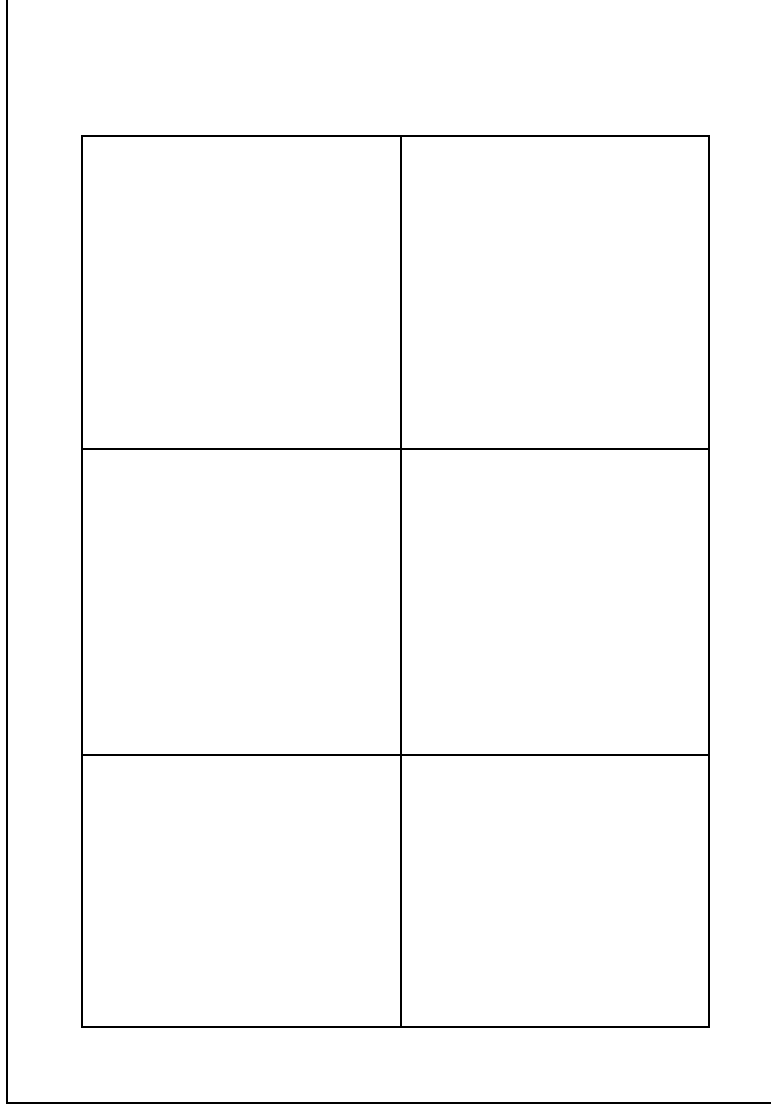
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

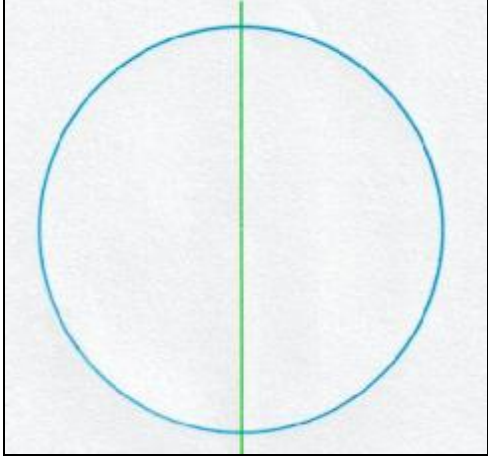
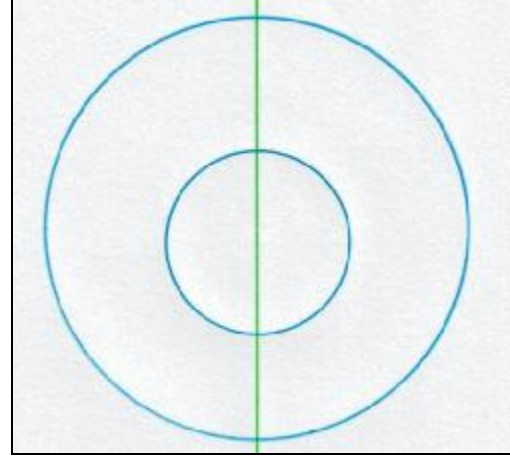
İşlem Basamakları

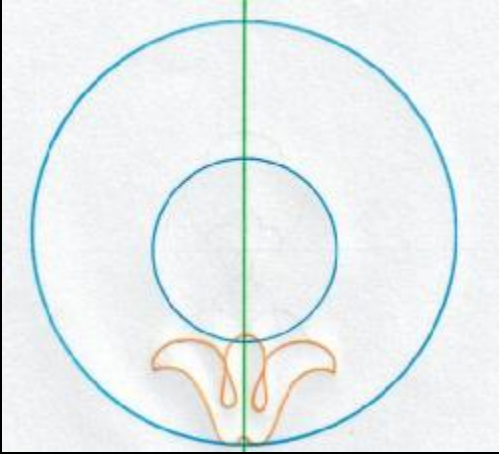
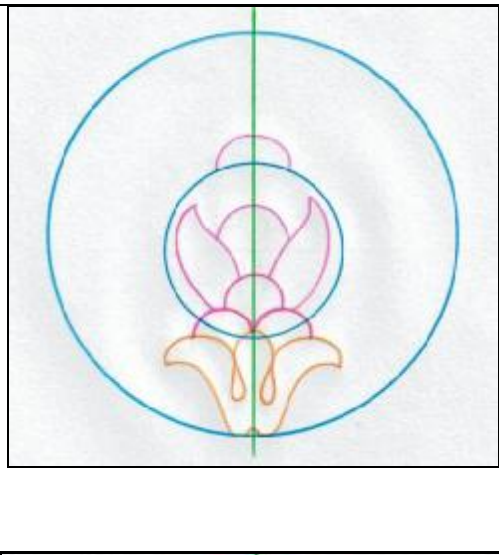
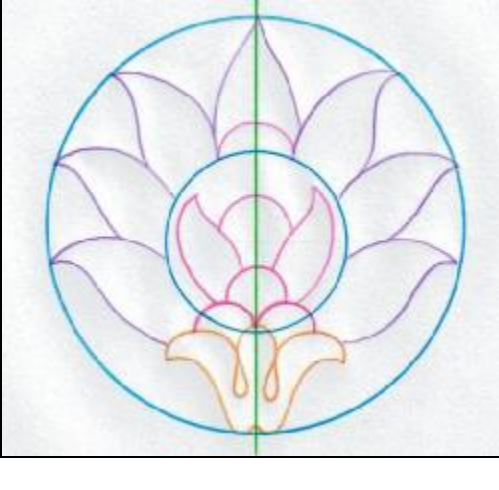
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

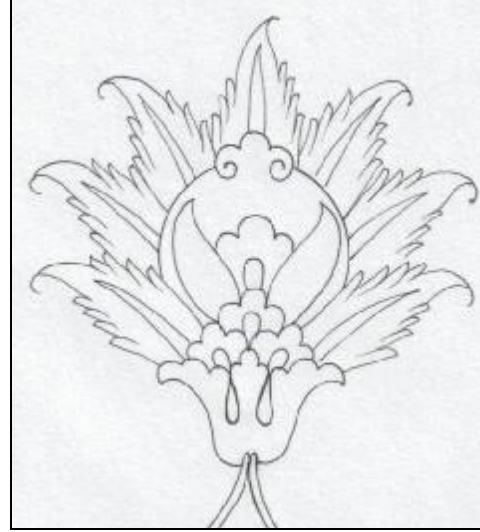
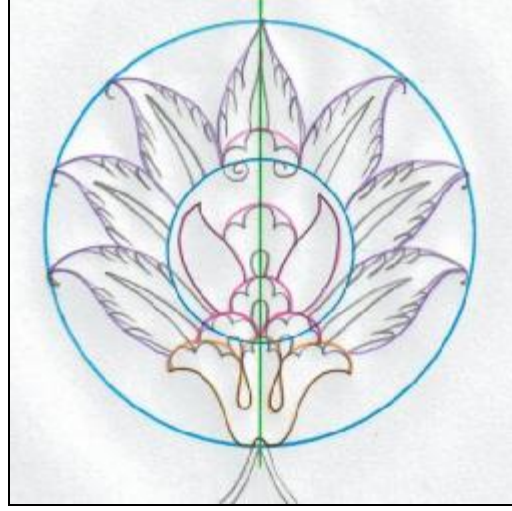

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, daire kanaviçeli narçiçeği motifini çiziniz.

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. - Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Eksen çizgisi üzerine daireyi çiziniz. - Büyük dairenin narçiçeğin dış kenar kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	
Ø Eksen çizgisi üzerine küçük dairenizi çiziniz. - Küçük dairenin büyük daireye olan uzaklığının üstten fazla, alttan az ölçülerde çizmeye dikkat ediniz. - Dairenin meşime kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	

Ø Narçiçeği motifinin çanağını çiziniz. • Çanağın eksen çizgisinin her iki tarafında kalan kısmını eşit çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Yarım penç ve basit yapraklardan oluşan meşime içinin kanaviçesini çiziniz. • Basit yapraklar simetrik kullanıldığı için aynı büyüklükte çizmeye özen gösteriniz. • Çanaktan yukarıya doğru sıralanan balık pullarının gittikçe büyüdüğüne dikkat ediniz. Ø Meşime tepesinin kanaviçesini çiziniz. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini unutmayınız.	
Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Taç yaprakların başlangıç noktasının çanak ve meşime kanaviçesi olduğunu unutmayınız.	

- Ø Motifin esas çizimine çanak süslemeleriyle başlayınız.
- Ø Meşimeyi çiziniz.
- Yarım pençleri eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz.
  - Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız.
  - Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini hatırlayınız.
- Ø Taç yaprak kanaviçelerini tırnaklı yapraklarla süsleyiniz.
- Ø Motifin sap kısmını ve dalların çıkış noktalarını çiziniz.
- Ø Narçiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.
- Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek narçiçeği motiflerini çiziniz.
- Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.

UYGULAMA 2

DİKEY OVAL KANEVİÇELİ NARÇİÇEĞİ MOTİFİNİN ÇİZİMİ

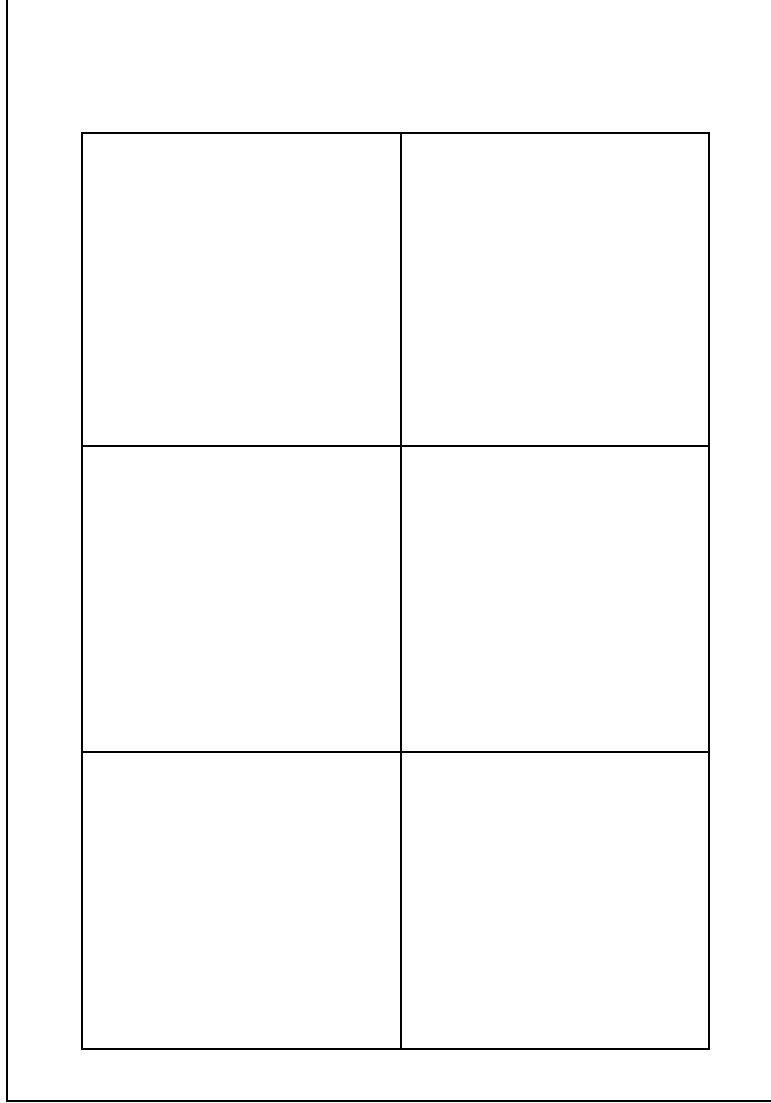
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

İşlem Basamakları

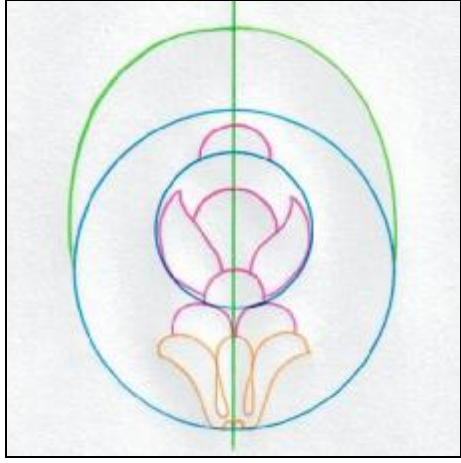
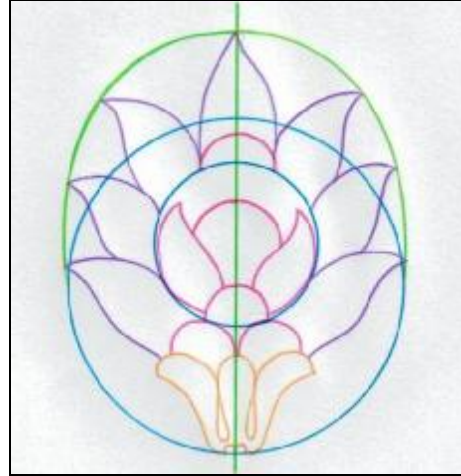
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

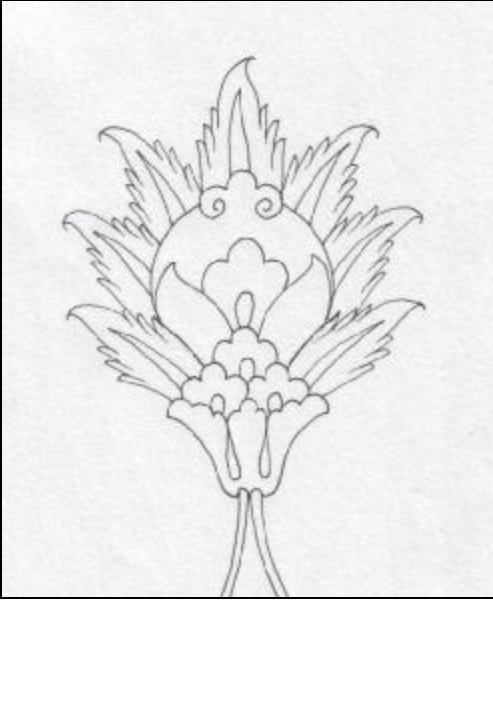
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, dikey oval kanaviçeli narçiçeği motifini çiziniz.

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. • Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Eksen çizgisi üzerine daireyi çiziniz. Ø Eksen çizgisi üzerine dikey oval yayınızı çiziniz. • Bu çizimle narçiçeğin dış kenar kanaviçesini oluşturduğunuzu unutmayınız	
Ø Eksen çizgisi üzerine küçük dairenizi çiziniz. • Dairenin meşime kanaviçesini oluşturduğuna unutmayınız. • Meşime kanaviçesini ovali ortalayarak çizmeye dikkat ediniz.	
Ø Narçiçeği motifinin çanağını çiziniz. • Çanağın eksen çizgisinin her iki tarafında kalan kısmını eşit çizmeye özen gösteriniz.	

Ø Yarım penç ve basit yapraklardan oluşan meşime içinin kanaviçesini çiziniz. • Basit yapraklar simetrik kullanıldığı için aynı büyüklükte çizmeye özen gösteriniz. • Çanakdan yukarıya doğru sıralanan balık pullarının gittikçe büyüdüğüne dikkat ediniz. Ø Meşime tepesinin kanaviçesini çiziniz. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini unutmayınız	
Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Taç yaprakların başlangıç noktasının çanak ve meşime kanaviçesi olduğunu unutmayınız.	

Ø Motifin esas çizimine çanak süslemeleriyle başlayınız. Ø Meşimeyi çiziniz. • Yarım pençleri eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini hatırlayınız. Ø Taç yaprak kanaviçelerini tırnaklı yapraklarla süsleyiniz. Ø Motifin sap kısmını ve dalların çıkış noktalarını çiziniz.	
Ø Narçiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek narçiçeği motiflerini çiziniz. • Farklı boyutlarda ve biçimlerde dikey oval kanaviçeli narçiçeği motifleri çizilebileceğinizi unutmayınız. Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.	

UYGULAMA 3

YATAY OVAL KANEVİCELİ NARÇİÇEĞİ MOTİFİNİN ÇİZİMİ

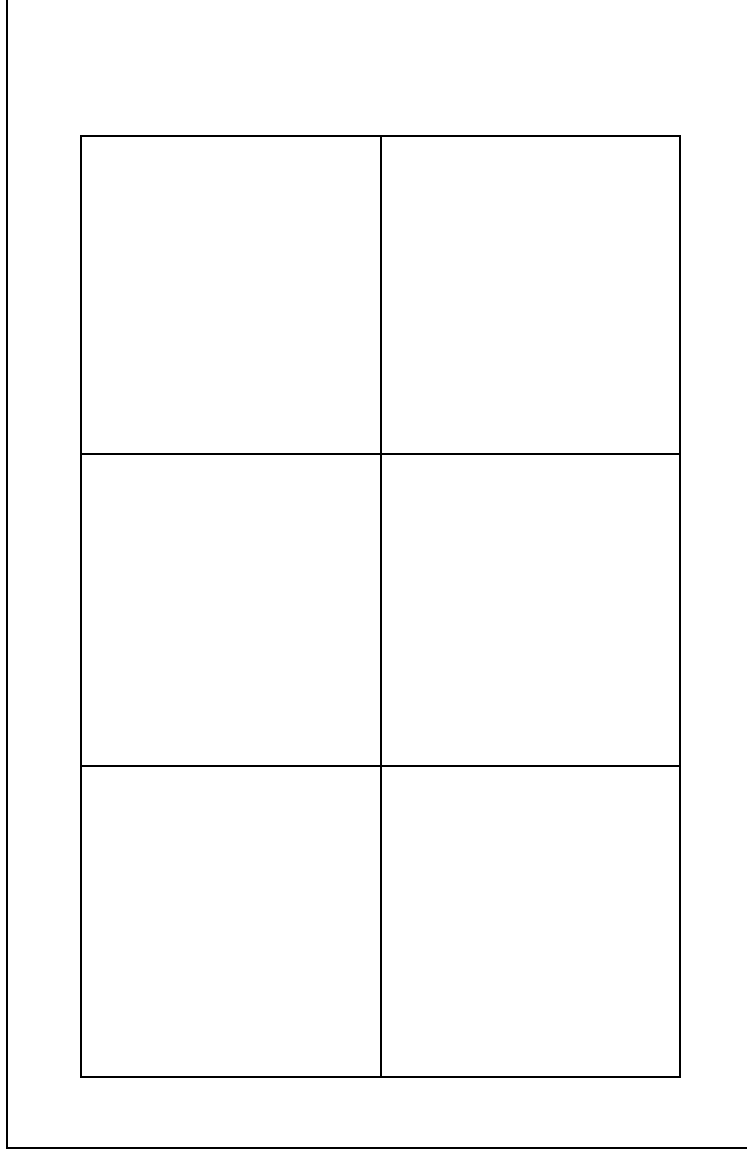
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

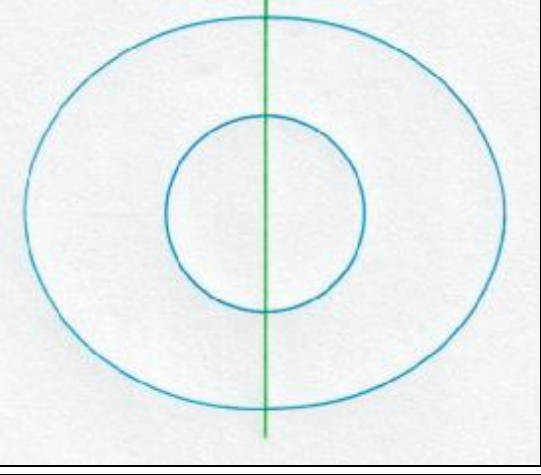
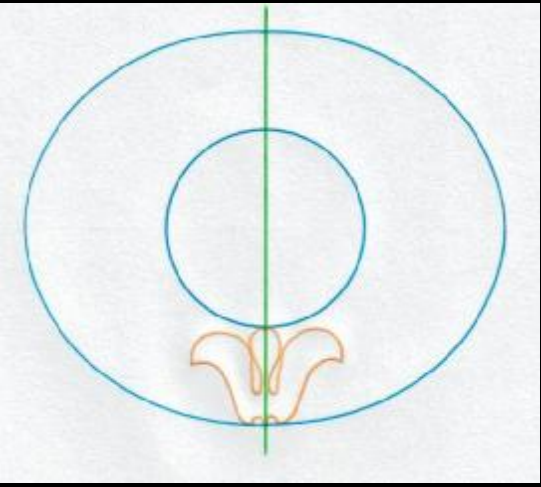
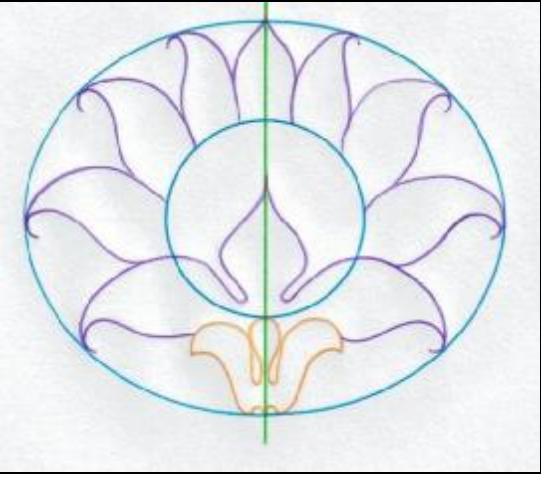
İşlem Basamakları

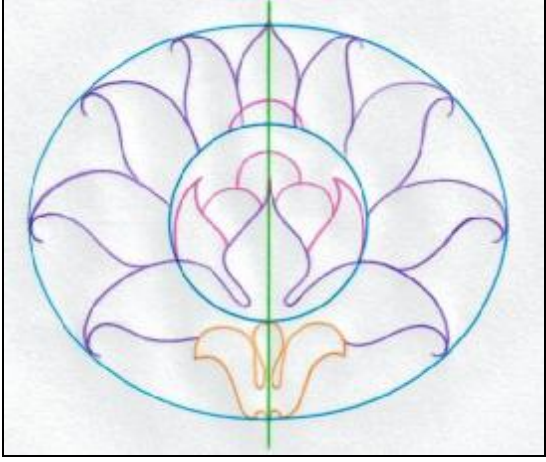
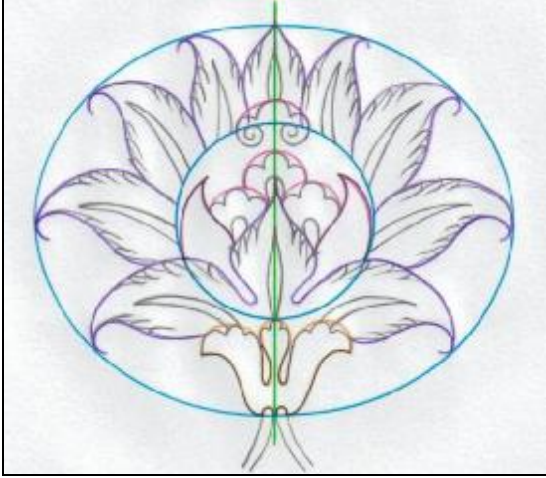
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesin.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizin.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

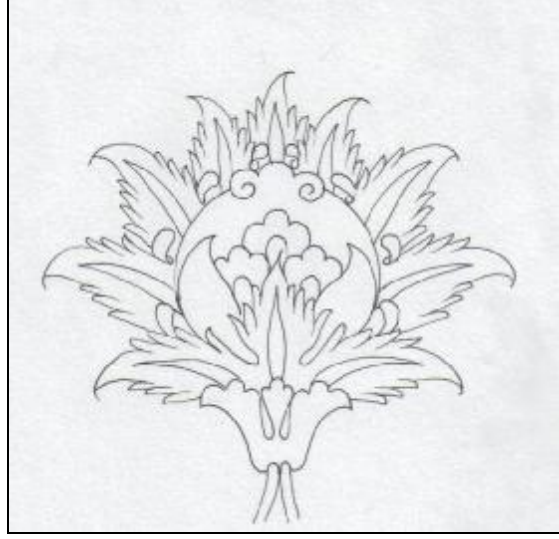

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, yatay oval kanaviçeli narçiçeği motifini çiziniz.

Ø 85x85 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. - Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Merkez daireyi çiziniz. Ø Eksen çizgisi üzerine yatay ovali çiziniz. - Bu çizimle narçiçeğin dış kenar kanaviçesini oluşturduğunuzu unutmayınız.	
Ø Narçiçeği motifinin çanağını çiziniz. Çanağın eksen çizgisinin her iki tarafında kalan kısmını eşit çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. Taç yaprakların başlangıç noktasının çanak ve meşime kanaviçesi olduğunu unutmayınız.	

Ø Yarım penç ve basit yapraklardan oluşan meşimenin kanaviçesini çiziniz. • Basit yapraklar simetrik kullanıldığı için aynı büyüklükte çizmeye özen gösteriniz. • Çanakta yukarıya doğru sıralanan balık pullarının gittikçe büyüdüğüne dikkat ediniz. Ø Meşime tepesinin kanaviçesini çiziniz. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini unutmayınız	
Ø Motifin esas çizimine çanak süslemeleriyle başlayınız. Ø Meşimeyi çiziniz. • Yarım pençleri eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini hatırlayınız. Ø Taç yaprak kanaviçelerini tırnaklı yapraklarla süsleyiniz. Ø Motifin sap kısmını ve dalların çıkış noktalarını çiziniz. Ø Unutulmamalıdır ki aynı kanaviçe ile farklı boyutlarda ve biçimlerde yatay oval kanaviçeli narçiçeği motifi çizilebilir.	

- Ø Motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.
- Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek yatay oval kanaviçeli narçiçeği motiflerini çiziniz.
- Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üst kısmından 40mm, sağ, sol ve alt kenarından 20mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Kenar antet çizgilerinin içindeki alanı 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.
- Ø Kâğıdınızın;
  - Birinci sıradaki karelere; daire kanaviçeli narçiçeği motifini,
  - İkinci sıradaki karelere; dikey oval kanaviçeli narçiçeği motifini,
  - Üçüncü sıradaki karelere; yatay oval kanaviçeli narçiçeği motifini, çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2. Parşömen kâğıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3. Kâğıdınızı 80x80 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
4. Eksen çizgisi üzerine narçiçeği motifinin dış kenar kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
5. Dairenin içine; meşime kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
6. İki daire farkının eksen altında kalan kısmına çanağın kanaviçesini çizdiniz mi?		
7. Meşime içinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
8. Meşime tepesinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
9. Taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
10. Motifin esas çizimine çanak ve meşime çizimi ile başladınız mı?		
11. Motifin esas çizimini tamamladınız mı?		
12. Daire kanaviçeli narçiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
13. Çizim kâğıdınızın ilk sırasındaki ikinci kare içine de, daire kanaviçeli narçiçeği motifini çizdiniz mi?		
14. İkinci sıradaki alana; narçiçeği motifinin eksen çizgisi üzerindeki dış kenar kanaviçesini dikey oval şeklinde çizdiniz mi?		

15. Narçeği motifinin tüm kısımlarının kanaviçelerini çizdiniz mi?		
16. Dikey oval kanaviçeli narçeği motifinizi işlem basamaklarına uygun olarak tamamladınız mı?		
17. Çizim kâğıdınızın ikinci sırasında bulunan iki kare içine de, dikey oval kanaviçeli narçeği motifini çizdiniz mi?		
18. nc sıradaki alana; narçeği motifinin eksen çizgisi üzerindeki dış kenar kanaviçesini yatay oval şeklinde çizdiniz mi?		
19. Yatay oval kanaviçeli narçeği motifinizi işlem basamaklarına uygun olarak tamamladınız mı?		
20. Çizim kâğıdınızın üçüncü sırasında bulunan iki kare içine de, yatay oval kanaviçeli narçeği motifini çizdiniz mi?		
21. Narçeği motifinin tüm kısımlarının kanaviçelerini çizdiniz mi?		
22. Narçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
23. Narçeği motiflerinin simetrik olmasına önem verdiniz mi?		
24. Narçeği motiflerinde estetik çizgiler kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEğERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “ **Hayır** ” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “ **Evet** ” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; çini sanatında kullanılan şakayık motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilecek faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Ø Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek,
  - Ø Çevrenizdeki çini dekor atölyelerinde bulunan şakayık motifli çinilerin desende kullanımını gözlemleyerek,
  - Ø Çevrenizdeki çini satış mağazalarında bulunan şakayık motifli çinileri gözlemleyerek,
  - Ø Çini ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden şakayık motifini inceleyerek,
  - Ø İnternette konu ile ilgili siteleri araştırarak,
- Şakayık motifi ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

3. ŞAKAYIK MOTİFİ

Tabiattaki şakayık çiçeği, süsleme sanatında üsluplaştırılarak resmedilmek suretiyle işlenmiştir. Çinide kullanılan şakayık motifi de tabiattaki şakayık çiçeğine benzer yapıda stilize edilmiş zarif bir motiftir. Resim 3.1’de tabiattaki şakayık çiçeği görülmektedir.

Resim 3. 1: Tabiattaki şakayık çiçeği

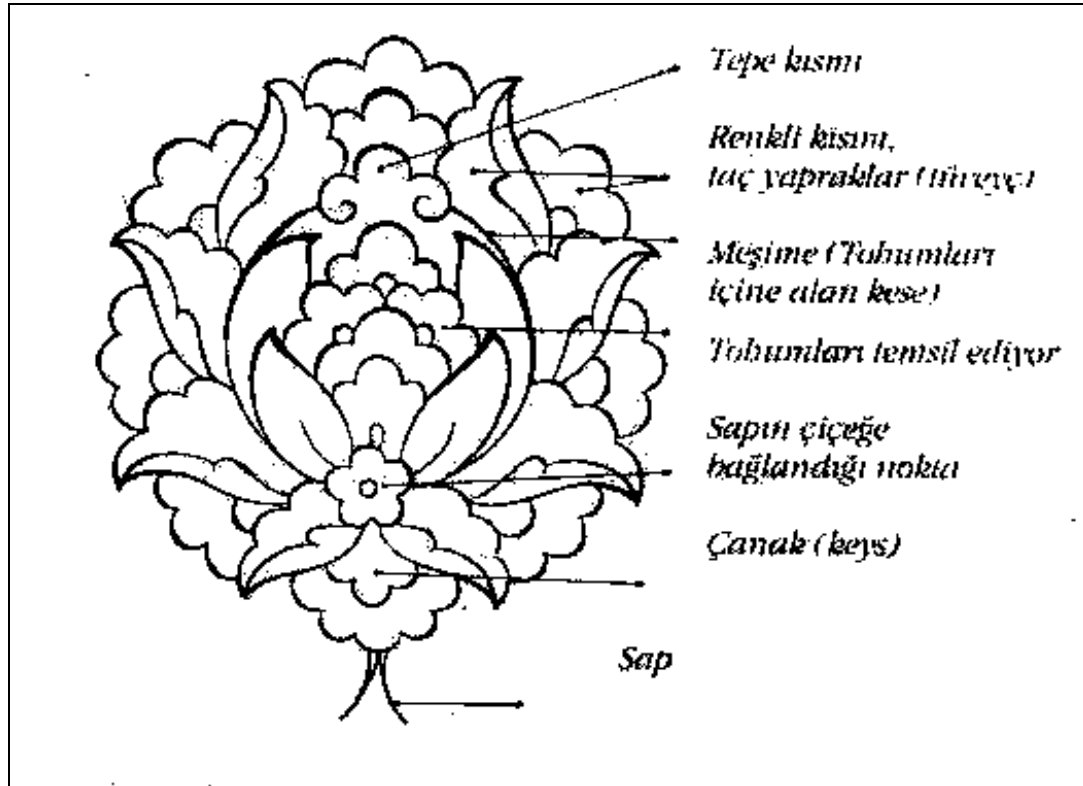
3.1. Tanımı

Şakayık çiçeğinin dikine kesitinin, anatomik çizgilerinin üsluplaştırılmasıyla ortaya çıkan şekillere şakayık motifi denir. Aynı zamanda kat kat yarım pençlerden oluşan tohumların can noktasından çıkan meşime içinde kullanılmasıyla farklılık kazanan hatayi grubu motifleridir.

Ø Şakayık Motifinin Kısımları

Muhsin Demironat'ın inceleme neticesi aşağıdaki şekildedir:

1. Çiçeğin göbek kısmında tohumları koruyan meşime dediğimiz kesecik vardır.
2. Meşimenin alt ve orta kısmında, sapın çiçeğe birleştiği nokta bulunur. Bu nokta Şakayık ve Marul çiçeği için “ukde-i hayati” (can noktası) gibidir. Ekseriyetle ya bir helezon veya yalın penç şeklinde belirtilir.
3. Çiçeğin kaidesini oluşturan ve eskiden keys denilen çanak kısmı belirgin şekildedir.
4. Meşimenin veya göbeğin etrafını çeviren yapraklar ise çiçeğin renkli kısmını teşkil eden taç yapraklarıdır. Eskiden bunlara “tüveyç” denilir. (Şekil 3.1)

Şekil 3. 1: Şakayık motifinin kısımları

Şakayık motifinde can noktasının basit şekilleri Resim 3.2’de görülmektedir.

Resim 3.2: Basit can noktası şekilleri

Şakayık motiflerinde meşime içi çoğunlukla yarım pençerle ve basit yapraklarla doldurulur.(Resim 3.3)

Resim 3. 3: Meşime içi örnekleri

Klasik çini desenlerinde Resim 3,4’deki gibi farklı meşime içi örneklerine de rastlanır. Bu örneklerden ilkinde meşime içi basit yaprak ve tomurcukla doldurulmuştur. Diğer örnekte ise pençerle doldurulmuştur.

Resim 3. 4: Meşime içi örnekleri

Şakayık motifinde meşime tepesi çoğunlukla yarım penç şeklindedir.(Resim 3.5)
Şakayık motifinde Resim 3.5’de görüldüğü gibi taç yapraklar iç içe basit yapraklardan veya kıvrımlı yapraklardan oluşturulmaktadır.

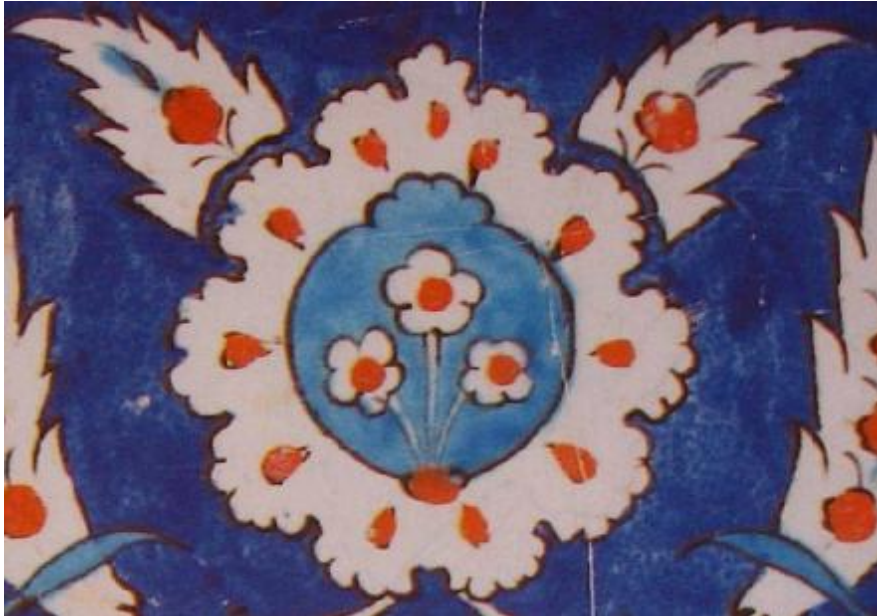
Resim 3. 5: Farklı taç yapraklı şakayık motifleri

Klasik çini desenlerinde Resim 3.6'da görüldüğü gibi taç yaprakların kıvrımlı yapraklardan oluştuğu örneklere de rastlanmaktadır. Aşağıdaki örnekte aynı zamanda tırnaklı taç yapraklar pençlerle hurdelenmiştir.

Resim 3. 6: Hurdeli taç yapraklı Şakayık Motifi

Klasik çini desenlerinde Resim 3.7'de olduğu gibi sanatçının özgün yorumlarıyla ortaya çıkan farklı şakayık motifi örneklerine de rastlanmaktadır. Örnekte motifin taç yaprakları tamamen yarım pençlerden oluşturulmuştur.

Resim 3. 7: Yarım pençli taç yapraklı örnek

Günümüzde serigrafi yöntemiyle dekorlanan, özellikle fayans desenlerinde kullanılan motifler elek baskıya uygun olarak biçimlendirilmektedir. Resim 3.8’de görülen şakayık motifi baskıya uygunluk açısından, doluluk-boşluk dengesi ile yorumlanmıştır.

Resim 3. 8: Serigrafi yöntemiyle dekorlanan şakayık motifleri

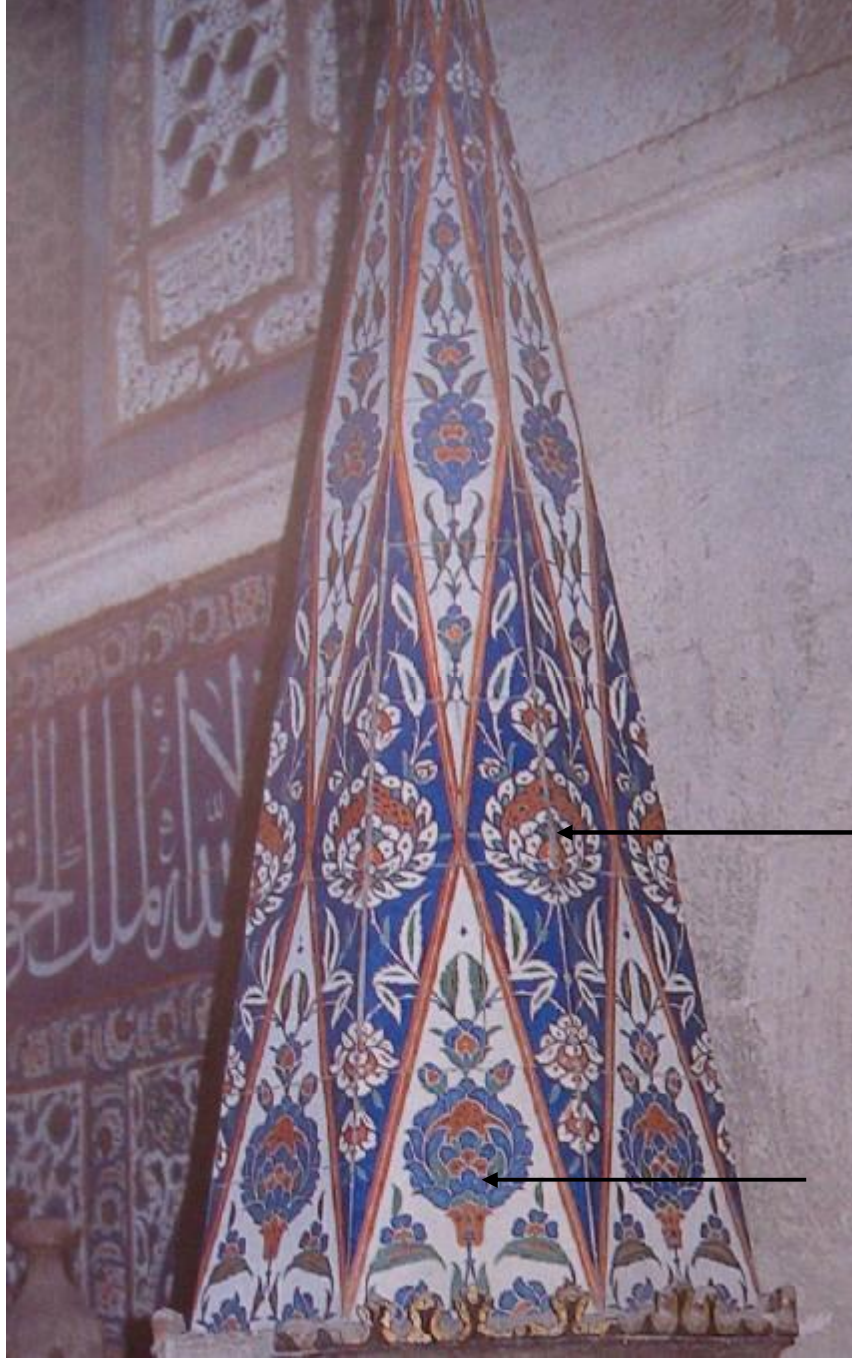
3.2. Kullanım Yerleri

Şakayık motifi, desenlerde ana motif olarak aşağıda verilen örneklerde olduğu gibi çeşitli şekillerde kullanılır.

Resim 3. 9: Klasik çini tabak

Resim 3.9’da görülen klasik çini tabak deseninde şakayık motifleri kullanılmıştır.
XV.-XVI. yüzyıllara ait bir çini ocak külahı Resim 3.10’da görülmektedir. Desen şakayık ve narçiçeği motifleri ile oluşturulmuştur.

Resim 3. 10: Klasik çini ocak külahı

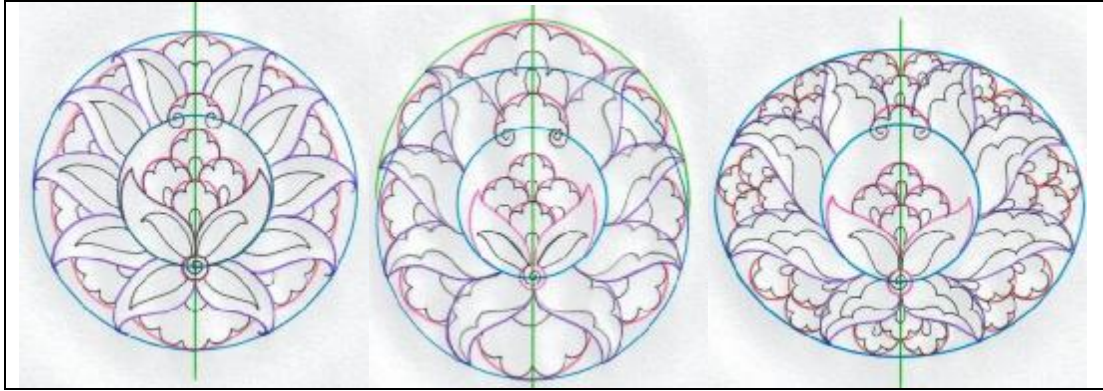
Resim 3.11’de görülen klasik çini tabak deseni şakayık motifleri ile süslenmiştir. Örnekte de görüldüğü gibi şakayık motifi desen içinde katmerli penç motifleri veya diğer hatayı grubu motifleri ile birlikte kullanılabilir.

Resim 3. 11: Klasik çini tabak

3.3. Çizim Tekniği

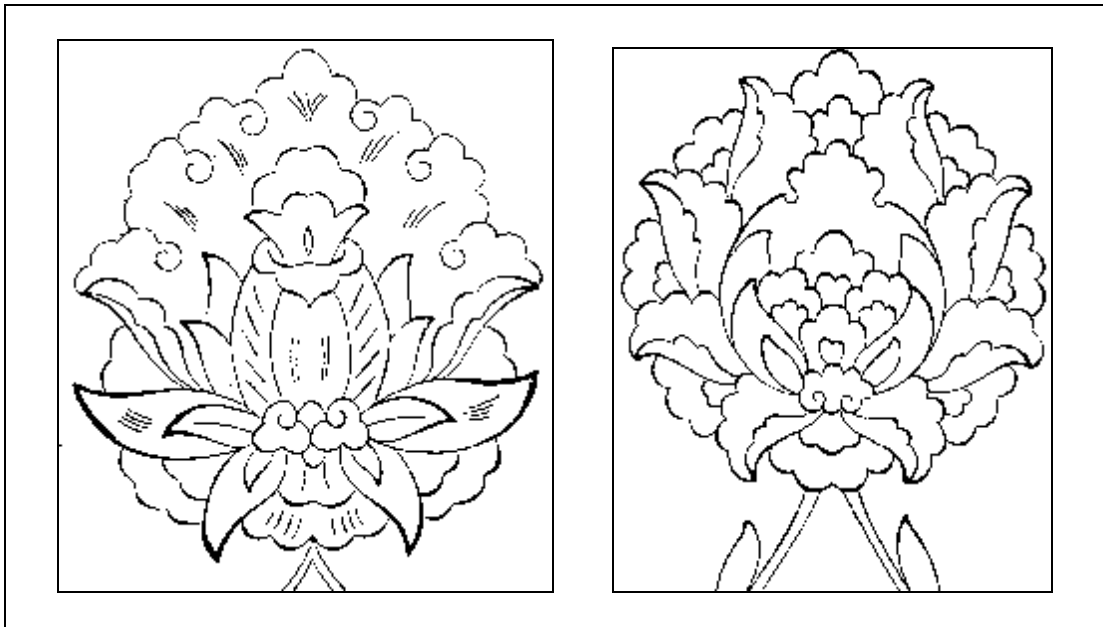
Motifin çizimine kanaviçesini belirtmekle başlanır. Kanaviçe, çizilecek motife göre farklılık gösterir. Son derece zengin çeşitleri olan bu motifin bir o kadar da farklı kanaviçesi vardır. Şakayık motifi şekil 3.2’de görüldüğü gibi daire, dikey oval, yatay oval olmak üzere üç farklı kanaviçe içinde çizilebilir.

Şekil 3. 2: Şakayık motifi kanaviçe örnekleri

Şakayık motifinin dış hududu demek olan kanaviçesi İçine çizilen daire kanaviçe meşimenin sınırını belirtir. Meşime çiçeğin göbek kısmında tohumları koruyan keseciktir. Şakayık motifinde dış hudut ile meşime kanaviçesinin birbirine olan mesafesi her tarafta eşit olmaktadır.

Meşime kanaviçesinin alt ve orta kısmına “can noktası” çizilir. Can noktası denmesinin nedeni meşimenin ve taç yaprakların çıkış noktası olmasıdır. Can noktası kanaviçesi verilecek şekle uygun olarak çizilir. Can noktası çoğunlukla bir helezon veya mine şeklinde belirtilir. Büyük çizilen motiflerde can noktası penç çeşitleri şeklinde çizilebilir. Klasik desenlerdeki şakayık motiflerinde uygulanan farklı can noktası çizimlerinde bulut motiflerine de rastlanır. (Şekil 3.3)

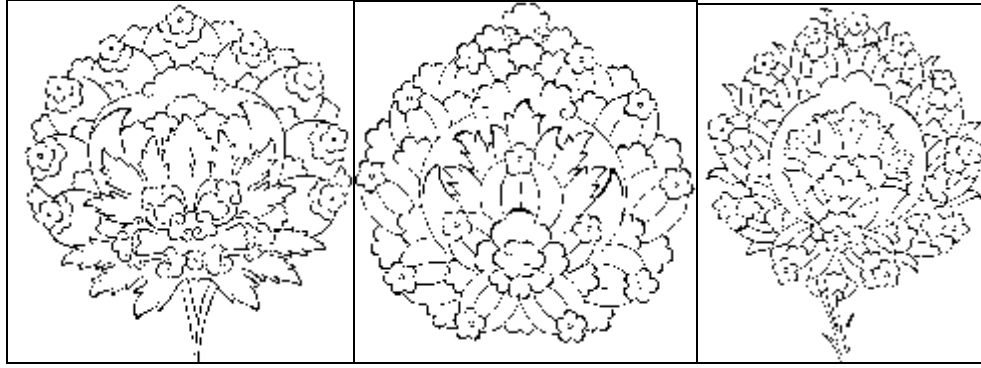

Şekil 3. 3: Can noktası bulut motiflerinden oluşan şakayık örnekleri

Şakayık motifinde meşime can noktasından başlayarak çizilir. Meşimenin içi farklı yön ve büyüklüklerde yapraklardan oluşturulur. Şakayığın meşimesi penç, yarım penç ve yaprak motifleri ile süslenir.

Şakayık motifinde meşime tepesi çoğunlukla yarım pençlerden oluşur. Meşimenin dışında ise taç yapraklar yer alır. Taç yapraklar çanak ve meşimeden başlayarak ahenkli bir şekilde sıralanır. Şakayık motifinde taç yapraklar çoğunlukla iç içe basit yapraklar şeklinde çizilebildiği gibi kıvrımlı yapraklardan da oluşabilmektedir.

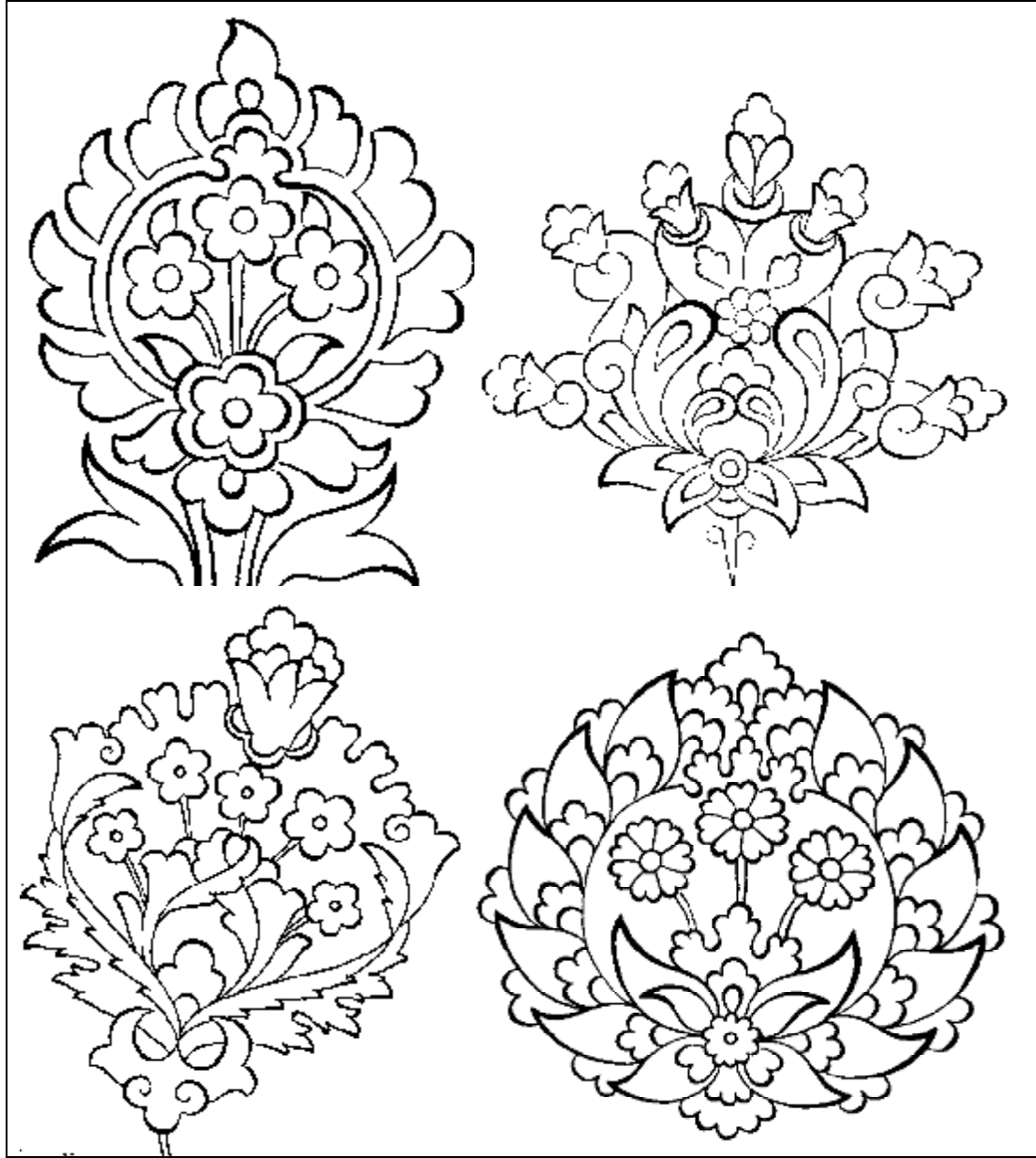
Klasik çini desenlerinde görülen şakayık motiflerinin taç yaprakları tırnaklı yapraklarla da süslenebilmektedir. Klasik çini desenlerindeki şakayık motiflerinde penç tomurcukları ile süslenen taç yapraklara da rastlanmaktadır. (Şekil 3.4)

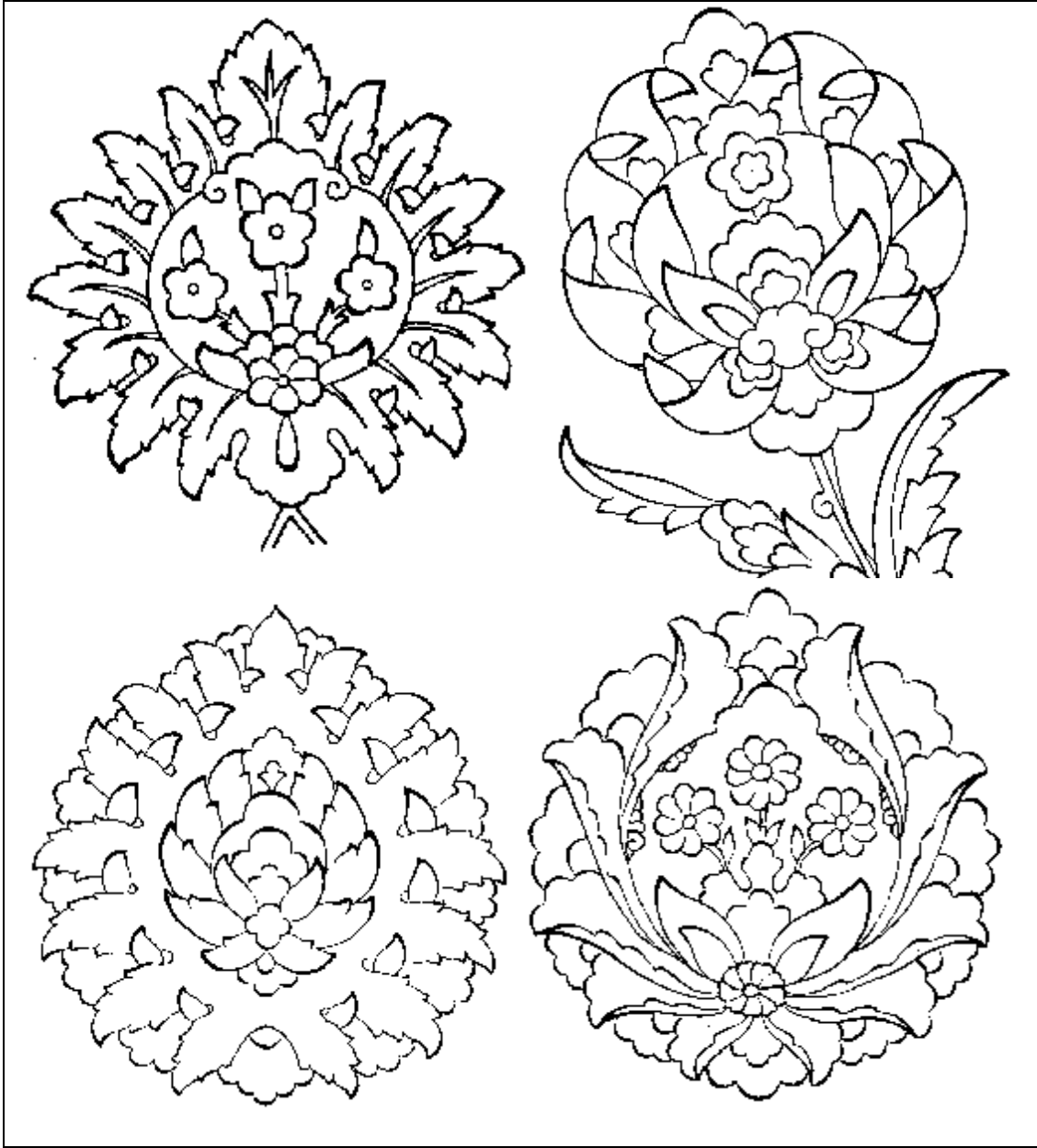
Şekil 3. 4: Taç yaprakları penç tomurcukları ile süslenen şakayık motifleri

Taç yaprağın kanaviçesi istenen şekle göre çizilir. Ana hatlar tamamlandıktan sonra sıra detay süslere gelir. Bu detaylar şakayık motifinin ölçüleri büyüdükçe fazla kullanılır. Özellikle taç yaprakların arasındaki yarım pençler fazlalaştırılarak motif çeşitleri oluşturulur.

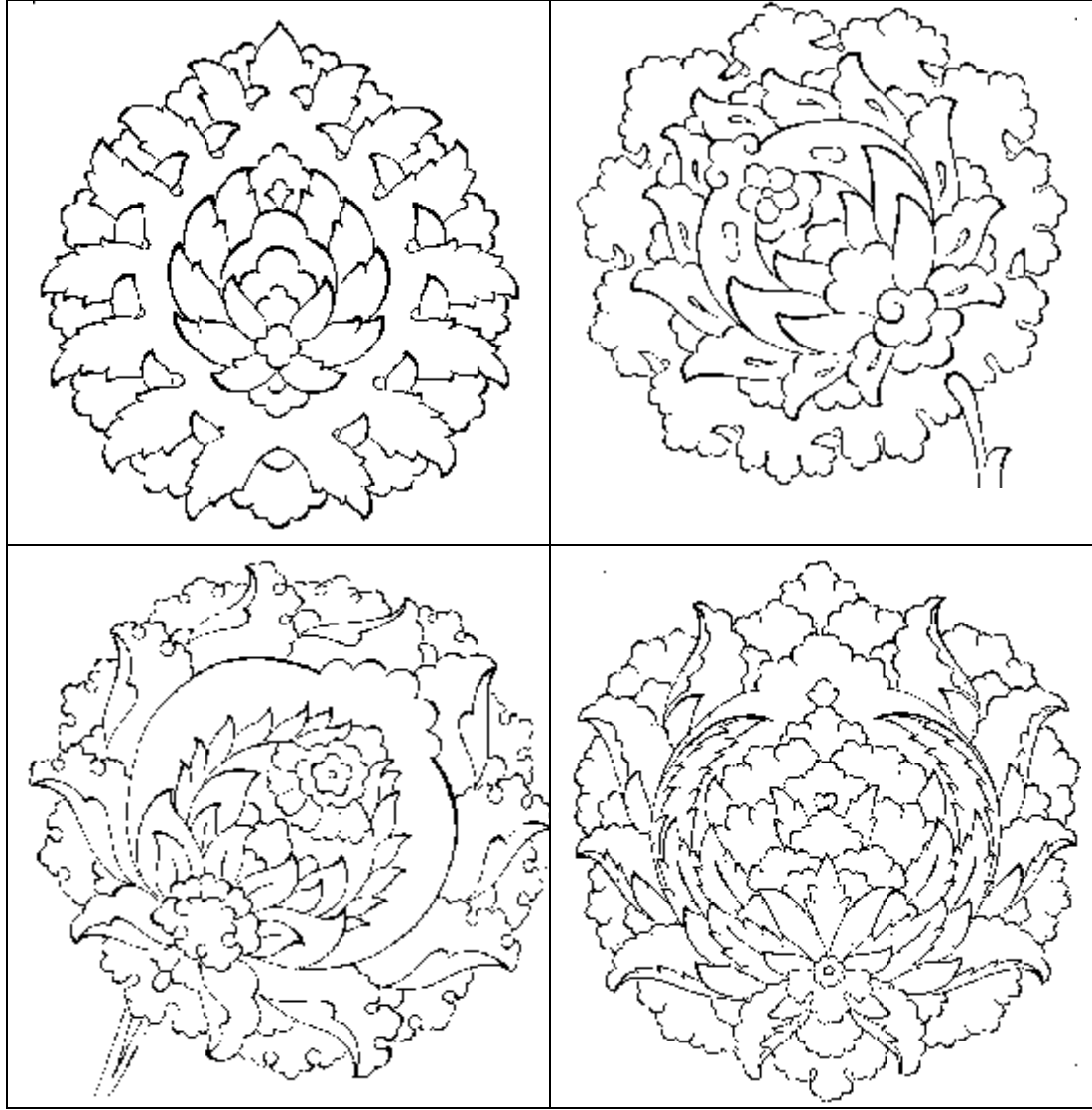
Bu motifte simetri vardır. Şakayık motifine bu simetri, el ve göz alışkanlığı ile verilir. Çizim yapılırken sağ taraftaki her yaprak, bu alışkanlığın yardımıyla sol tarafa da aktarılır. Simetrik çizimde zorlanıldığında; motifin tek yönü çizilebilir. Eksen hizasından parşömen kâğıdı katlanarak, motifin çizilen tarafından kopya çekilebilir. Klasik çini desenlerindeki şakayık motifi örnekleri Şekil 3.4, 3.5 ve 3.6’da görülmektedir.

Şekil 3. 4: Klasik çini desenlerindeki şakayık motifi örnekleri

Şekil 3. 5: Klasik çini desenlerindeki şakayık motifi örnekleri

Şekil 3.6: Klasik çini desenlerindeki şakayık motifi örnekleri

UYGULAMA 1

DAİRE KANAVİÇELİ ŞAKAYIK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

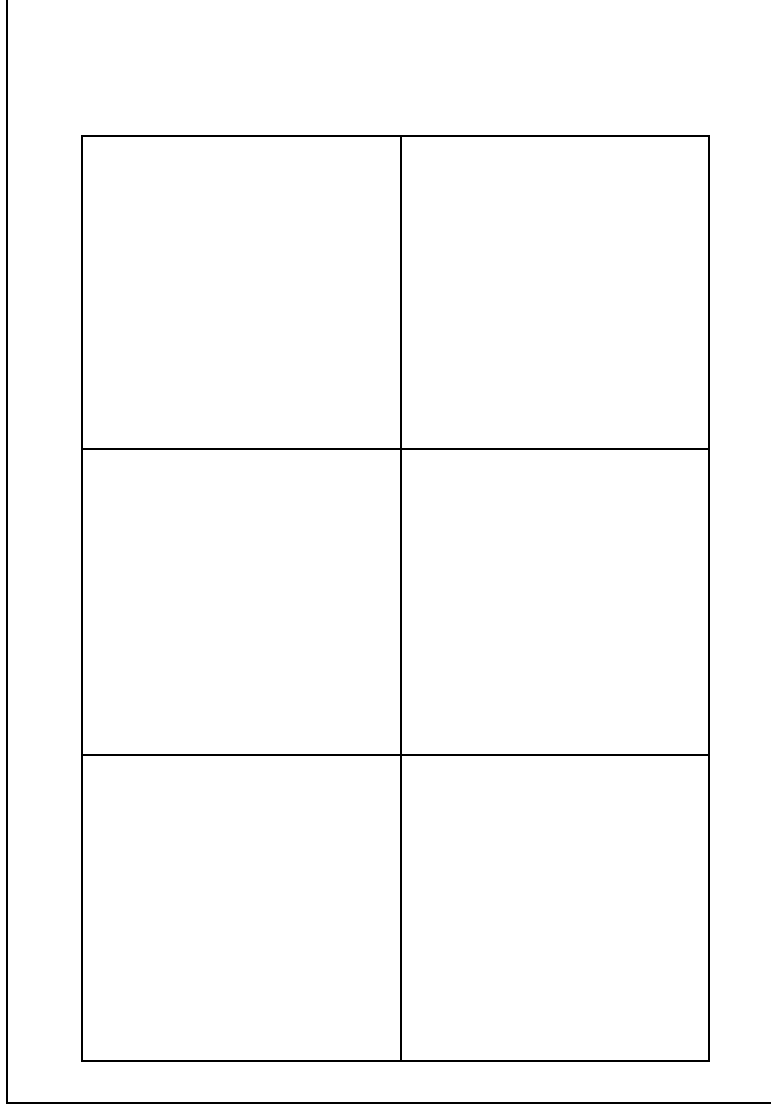
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

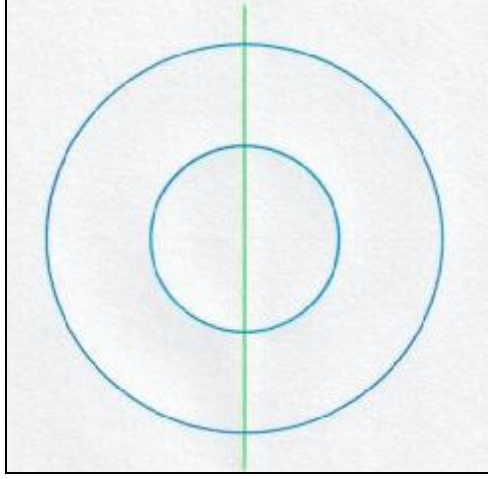
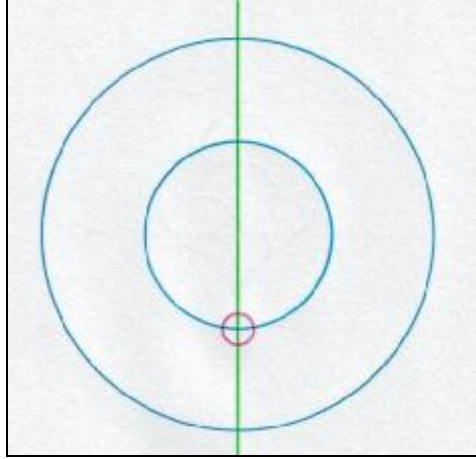
İşlem Basamakları

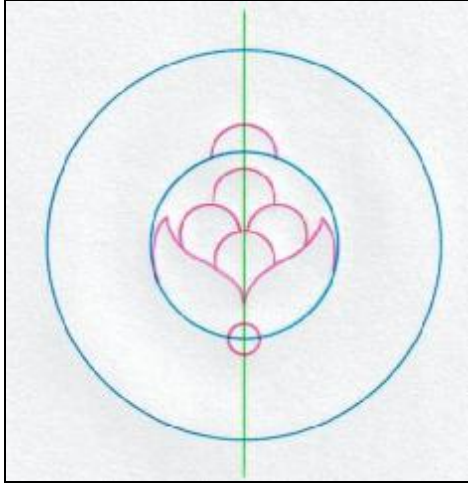
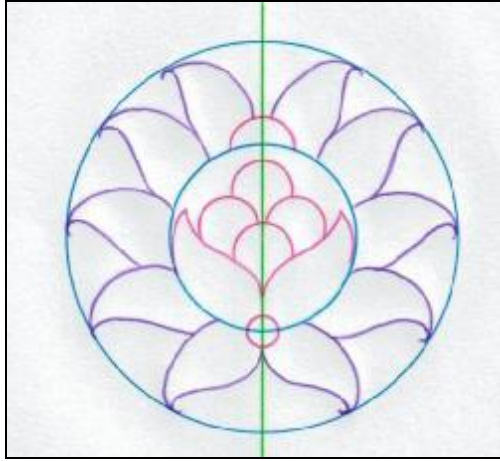
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz

Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

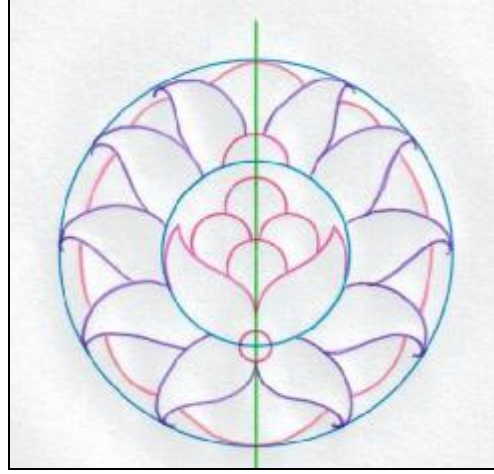
Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, daire kanaviçeli şakayık motifini çiziniz.

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. Ø Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Eksen çizgisi üzerine büyük daireyi çiziniz. • Büyük dairenin şakayık çiçeğin dış kenar kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız. Ø Eksen çizgisi üzerine küçük daireyi çiziniz. • Daireyi eksen çizgisini ortalayarak çizmeye dikkat ediniz. • Dairenin meşime kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	
Ø Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına en küçük olan daireyi çiziniz. • Küçük dairenin şakayık çiçeğin “can noktası”nın kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	

Ø Yarım penç ve basit yapraklardan oluşan meşime içinin kanaviçesini çiziniz. • Basit yapraklar simetrik kullanıldığı için aynı büyüklükte çizmeye özen gösteriniz. • Çanaktan yukarıya doğru sıralanan balık pullarını eşit ölçüde çizmeye dikkat ediniz. Ø Meşime tepesinin kanaviçesini çiziniz. • Meşime tepesinin kanaviçesini yarım daire şeklinde çizmeye özen gösteriniz. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini unutmayınız.	
Ø Orta eksen çizgisini ve motifin kanaviçesini dikkate alarak taç yaprakların yerini belirleyiniz. Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Taç yaprakların başlangıç noktasının daima can noktası olduğunu unutmayınız. • İlk çıkan üst taç yaprakların daha gelişmiş, yeni çıkan alt taç yaprakların ufak olması gerektiğini unutmayınız	

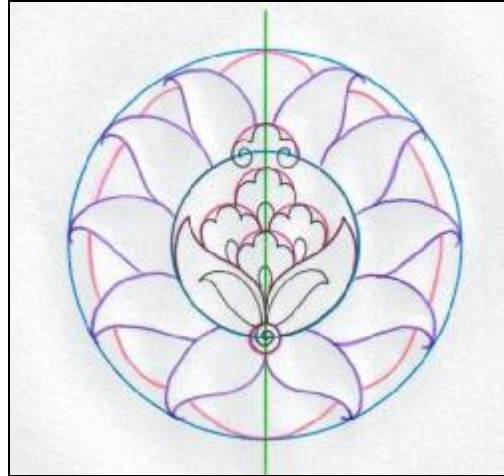
Ø Şakayık motifinin sınır çizgilerinin kanaviçesini çiziniz.

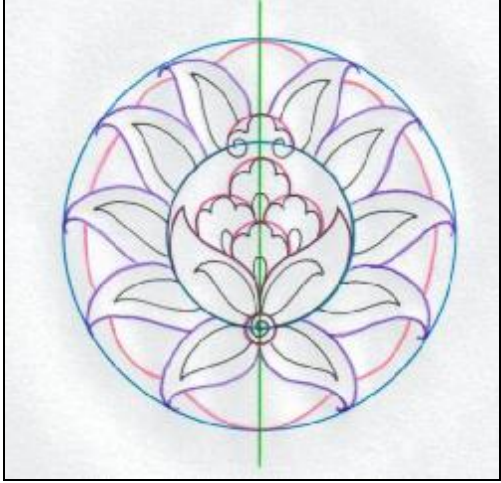
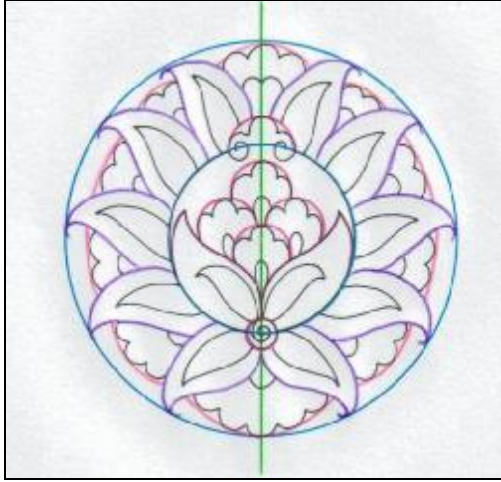
- Sınır çizgilerini dış kanaviçe çapından küçük çizmeye özen gösteriniz.

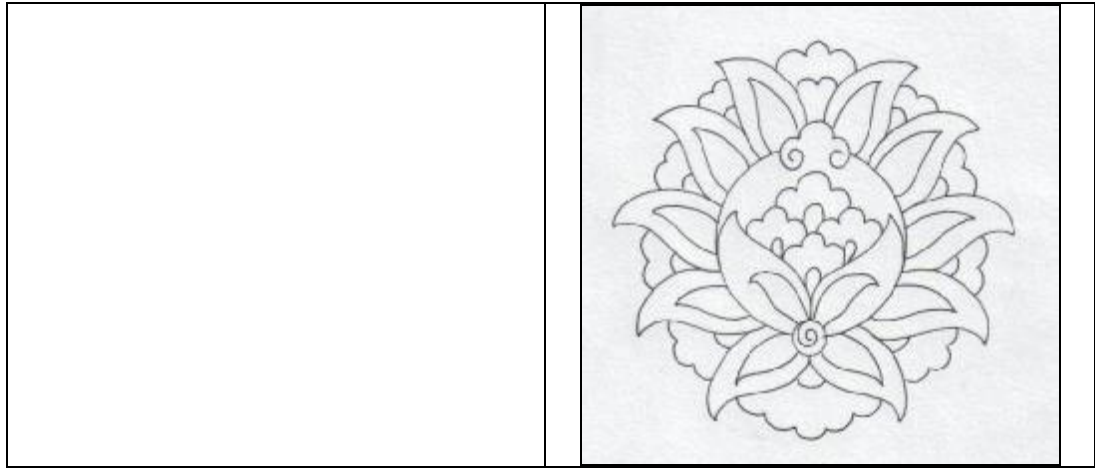

Ø Motifin esas çizimine meşime çizimi ile başlayınız

- Yarım pençleri eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz.
- Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız.
- Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini hatırlayınız.

Ø Taç yaprak kanaviçelerini basit yapraklarla süsleyiniz.	
Ø Sınır çizgileri çiziniz. • Sınır çizgilerini taç yaprakların aralıklarına çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerle süslediğiniz sınır çizgilerini eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. Ø Can noktası kanaviçesine böcek (salyangoz) motifi çiziniz. • Büyük motiflerde can noktasında penç motifinin de kullanılabileceğini unutmayınız.	
Ø Şakayık motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek şakayık motiflerini çiziniz. Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.	

UYGULAMA 2

DİKEY OVAL KANEVİÇELİ ŞAKAYIK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

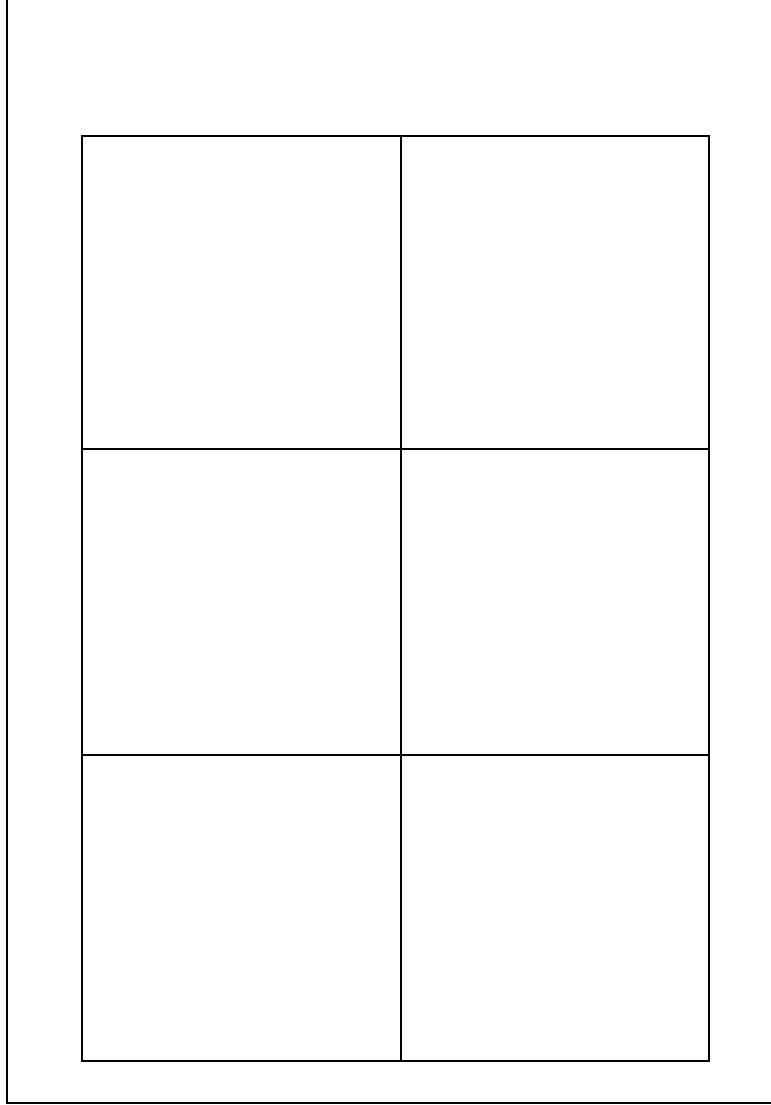
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

İşlem Basamakları

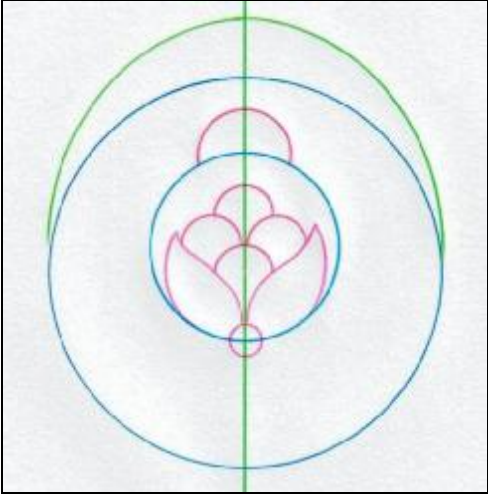
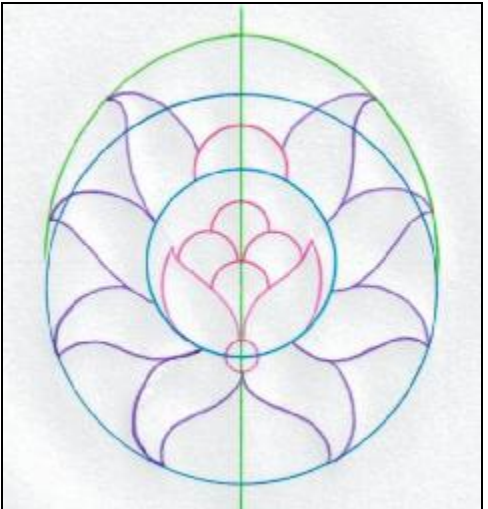
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

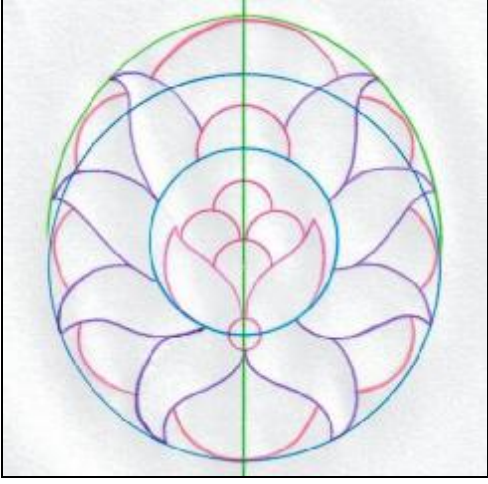
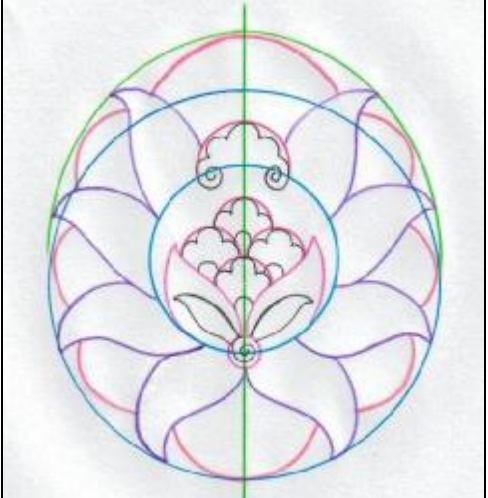
Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

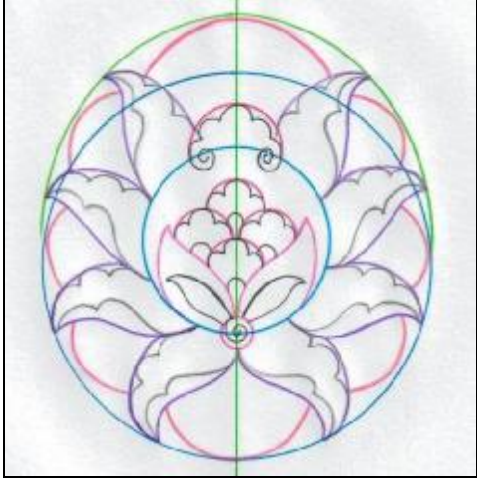
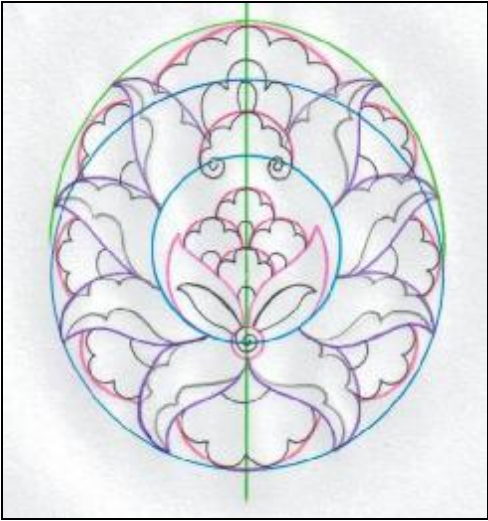

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, dikey oval kanaviçeli şakayık motifini çiziniz.

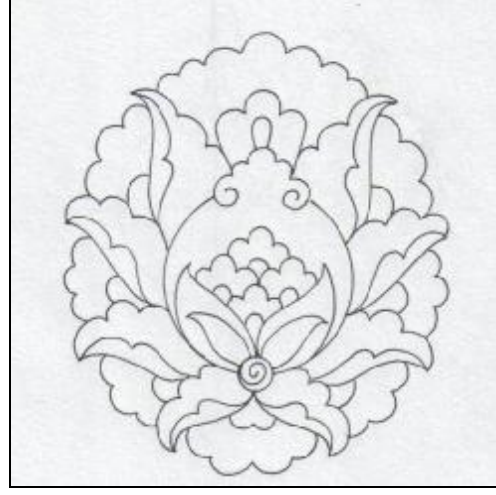
Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. • Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Eksen çizgisi üzerine büyük daireyi çiziniz. Ø Dikey uzunluğu oval eğimini çiziniz. Ø Ovalin ortasına küçük daireyi çiziniz. • Daireyi ovali ortalayarak çizmeye dikkat ediniz. • Dairenin meşime kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	
Ø Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına en küçük olan daireyi çiziniz. • Küçük dairenin şakayık çiçeğinin "can noktası"nın kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	

Ø Yarım penç ve basit yapraklardan oluşan meşime içinin kanaviçesini çiziniz. • Basit yapraklar simetrik kullanıldığı için aynı büyüklükte çizmeye özen gösteriniz. • Çanaktan yukarıya doğru sıralanan balık pullarını eşit ölçüde çizmeye dikkat ediniz. Ø Meşime tepesinin kanaviçesini çiziniz. • Meşime tepesinin kanaviçesini yarım daire şeklinde çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Orta eksen çizgisini ve motifin kanaviçesini dikkate alarak taç yaprakların yerini belirleyiniz. Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Taç yaprakların başlangıç noktasının daima can noktası olduğunu unutmayınız. • İlk çıkan üst taç yaprakların daha gelişmiş, yeni çıkan alt taç yaprakların ufak olması gerektiğini unutmayınız	

Ø Şakayık motifinin sınır çizgilerinin kanaviçesini çiziniz. • Sınır çizgilerini dış kanaviçe çapından küçük çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Motifin esas çizimine meşime çizimi ile başlayınız • Yarım pençleri eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini hatırlayınız.	

Ø Taç yaprak kanaviçelerini kıvrımlarla süsleyiniz.	
Ø Sınır çizgileri çiziniz. • Sınır çizgilerini taç yaprakların aralıklarına çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerle süslediğiniz sınır çizgilerini eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. Ø Can noktası kanaviçesine böcek (salyangoz) motifi çiziniz. • Büyük motiflerde can noktasında penç motifinin de kullanılabileceğini unutmayınız.	

- Ø Şakayık motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.
- Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek şakayık motiflerini çiziniz.
- Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.

UYGULAMA 3

YATAY OVAL KANAVİÇELİ ŞAKAYIK MOTİFİNİN

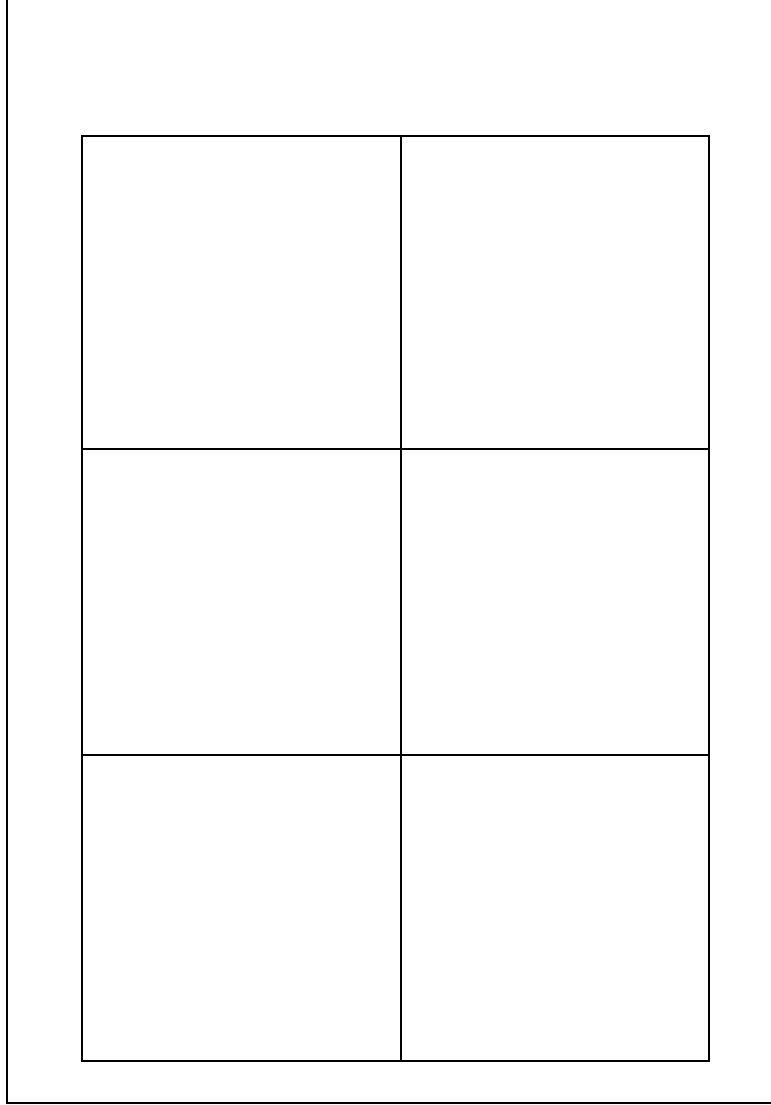
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

İşlem Basamakları

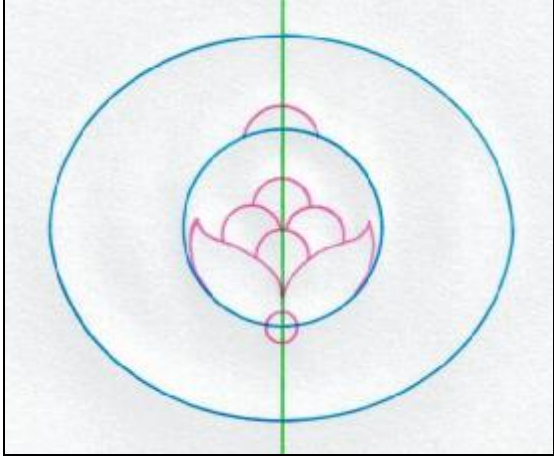
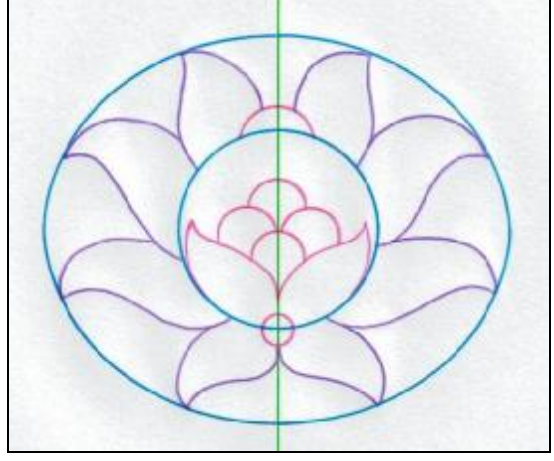
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

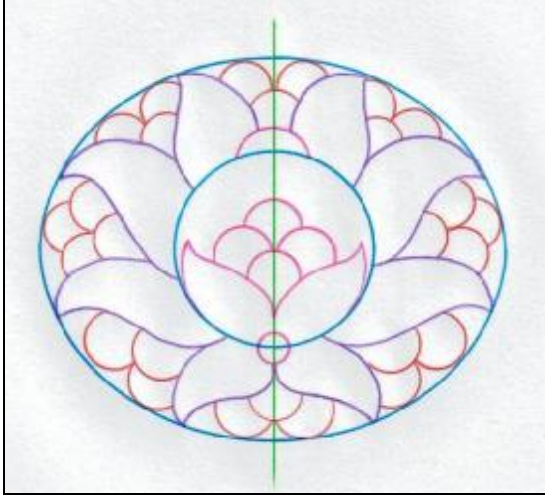
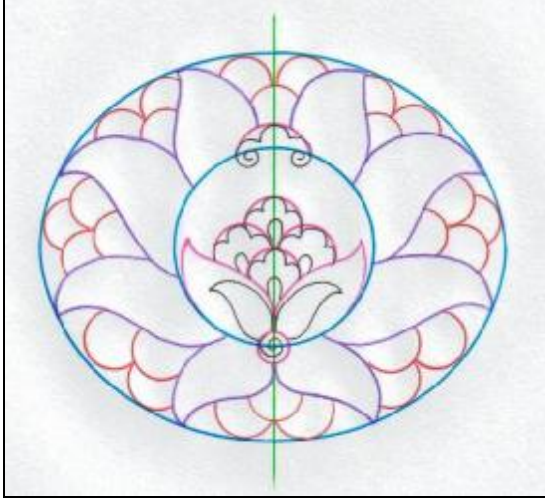
Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

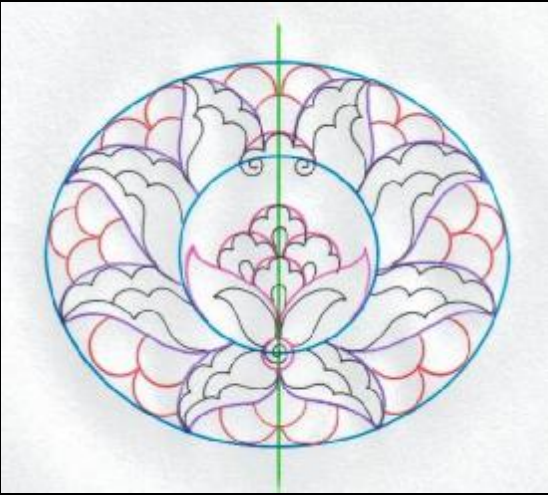
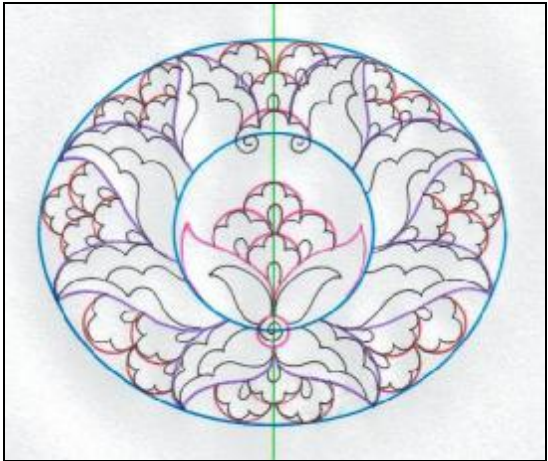

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, yatay oval kanaviçeli şakayık motifini çiziniz.

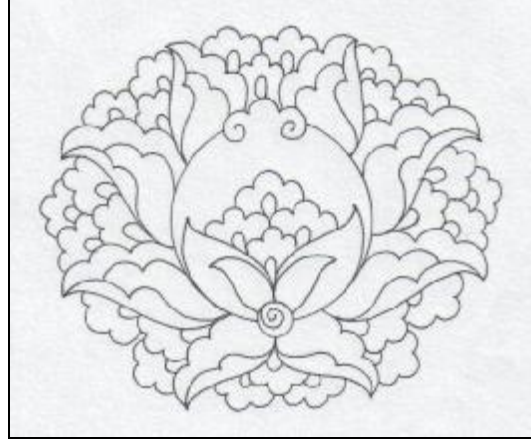
Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. Ø Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. Ø Eksen çizgisi üzerine yatay ovali çiziniz. • Yatay ovalin şakayık çiçeğinin dış kenar kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız. Ø Eksen çizgisi üzerine küçük daireyi çiziniz. • Dairenin meşime kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız • Daireyi eksen çizgisini ortalayarak çizmeye dikkat ediniz.	
Ø Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına en küçük olan daireyi çiziniz. • Küçük dairenin şakayık çiçeğinin “can noktası”nın kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	

Ø Yarım penç ve basit yapraklardan oluşan meşime için kanaviçesini çiziniz. • Basit yapraklar simetrik kullanıldığı için aynı büyüklükte çizmeye özen gösteriniz. • Çanaktan yukarıya doğru sıralanan balık pullarını eşit ölçüde çizmeye dikkat ediniz. Ø Meşime tepesinin kanaviçesini çiziniz. • Meşime tepesinin kanaviçesini yarım daire şeklinde çizmeye özen gösteriniz. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini unutmayınız	
Ø Orta eksen çizgisini ve motifin kanaviçesini dikkate alarak taç yaprakların yerini belirleyiniz. Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Taç yaprakların başlangıç noktasının daima can noktası olduğunu unutmayınız. • İlk çıkan üst taç yaprakların daha gelişmiş, yeni çıkan alt taç yaprakların ufak olması gerektiğini unutmayınız	

Ø Şakayık motifinin sınır çizgilerinin kanaviçesini çiziniz. • Sınır çizgilerini dış kanaviçe çapından küçük çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Motifin esas çizimine meşime çizimi ile başlayınız • Yarım pençleri eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. • Meşime tepesinin farklı şekillerde çizilebileceğini hatırlayınız.	

Ø Taç yaprak kanaviçelerini basit yapraklarla süsleyiniz.	
Ø Sınır çizgileri çiziniz. • Sınır çizgilerini taç yaprakların aralıklarına çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerle süslediğiniz sınır çizgilerini eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. Ø Can noktası kanaviçesine böcek (salyangoz) motifi çiziniz. • Büyük motiflerde can noktasında penç motifinin de kullanılabileceğini unutmayınız.	

- Ø Şakayık motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.
- Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek şakayık motiflerini çiziniz.
- Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üst kısmından 40mm, sağ sol ve alt kenarından 20mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Kenar antet çizgilerinin içindeki alanı 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.
- Ø Kâğıdınızın;
  - Birinci sıradaki karelere; daire kanaviçeli şakayık motifini,
  - İkinci sıradaki karelere; dikey oval kanaviçeli şakayık motifini,
  - Üçüncü sıradaki karelere; yatay oval kanaviçeli şakayık motifini, çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2. Parşömen kâğıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3. Kâğıdınızı 80x80 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
4. Eksen çizgisi üzerine şakayık motifinin dış kenar kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
5. Dairenin içine; meşime kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
6. Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına “can noktası”nın kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
7. Meşime içinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
8. Meşime tepesinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
9. Taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
10. Şakayık motifinin sınır çizgilerinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
11. Motifin esas çizimine can noktası ve meşime çizimi ile başladınız mı?		
12. Motifin esas çizimini tamamladınız mı?		
13. Daire kanaviçeli şakayık motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
14. Çizim kâğıdınızın ilk sırasındaki ikinci kare içine de, daire kanaviçeli şakayık motifini çizdiniz mi?		
15. İkinci sıradaki alana; şakayık motifinin eksen çizgisi üzerindeki dış kenar kanaviçesini dikey oval şeklinde çizdiniz mi?		
16. Şakayık motifinin tüm kısımlarının kanaviçelerini çizdiniz mi?		
17. Dikey oval kanaviçeli şakayık motifinizi işlem basamaklarına uygun olarak tamamladınız mı?		
18. Çizim kâğıdınızın ikinci sırasında bulunan iki kare içine de, dikey oval kanaviçeli şakayık motifini çizdiniz mi?		
19. Üçüncü sıradaki alana; şakayık motifinin eksen çizgisi üzerindeki dış kenar kanaviçesini yatay oval şeklinde çizdiniz mi?		
20. Yatay oval kanaviçeli şakayık motifinizi işlem basamaklarına uygun olarak tamamladınız mı?		
21. Çizim kâğıdınızın üçüncü sırasında bulunan iki kare içine de, yatay oval kanaviçeli şakayık motifini çizdiniz mi?		
22. Şakayık motifinin tüm kısımlarının kanaviçelerini çizdiniz mi?		
23. Şakayık motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
24. Şakayık motiflerinin simetrik olmasına önem verdiniz mi?		
25. Şakayık motiflerinde estetik çizgiler kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “ **hayır** ” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “ **evet** ” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; çini sanatında kullanılan marul çiçeği motifini; aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilcek faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Ø Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek,
- Ø Çevrenizdeki çini dekor atölyelerinde bulunan marul çiçeği motifli çinilerin desende kullanımını gözlemleyerek,
- Ø Çevrenizdeki çini dekor atölyelerinde bulunan marul çiçeği motifli çinilerin desende kullanımını gözlemleyerek,
- Ø Çevrenizdeki çini satış mağazalarında bulunan marul çiçeği motifli çinileri gözlemleyerek,
- Ø Çini ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden marul çiçeği motifini inceleyerek,
- Ø İnternette konu ile ilgili siteleri araştırarak,

Marul çiçeği motifi ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

4. MARUL ÇİÇEĞİ MOTİFİ

Türk süsleme sanatlarımızın klasik motiflerinden olan marul çiçeği motifleri, genellikle orta Asya ve Uzak Doğu ülkelerinin etkisinde oluşan, çoğu kez ne oldukları belli olmayacak derecede stilize edilmiş nebati tür desenlerdir.

Sanatkârlar binlerce yıllık yaşamı boyunca hiçbir zaman tabiatı aynen taklide kalkmamış, ona daima kendi yorum ve zevkini katarak tabiatta görülmeyecek tür ve güzellikte değişik süsleme motiflerinin doğmasına neden olmuştur. Türk sanatkarlarının kullandığı renkler de tabiatta göremeyeceğimiz değişik ve zengin bir hayal gücünün ürünleri olarak karşımıza çıkar.

4.1. Tanımı

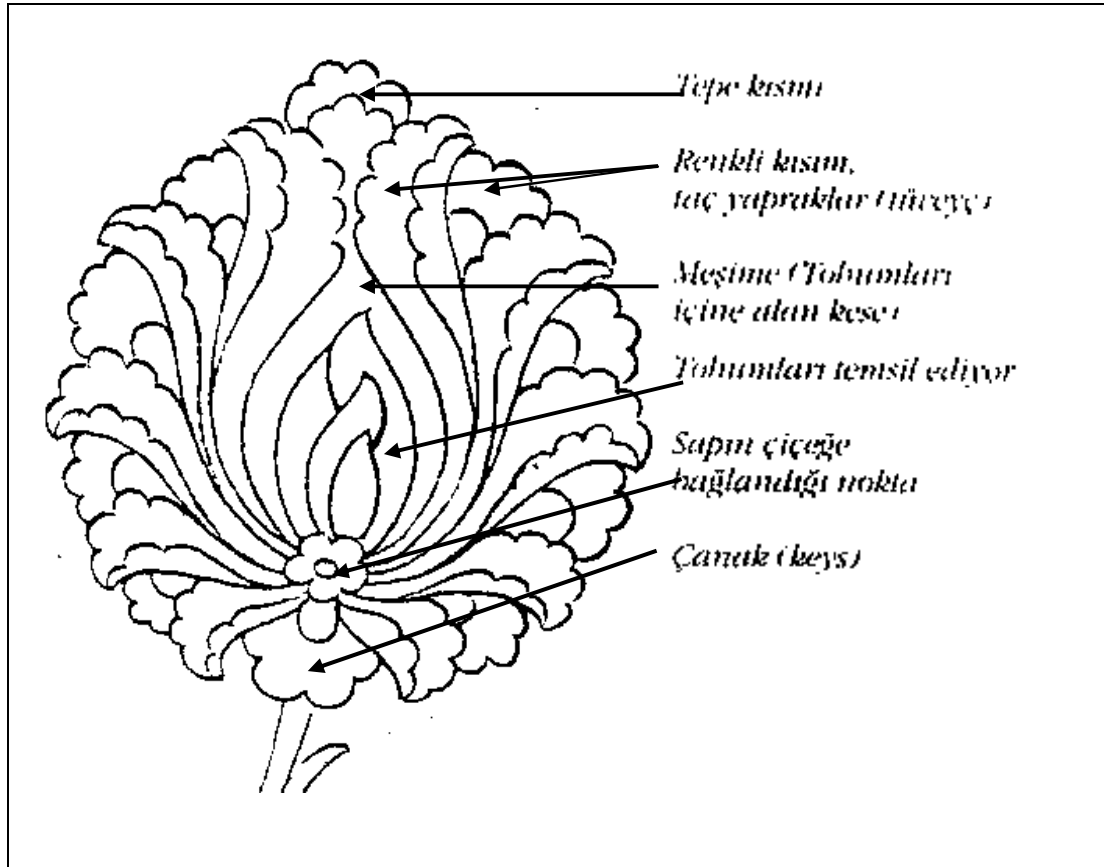
Marul çiçeğinin dikine kesitinin, anatomik çizgilerinin üsluplaştırılmasıyla ortaya çıkan şekillere **marul çiçeği motifi** denir.

Kat, kat yapraklardan oluşan tohumların meşime içinde kullanılmasıyla farklılık kazanan hatayi grubu motifleridir.

Ø Marul Çiçeği Motifinin Kısımları

Muhsin Demironat'ın inceleme neticesi aşağıdaki şekildedir:

1. Çiçeğin göbek kısmında tohumları koruyan meşime dediğimiz kesecik vardır.
2. Meşimenin alt ve orta kısmında, sapın çiçeğe birleştiği nokta bulunur. Bu nokta şakayık ve marul çiçeği için “ukde-i hayati” (can noktası) gibidir. Ekseriyetle ya bir helezon veya yalın penç şeklinde belirtilir.
3. Çiçeğin kaidesini oluşturan ve eskiden keys denilen çanak kısmı belirgin şekildedir.
4. Meşimenin veya göbeğin etrafını çeviren yapraklar ise çiçeğin renkli kısmını teşkil eden taç yapraklarıdır. Eskiden bunlara “tüveyç” denilir. (Şekil 4.1)

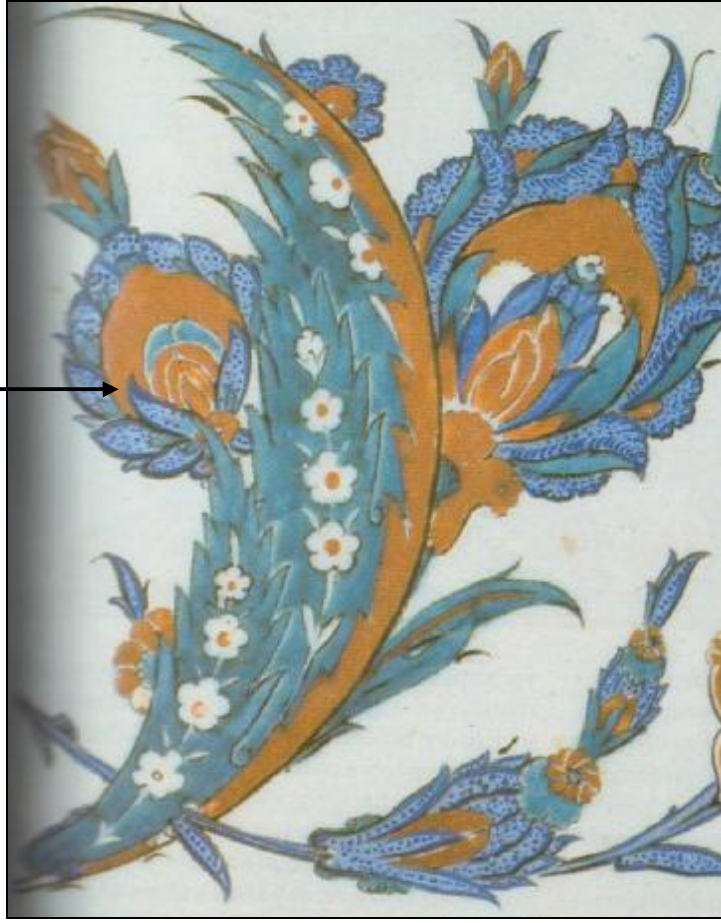
Şekil 4. 1: Marul çiçeği motifinin kısımları

4.2. Kullanım Yerleri

16. yüzyıl İznik çinilerinde Resim 4.1, Resim 4.2’de görülen örneklerde marul çiçeğinin farklı kullanım şekilleri verilmiştir.

Resim 4. 1: 16. yüzyıl İznik çini örnekleri

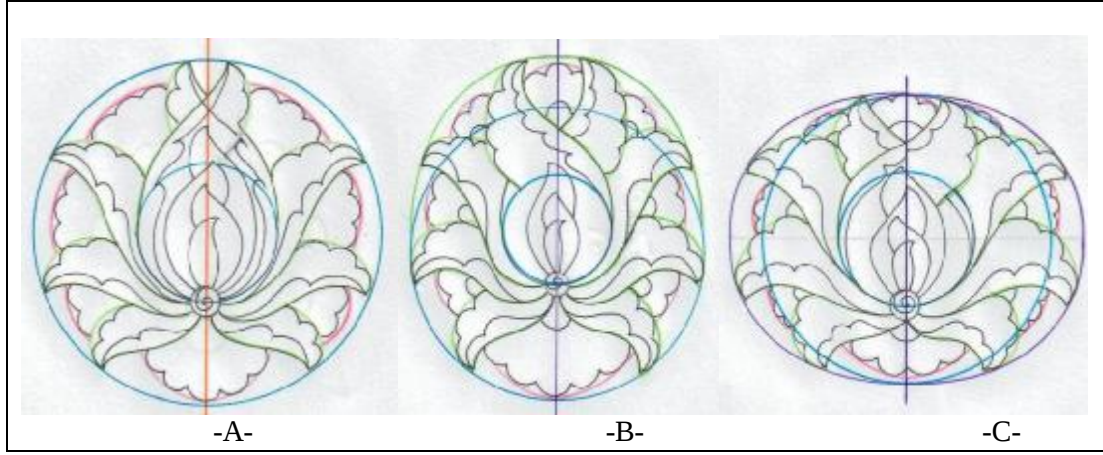

Resim 4. 2: 16. yüzyıl İznik çini örnekleri

4.3. Çizim Tekniği

Motifin çizimine kanaviçesini belirtmekle başlanır. Kanaviçe, çizilecek motife göre farklılık gösterir. Son derece zengin çeşitleri olan bu motifin bir o kadar da farklı kanaviçesi vardır.

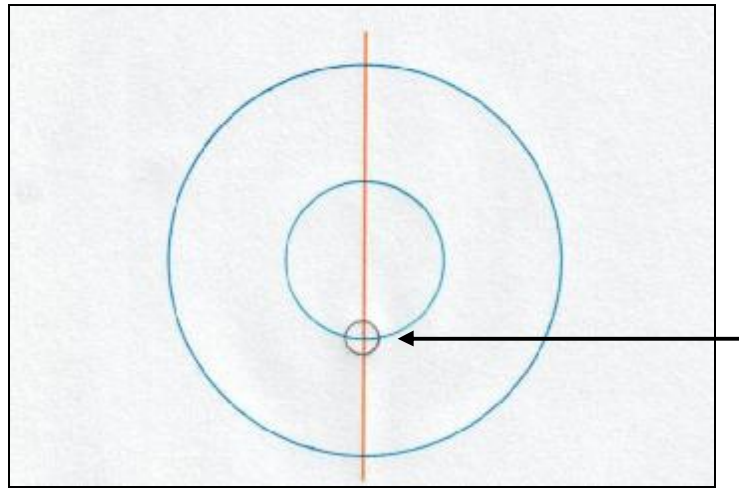
Marul çiçeği motifi şekil 4.1; -A-‘da görüldüğü gibi daire,
-B-‘de görüldüğü gibi dikey oval,
-C-‘de görüldüğü gibi yatay oval, olmak üzere üç farklı
kanaviçe içinde çizilebilir.

Şekil 4. 1: Farklı kanaviçe içerisine çizilen marul çiçeği motifleri

Marul çiçeği motifinin dış hududu demek olan kanaviçesi içine çizilen dairede meşimenin sınırını belirtir. Meşime çiçeğin göbek kısmında tohumları koruyan keseciktir. Marul çiçeği motifinde dış hudut ile meşime kanaviçesinin birbirine olan mesafesi her tarafta eşit olmaktadır.

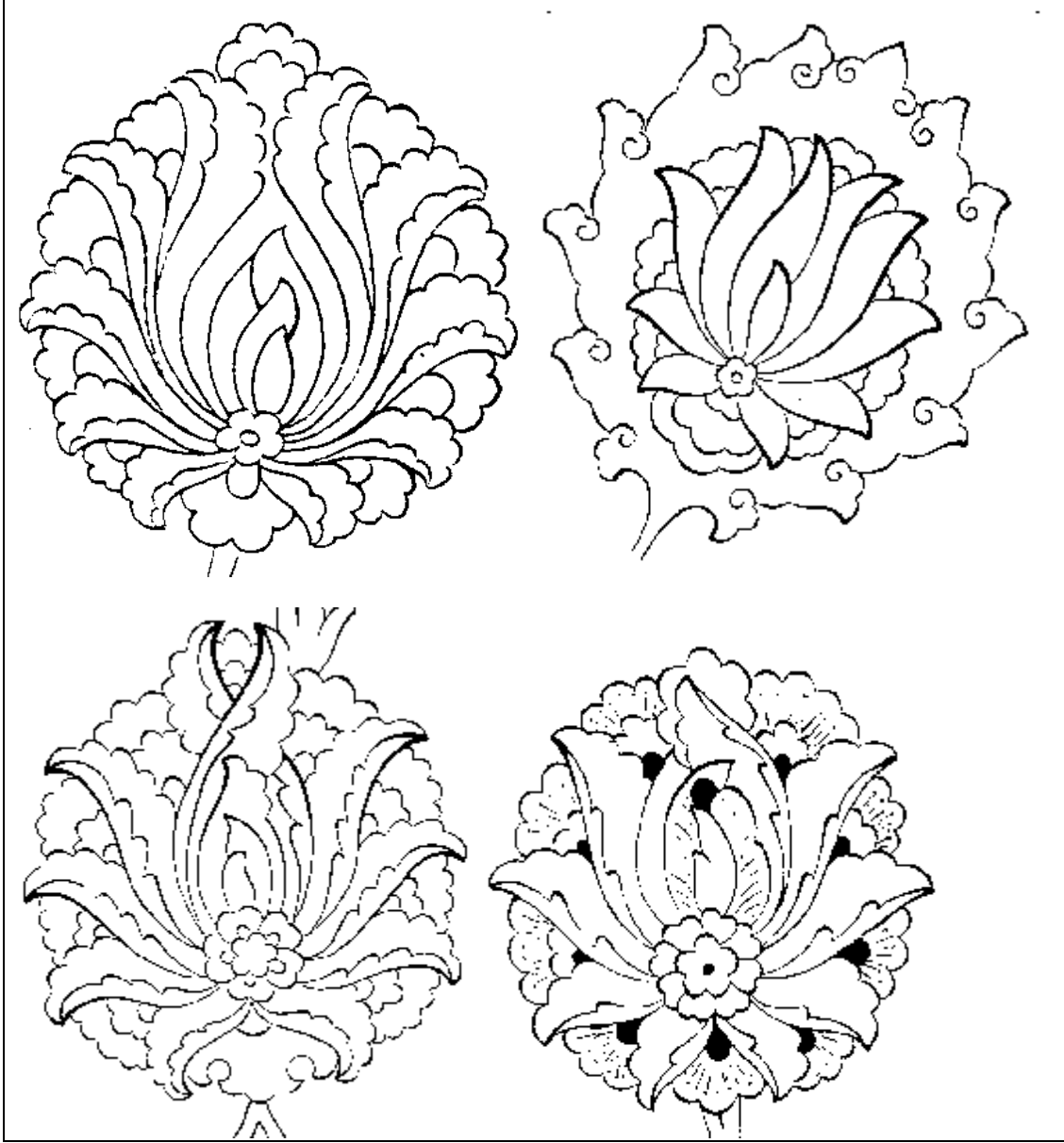
Resim 4.2’de görüldüğü gibi meşimenin alt ve orta kısmına “can noktası” çizilir. Can noktası denmesinin nedeni meşimenin ve taç yaprakların çıkış noktası olmasıdır.

Şekil 4. 2: “Can noktası”nın yeri

Can noktası bir helezon veya mine şeklinde belirtilir. Büyük çizilen motiflerde can noktası penç çeşitleri şeklinde çizilebilir. Klasik desenlerdeki marul çiçeği motiflerinde uygulanan farklı can noktası çizimleri Resim 4.3’de görülmektedir.

Marul çiçeği motifinde meşime can noktasından başlayarak çizilir. Meşimenin içi farklı yön ve büyüklüklerde yapraklardan oluşturulur. Marul Çiçeğin kat kat yapraklarla süslenen meşime içi en önemli özelliğidir. Resim 4.3'deki motiflerin meşimelerini inceleyiniz.

Şekil 4. 3: Meşime içleri farklı marul çiçeği çeşitleri

Meşimenin dışında ise taç yapraklar yer alır. Taç yapraklar çanaktan ve meşimeden başlayarak ahenkli bir şekilde sıralanır. Taç yapraklar Resim 4.3’de görüldüğü üzere iç içe basit yapraklar şeklinde çizilebilmektedir. Resim 4.4’de görüldüğü gibi taç yapraklar, kıvrımlı yapraklardan da oluşabilmektedir.

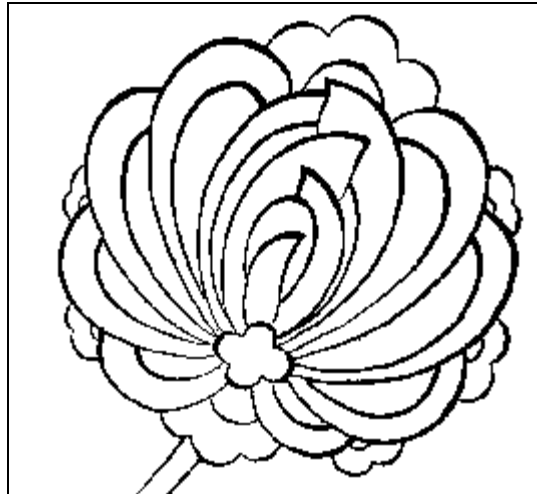

Resim 4. 3: Basit taç yapraklı marul çiçeği

Resim 4. 4: Kıvrımlı taç yapraklı marul çiçeği

Ana hatlar tamamlanınca sıra detay süslere gelir. Bu detaylar marul çiçeği motifinin ölçüleri büyüdükçe fazla kullanılır. Özellikle taç yaprakların arasındaki yarım pençler fazlaştırılarak motif çeşitleri oluşturulur. Yukarıda anlatılanlardan farklı olarak klasik çinlerde sanatçıların özgün yorumlarla ortaya çıkardıkları değişik marul çiçeği motifleri de resmedilmiştir. Şekil 4.4’de görülen klasiklerdeki motifte taç yapraklar münhani motiflerinden oluşturulmuştur.

Şekil 4. 4: Farklı marul çiçeği motifi örneği

UYGULAMA 1

DAİRE KANAVİÇELİ MARUL ÇİÇEK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

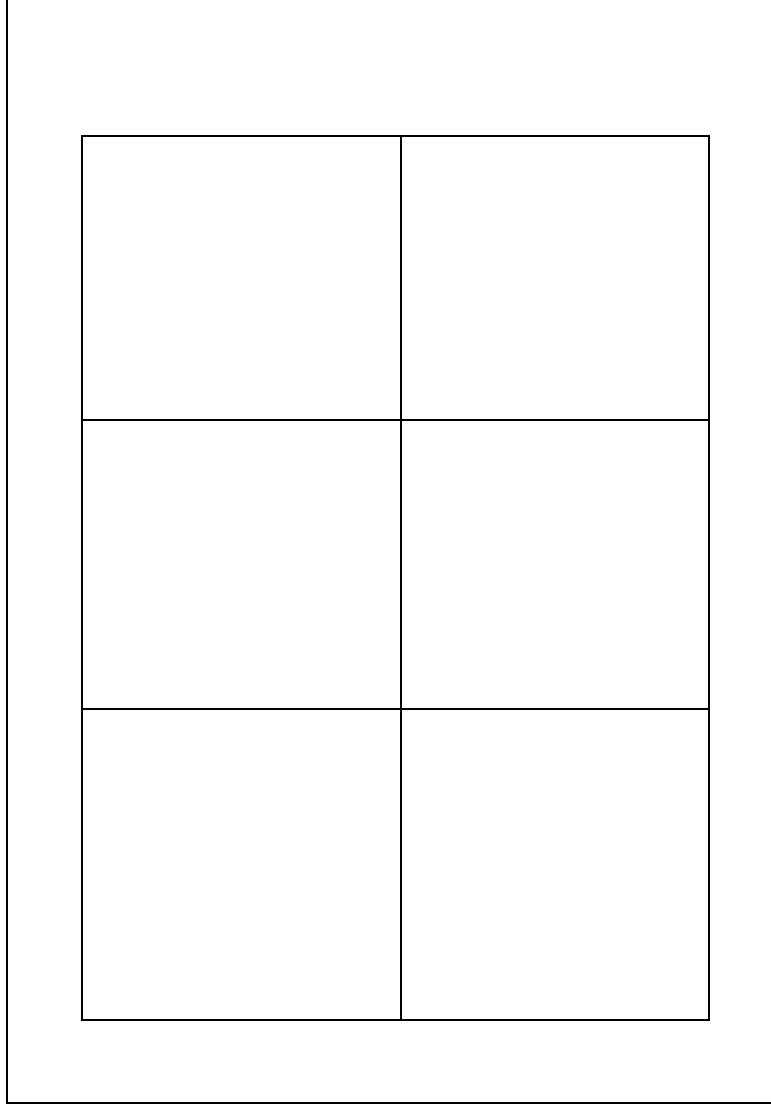
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, Beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, Gönye, Cetvel

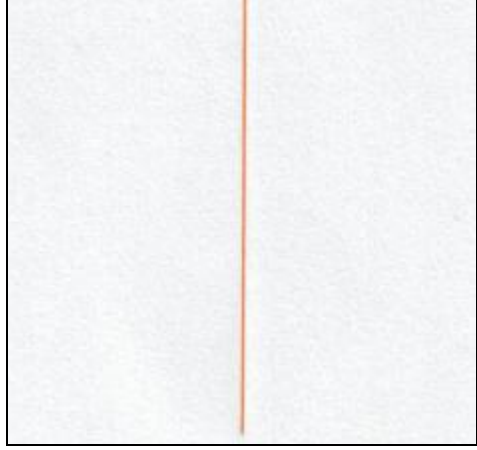
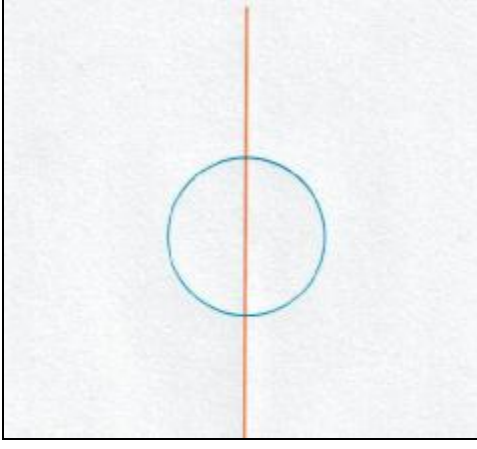
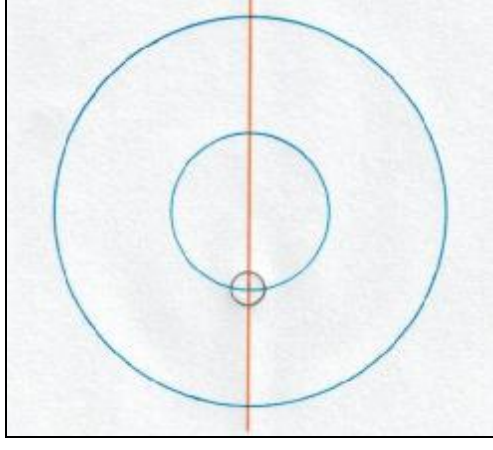
İşlem Basamakları

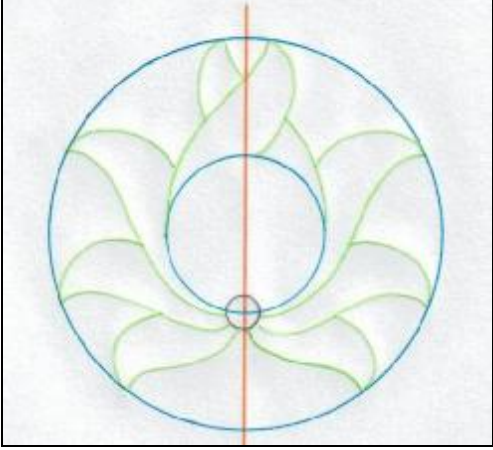
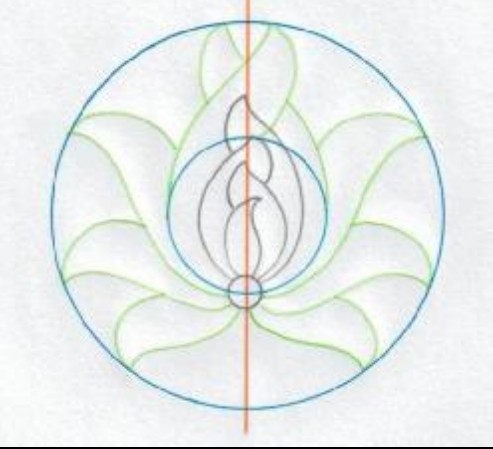
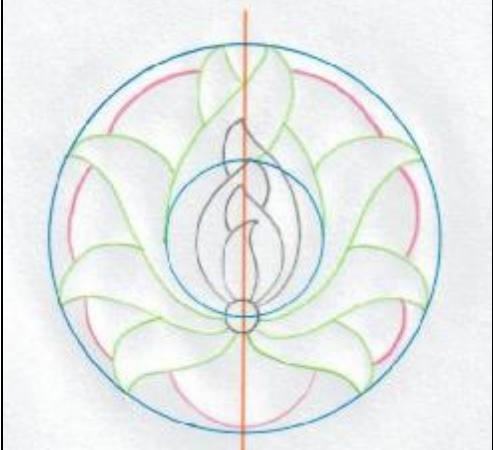
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

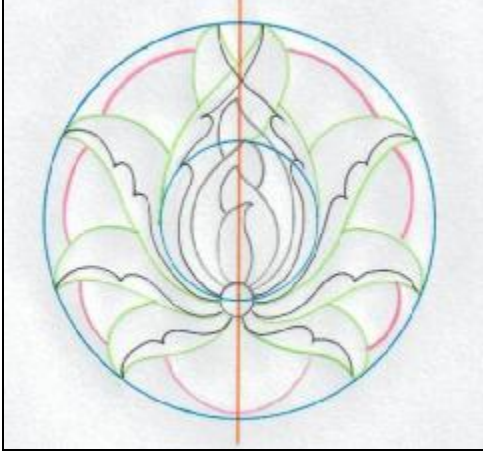
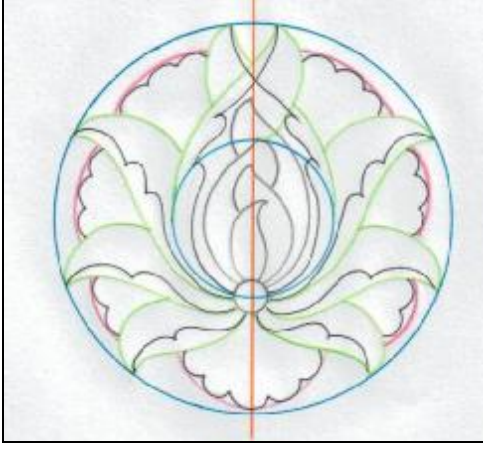
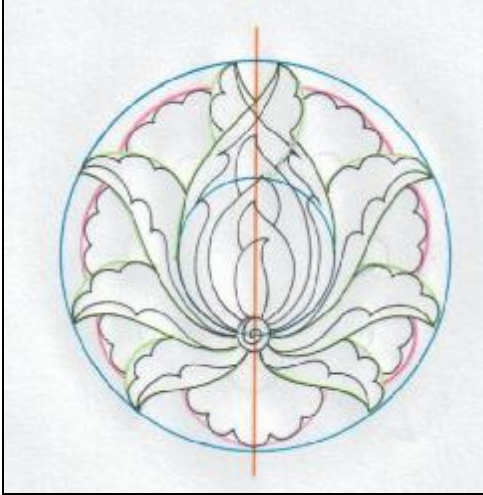
Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde hazırlayınız

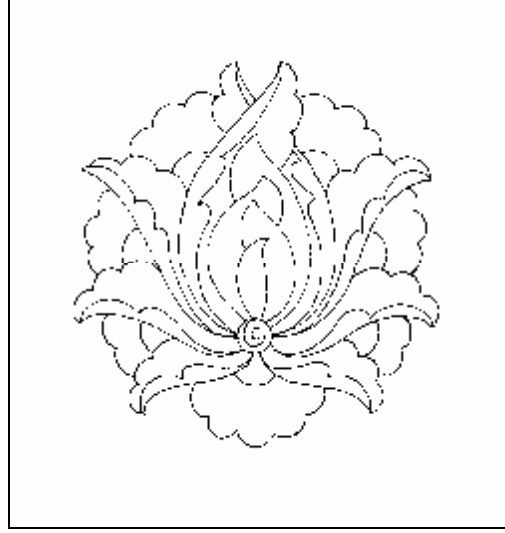
Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, daire kanaviçeli marul çiçek motifini çiziniz.

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Eksen çizgisi üzerine küçük daireyi çiziniz. - Daireyi eksen çizgisini ortalayarak çizmeye dikkat ediniz. - Dairenin meşime kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	
Ø Eksen çizgisi üzerine büyük daireyi çiziniz. - Büyük dairenin marul çiçeğin dış kenar kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız. Ø Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına en küçük olan daireyi çiziniz. - Küçük dairenin marul çiçeğin "can noktası"nın kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	

Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. • Taç yaprakların başlangıç noktasının daima can noktası olduğunu unutmayınız. • İlk çıkan üst taç yaprakların daha gelişmiş, yeni çıkan alt taç yaprakların ufak olması gerektiğini unutmayınız.	
Ø Basit yapraklardan oluşan meşimeyi çiziniz. • Motifin esas çizimine meşimeden başlanması gerektiğini unutmayınız • Basit yaprakları önden arkaya doğru büyüyerek ve ters yönlerde çizmeye özen gösteriniz. • Basit yaprak sayısının marul çiçek motifinin büyüklüğü ile birlikte değişebileceğini unutmayınız.	
Ø Marul çiçeğin sınır çizgilerinin kanaviçesini çiziniz. • Sınır çizgilerini dış kanaviçeden daha küçük çizmeye özen gösteriniz. • Çanak sınır çizgisinin diğer sınır çizgilerine göre daha içten çizilmesi gerektiğini unutmayınız.	

Ø Taç yaprak kıvrımlarını çiziniz. • Yaprak kıvrım çizgilerinin estetiğine dikkat ediniz.	
Ø Sınır çizgileri çiziniz. • Sınır çizgilerini taç yaprakların aralıklarına çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerle süslediğiniz sınır çizgilerini eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız.	
Ø Can noktası kanaviçesine böcek (salyangoz) motifi çiziniz. • Büyük motiflerde can noktasında penç motifinin de kullanılabileceğini unutmayınız. Ø Motifi süsleme işlemini tamamlayınız. • Unutmayınız ki yukarıda verilen işlem basamakları doğrultusunda marul çiçeği motifi çizildikten sonra, en son aşamada süslenmesi gerekir.	

- Ø Marul çiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.
- Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğerk boş alanlara aynı sırayı takip ederek daire kanaviçeli marul çiçeği motiflerini çiziniz.
- Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.

UYGULAMA 2

DİKEY OVAL KANAVİÇELİ MARUL ÇİÇEK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

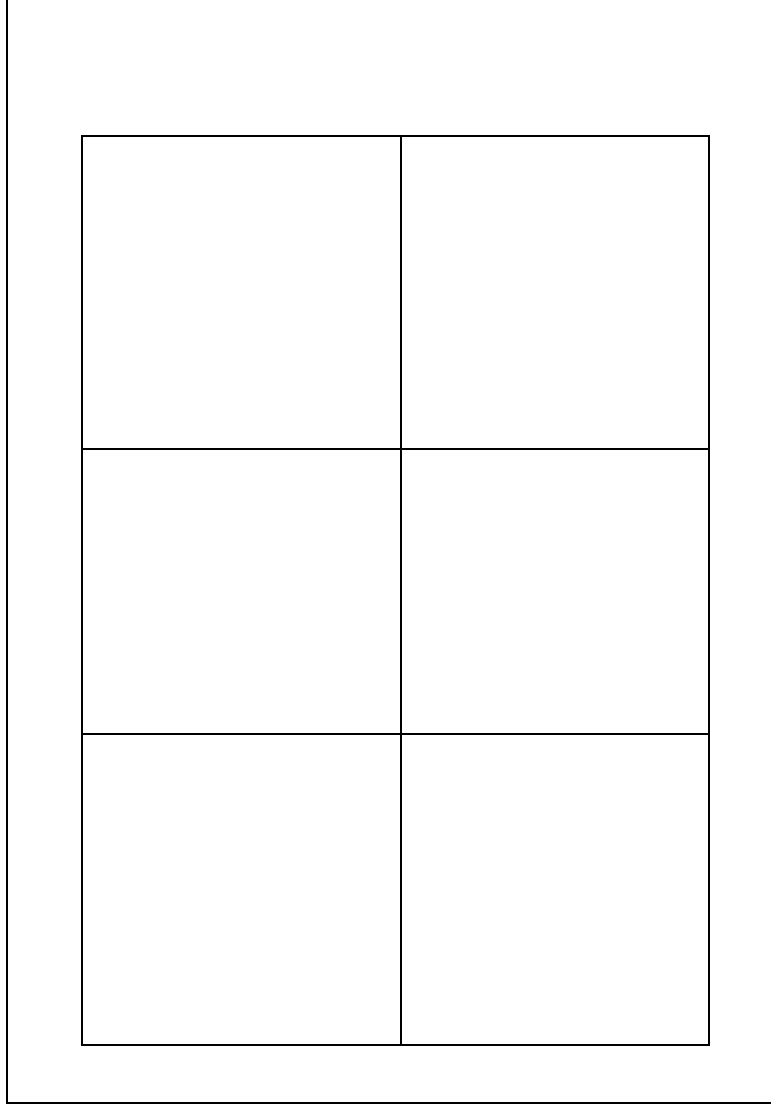
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

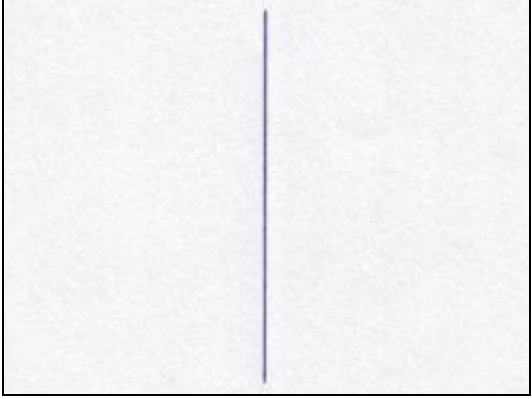
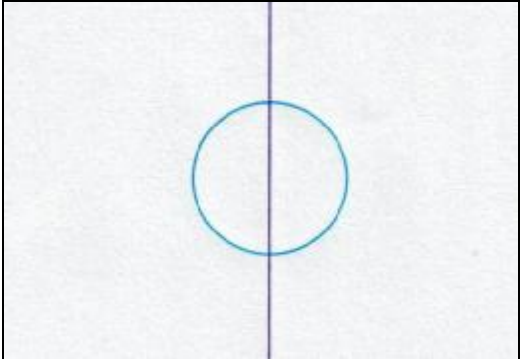
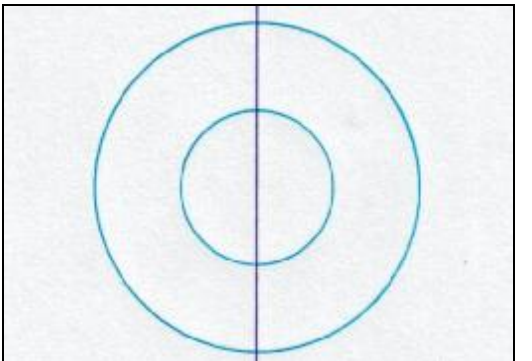
İşlem Basamakları

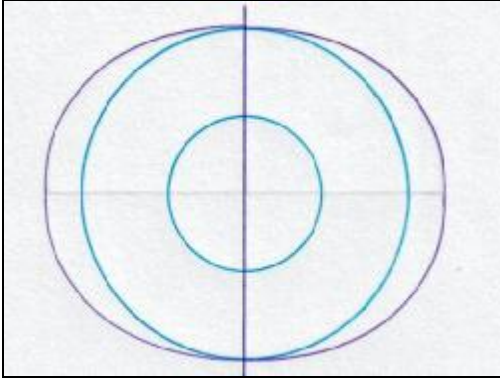
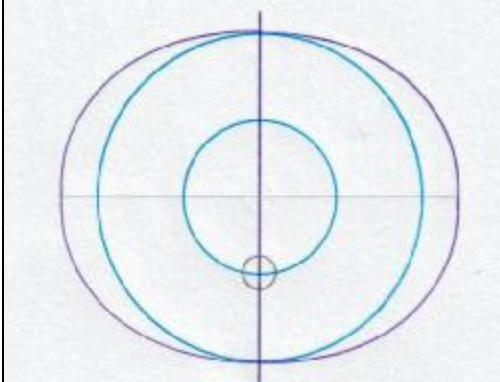
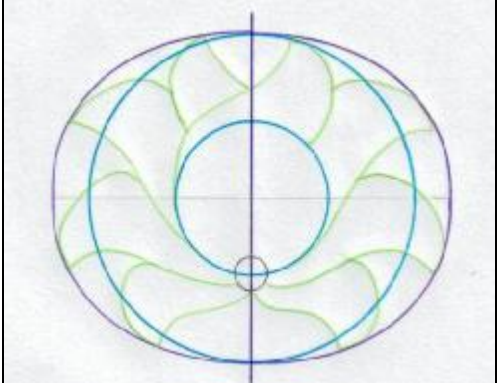
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

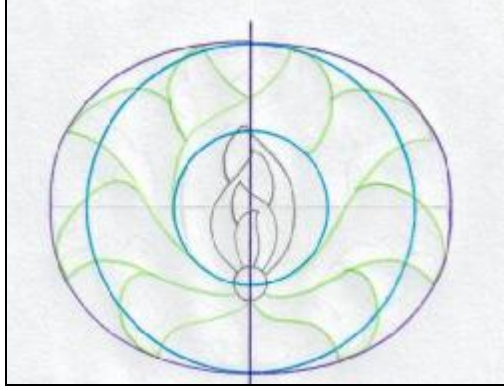
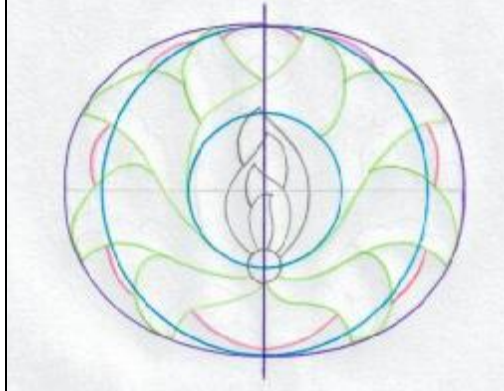
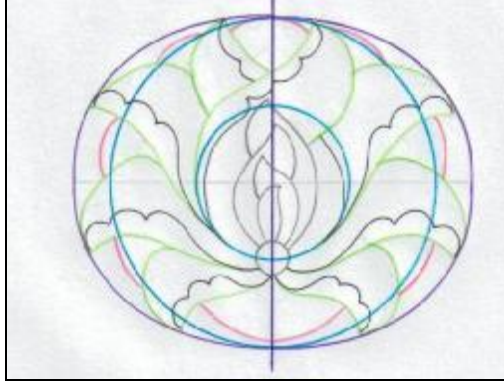
Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

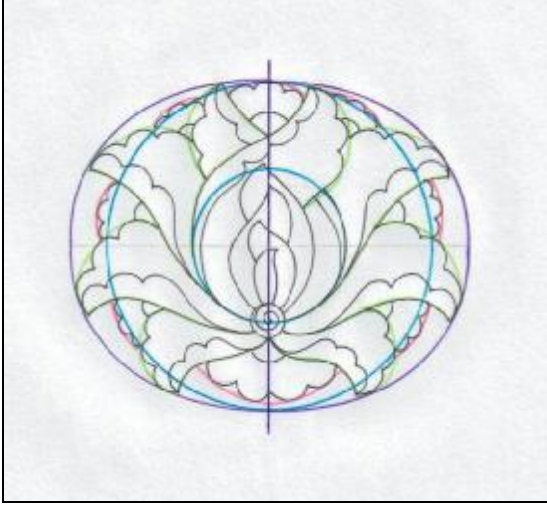
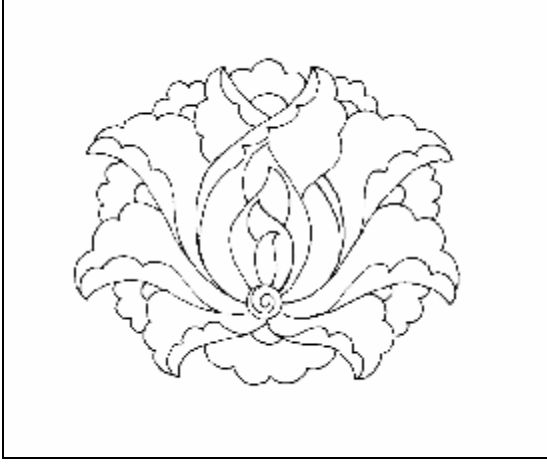

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, dikey oval kanaviçe üzerine marul çiçek motifini çiziniz.

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Eksen çizgisi üzerine küçük daireyi çiziniz. - Daireyi ovali ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. - Dairenin meşime kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	
Ø Eksen çizgisi üzerine büyük daireyi çiziniz. Daireyi eksen çizgisini ortalayarak çizmeye dikkat ediniz.	

Ø Eksen çizgisi üzerine yatay ovali çiziniz. Bu çizimle marul çiçeğin dış kenar kanaviçesini oluşturduğunuzu unutmayınız.	
Ø Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına en küçük olan daireyi çiziniz. Küçük dairenin marul çiçeğin “can noktası”nın kanaviçesini oluşturduğunu hatırlayınız.	
Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. - Taç yaprakların başlangıç noktasının daima can noktası olduğunu unutmayınız. - İlk çıkan üst taç yaprakların daha gelişmiş, yeni çıkan alt taç yaprakların ufak olması gerektiğini unutmayınız.	

Ø Basit yapraklardan oluşan meşimeyi çiziniz. • Motifin esas çizimine meşimeden başlanması gerektiğini unutmayınız • Basit yaprakları ters yönlerde ve önden arkaya doğru büyüyen hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Basit yaprak sayısının Marul çiçek motifinin büyüklüğü ile birlikte değişebileceğini unutmayınız.	
Ø Marul çiçeğin sınır çizgilerinin kanaviçesini çiziniz. • Sınır çizgilerini dış kanaviçeden daha küçük çizmeye özen gösteriniz. • Sınır çizgisi kanaviçelerini taç yaprakların aralıklarına çizmeye özen gösteriniz. • Çanak sınır çizgisinin diğer sınır çizgilerine göre daha içten çizilmesi gerektiğini unutmayınız.	
Ø Taç yaprak kıvrımlarını çiziniz. • Yaprak kıvrım çizgilerinin estetiğine dikkat ediniz	

Ø Sınır çizgilerini çiziniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. • Yarım pençlerle süslediğiniz sınır çizgilerini eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. Ø Can noktası kanaviçesine böcek (salyangoz) motifi çiziniz. • Büyük motiflerde can noktasında penç motifinin de kullanılabileceğini unutmayınız. Ø Motifi süsleme işlemini tamamlayınız. • Unutmayınız ki yukarıda verilen işlem basamakları doğrultusunda marul çiçeği motifi çizildikten sonra, en son aşamada süslenmesi gerekir	
Ø Marul çiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek marul çiçeği motiflerini çiziniz. Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.	

UYGULAMA 3

YATAY OVAL KANEVİÇELİ MARUL ÇİÇEK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

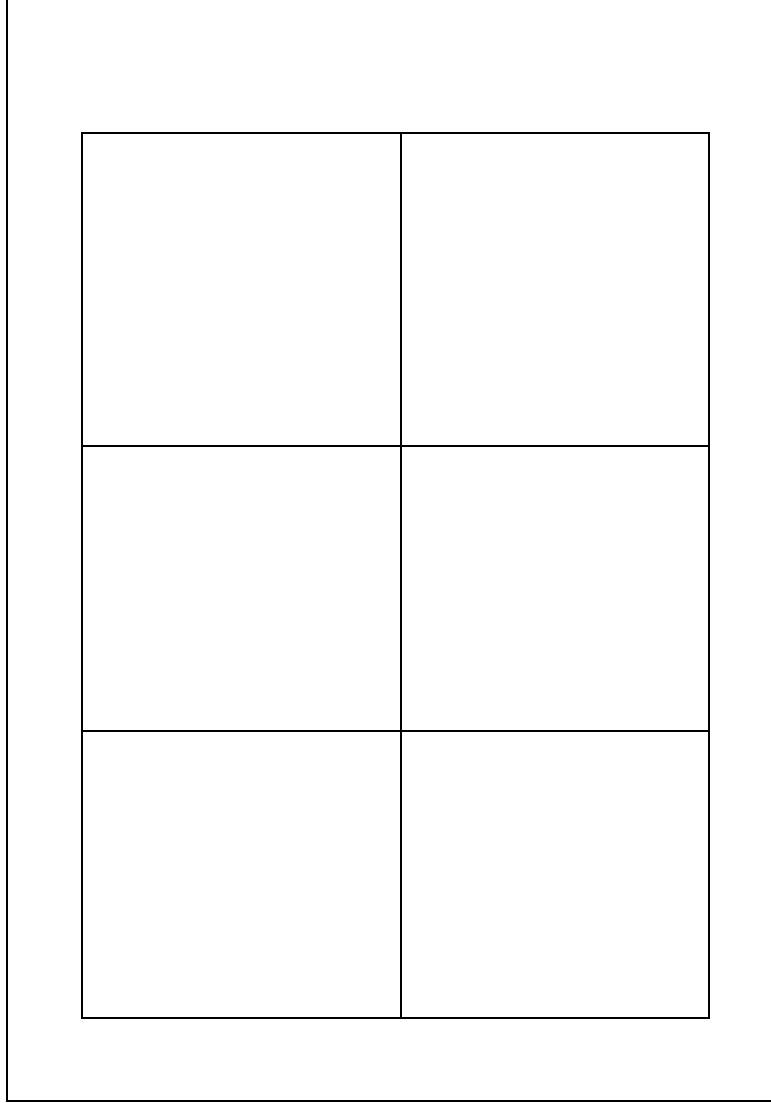
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

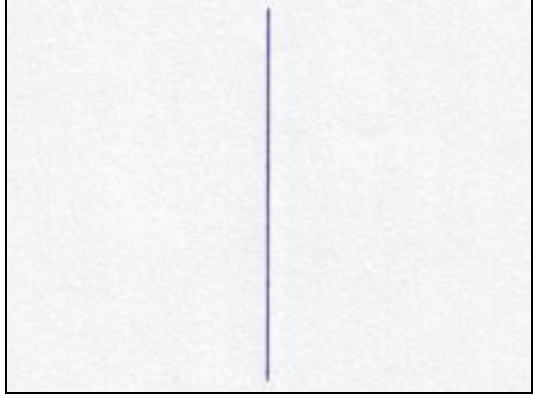
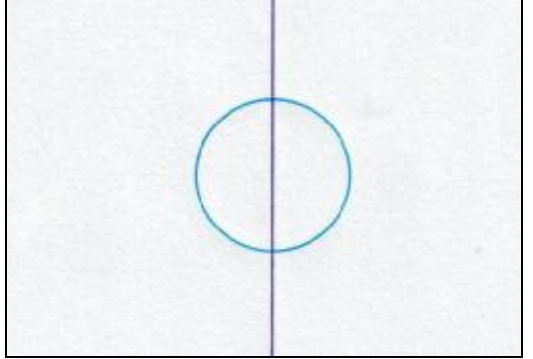
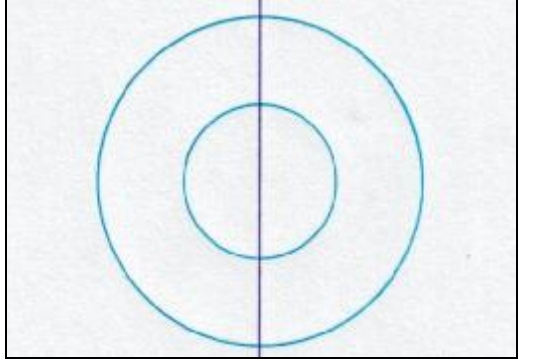
İşlem Basamakları

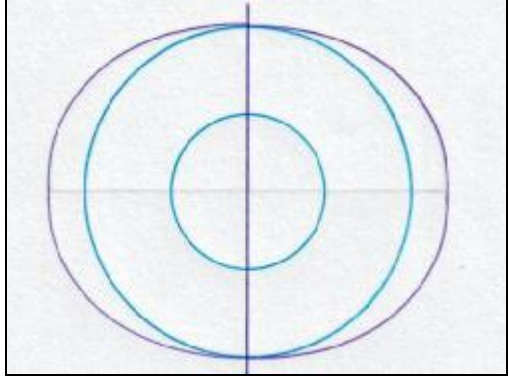
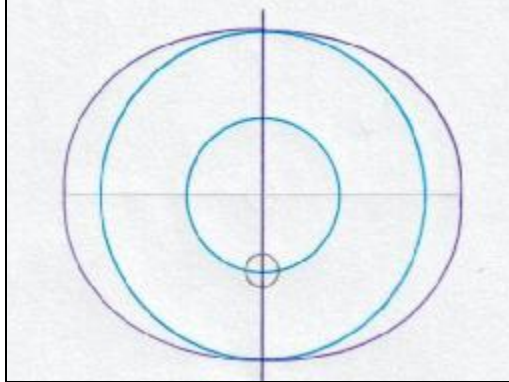
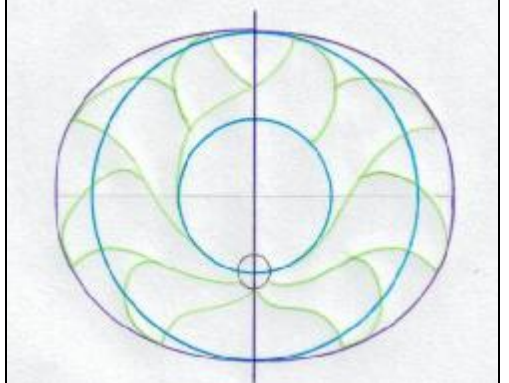
- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.

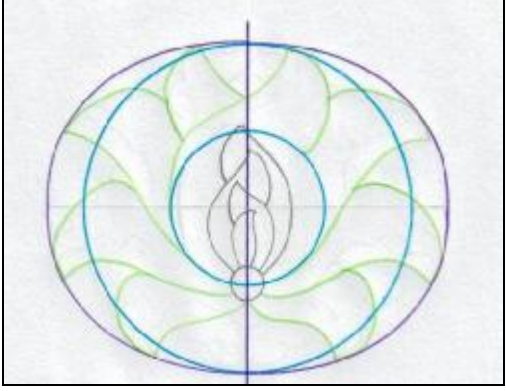
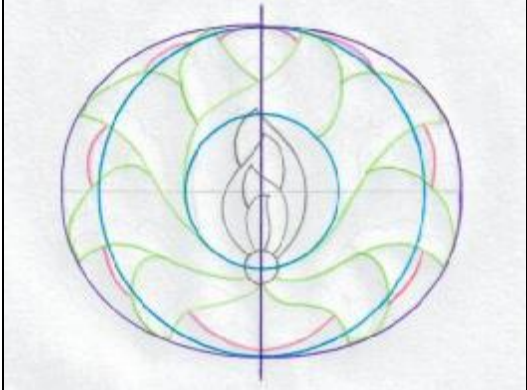
Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde hazırlayınız

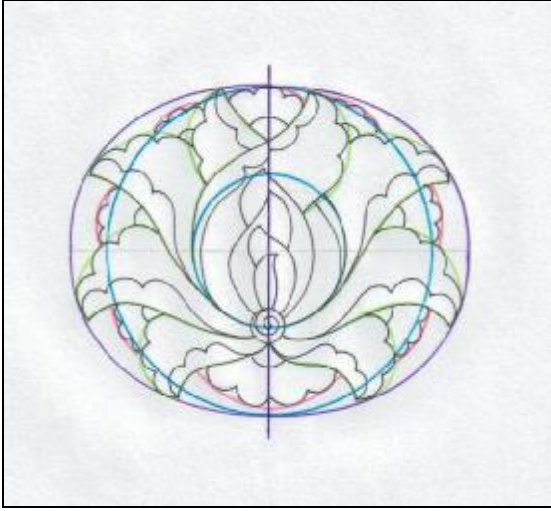
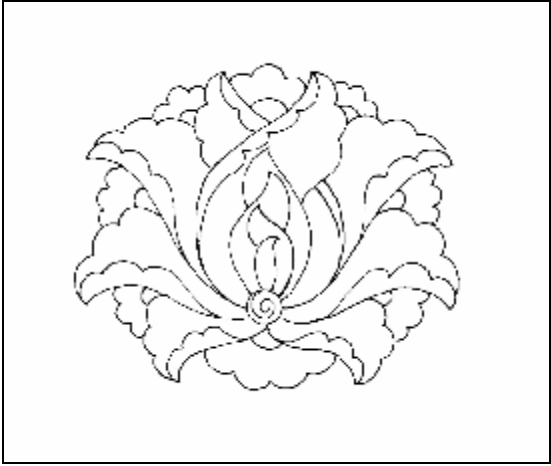

Ø Aşağıda görülen 80x80 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, yatay oval kanaviçeli marul çiçek motifini çiziniz

Ø 80x80 mm.lik kare içine orta eksen çizgisini çiziniz. Orta eksen çizgisini kareyi ortalayarak çizmeye özen gösteriniz.	
Ø Eksen çizgisi üzerine küçük daireyi çiziniz. - Daireyi ovali ortalayarak çizmeye özen gösteriniz. - Dairenin meşime kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.	
Ø Eksen çizgisi üzerine büyük daireyi çiziniz. Daireyi eksen çizgisini ortalayarak çizmeye dikkat ediniz.	

Ø Eksen çizgisi üzerine yatay ovali çiziniz. Bu çizimle marul çiçeğin dış kenar kanaviçesini oluşturduğunuzu unutmayınız.	
Ø Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına en küçük olan daireyi çiziniz. Küçük dairenin marul çiçeğin “can noktası”nın kanaviçesini oluşturduğunu hatırlayınız.	
Ø Taç yaprakların kanaviçesini çiziniz. - Taç yaprakların başlangıç noktasının daima can noktası olduğunu unutmayınız. - İlk çıkan üst taç yaprakların daha gelişmiş, yeni çıkan alt taç yaprakların ufak olması gerektiğini unutmayınız.	

Ø Basit yapraklardan oluşan meşimeyi çiziniz. • Motifin esas çizimine meşimeden başlanması gerektiğini unutmayınız • Basit yaprakları ters yönlerde ve önden arkaya doğru büyüyen hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. • Basit yaprak sayısının Marul çiçek motifinin büyüklüğü ile birlikte değişebileceğini unutmayınız.	
Ø Marul çiçeğin sınır çizgilerinin kanaviçesini çiziniz. • Sınır çizgilerini dış kanaviçeden daha küçük çizmeye özen gösteriniz. • Sınır çizgisi kanaviçelerini taç yaprakların aralıklarına çizmeye özen gösteriniz. • Çanak sınır çizgisinin diğer sınır çizgilerine göre daha içten çizilmesi gerektiğini unutmayınız.	
Ø Taç yaprak kıvrımlarını çiziniz. • Yaprak kıvrım çizgilerinin estetiğine dikkat ediniz	

Ø Sınır çizgilerini çiziniz. • Yarım pençlerin kanaviçe hizasında çizilmesi gerektiğini unutmayınız. • Yarım pençlerle süslediğiniz sınır çizgilerini eşit dairesel hareketlerle çizmeye özen gösteriniz. Ø Can noktası kanaviçesine böcek (salyangoz) motifi çiziniz. • Büyük motiflerde can noktasında penç motifinin de kullanılabileceğini unutmayınız. Ø Motifi süsleme işlemini tamamlayınız. • Unutmayınız ki yukarıda verilen işlem basamakları doğrultusunda marul çiçeği motifi çizildikten sonra, en son aşamada süslenmesi gerekir	
Ø Marul çiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz. Ø Çalışma kâğıdınızda bulunan diğer boş alanlara aynı sırayı takip ederek marul çiçeği motiflerini çiziniz. Ø Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak, yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmanızı tekrarlayınız.	

UYGULAMA 4

DAL EĞRİSİ ÜZERİNE MARUL ÇİÇEK MOTİFİNİN ÇİZİMİ

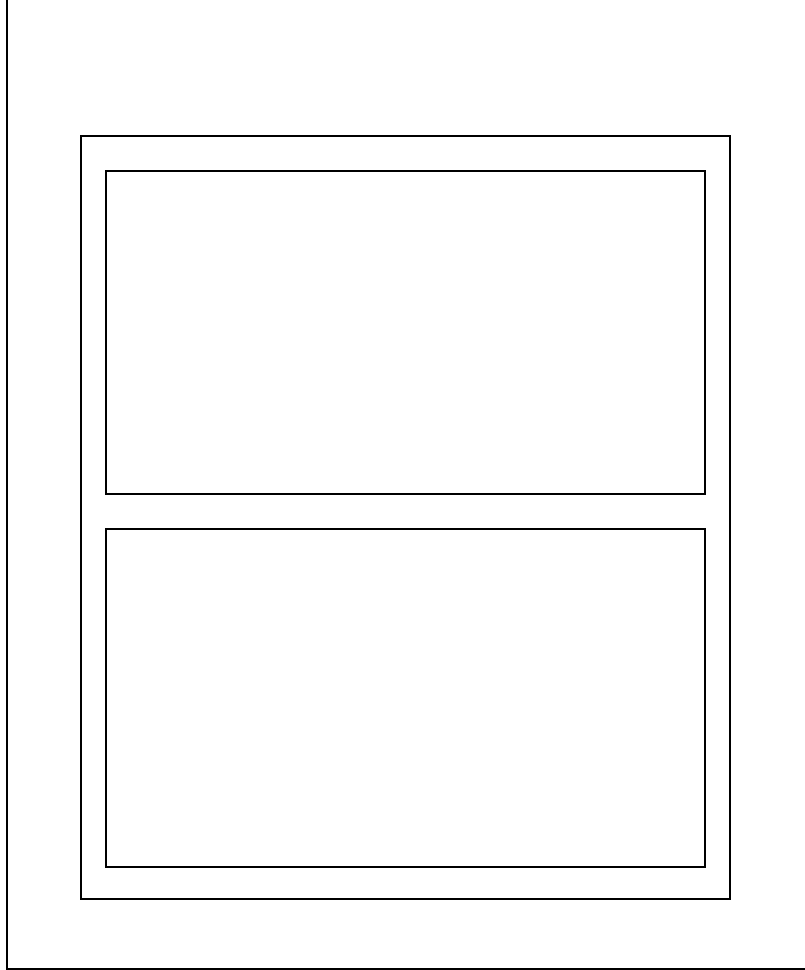
Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 uçlu 2B kalem, gönye, cetvel

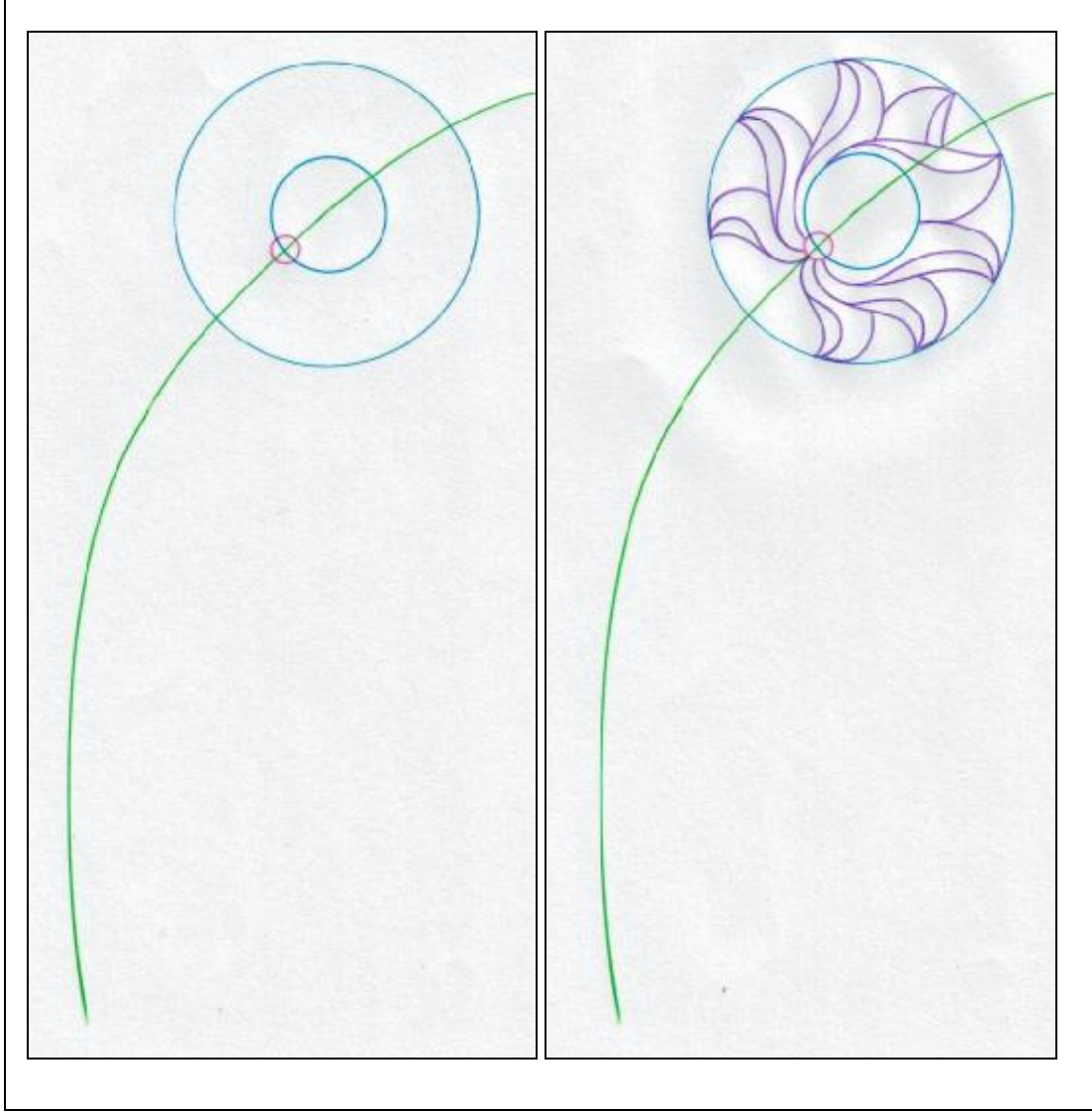
İşlem Basamakları

- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesin.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizin.
- Ø 240x160 mm ölçülerindeki çizim alanını, 100x150 mm ölçülerinde, iki dikdörtgen çizin.

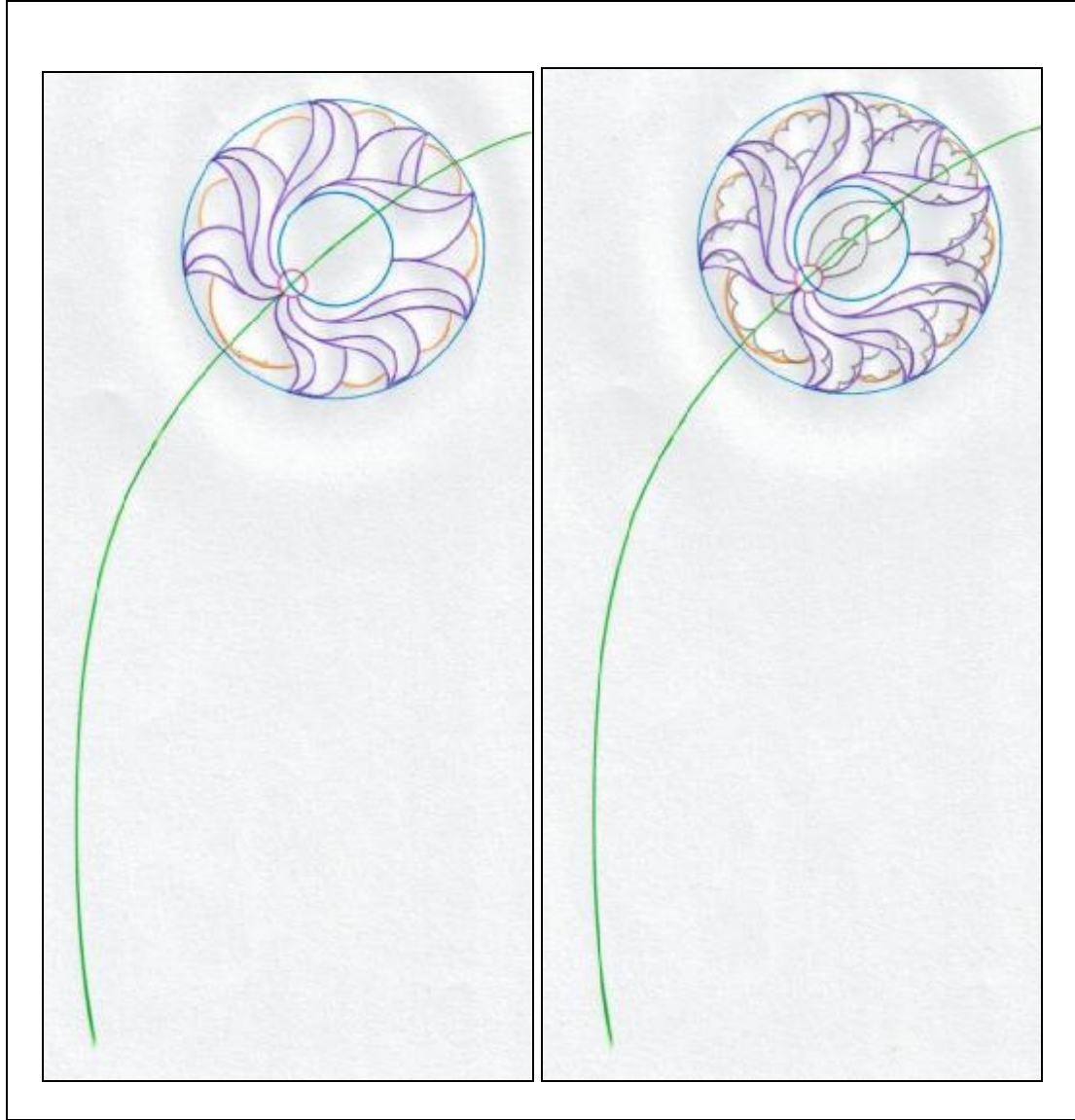
Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde hazırlayınız.

- Ø Kâğıdınızı yatay çevirerek, 100x150 mm' lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, dal eğrisi üzerinde marul çiçek motifini çiziniz

- Ø Dal eğrisini çiziniz.
- Ø İstenen büyüklükte motifin kanaviçesini çiziniz.
- Ø Aynı merkezden meşime kanaviçesini çiziniz.
- Ø Meşime kanaviçesinin alt ortasına can noktasını çiziniz.
- Ø Can noktasından ve meşimeden başlayarak taç yaprak kanaviçelerini çiziniz.
- Ø Taç yaprakların kıvrım kanaviçelerini çiziniz.

- Ø Taç yaprak ara kanaviçelerini çiziniz.
- Ø Asıl çizime meşime içi ile başlayınız.
- Ø Taç yaprakları çiziniz.
- Ø Yaprak kıvrımlarını çiziniz.
- Ø Yaprak aralarına yarım pençleri çiziniz.
- Ø Motifi temize çekiniz.

- Ø Marul çiçeğın dal ve yapraklarını tamamlayınız.
- Ø Motife son şeklini veriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Ø Parşömen kâğıdını 300x210mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üst kısmından 40mm, sağ ve sol kenarından 25mm, alt kısmında 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Kenar antet çizgilerinin içindeki alanı 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.
- Ø Kâğıdınızın;
  - Birinci sıradaki karelere; daire kanaviçeli marul çiçeği motifini,
  - İkinci sıradaki karelere; dikey oval kanaviçeli marul çiçeği motifini,
  - Üçüncü sıradaki karelere; yatay oval kanaviçeli marul çiçeği motifini, çiziniz.

Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2. Parşömen kâğıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3. Kâğıdınızı 80x80 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
4. Eksen çizgisi üzerine meşime kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
5. Meşime kanaviçesinin dışına; marul çiçeği motifinin dış kenar kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
6. Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına “can noktası”nın kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
7. Meşime içinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
8. Meşime tepesinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
9. Taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
10. Marul çiçeğinin sınır çizgilerinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
11. Motifin esas çizimine can noktası ve meşime çizimi ile başladınız mı?		
12. Motifin esas çizimini tamamladınız mı?		
13. Marul çiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
14. Çizim kâğıdınızın ilk sırasındaki ikinci kare içine de, daire kanaviçeli marul çiçeği motifini çizdiniz mi?		
15. İkinci sıradaki alana; marul çiçeği motifinin eksen çizgisi üzerindeki dış kenar kanaviçesini dikey oval şeklinde çizdiniz mi?		
16. Marul çiçeğinin tüm kısımlarının kanaviçelerini çizdiniz mi?		
17. Dikey oval kanaviçeli marul çiçeği motifinizi işlem basamaklarına uygun olarak tamamladınız mı?		
18. Çizim kâğıdınızın ikinci sırasında bulunan iki kare içine de, dikey oval kanaviçeli marul çiçeği motifini çizdiniz mi?		
19. Üçüncü sıradaki alana; marul çiçeği motifinin eksen çizgisi üzerindeki dış kenar kanaviçesini yatay oval şeklinde çizdiniz mi?		
20. Marul çiçeğinin tüm kısımlarının kanaviçelerini çizdiniz mi?		
21. Yatay oval kanaviçeli marul çiçeği motifinizi işlem basamaklarına uygun olarak tamamladınız mı?		
22. Marul çiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
23. Çizim kâğıdınızın üçüncü sırasında bulunan iki kare içine de, yatay oval kanaviçeli marul çiçeği motifini çizdiniz mi?		
24. Marul çiçeği motiflerinde estetik çizgiler kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “ **hayır** ” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “ **evet** ” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Bu modül sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.
(Aşağıdaki soruların doğru şıklarını işaretleyiniz.)

1. “Çiçeğin göbek kısmında tohumları koruyan keseciktir” cümlesinin tanımı aşağıdakilerden seçeneklerden hangisinde verilmiştir?
A) Meşime
B) Keys
C) Tüveyç
D) Can noktası
2. Aşağıdakilerden hangisi kat kat yapraklardan oluşan tohumların can noktasından çıkan meşime içinde kullanılmasıyla farklılık kazanan hatayi grubu motifine verilen isimdir?
A) Top Çiçek
B) Nar Çiçeği
C) Marul Çiçeği
D) Şakayık
3. Aynı yöne kıvrılan yapraklarla zenginleştirilen penç motifi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Katmerli penç
B) Çarkifelek
C) Yalın penç
D) Top çiçek
4. “Penç berk” sözcüklerinin Farsça karşılığı aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?
A) İki yaprak
B) Üç yaprak
C) Dört yaprak
D) Beş yaprak
5. Can noktası olmayan ve belirgin bir çanak ile farklılık kazanan Hatayi grubu motifine ne ad verilir?
A) Şakayık
B) Katmerli penç
C) Top Çiçek
D) Nar Çiçeği

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (Değerlendirme kriterleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise performans testine geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz modülün ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Kazandığınız beceriler doğrultusunda;

SORU 1. Aşağıda verilen ölçülerde hazırlamış olduğunuz kâğıdınızı yatay biçimde tutarak, katmerli penç ve top çiçek motiflerini dal eğrisi üzerinde birer tane çizin. Çizdiğiniz motifleri çizim tekniğinde verilen örneklerden yararlanarak süsleyiniz. Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesin.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizin.
- Ø 240x160 mm ölçülerinde oluşturduğunuz alana (antet çizgilerinin içinde kalan kısım); 100x150 mm ölçülerinde, iki eşit dikdörtgene bölünüz.

SORU 2. Aşağıda verilen ölçülerde hazırlamış olduğunuz kâğıdınızı yatay biçimde tutarak, daire ve dikey oval kanaviçeli narçiçeği motiflerini dal eğrisi üzerinde birer tane çizin. Çizdiğiniz motifleri çizim tekniğinde verilen örneklerden yararlanarak süsleyiniz. Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesin.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizin.
- Ø 240x160 mm ölçülerinde oluşturduğunuz alana (antet çizgilerinin içinde kalan kısım); 100x150 mm ölçülerinde, iki dikdörtgen çizin.

SORU 3. Aşağıda verilen ölçülerde hazırlamış olduğunuz kâğıdınızı yatay biçimde tutarak, daire ve dikey oval kanaviçeli şakayık motiflerini dal eğrisi üzerinde birer tane çizin. Çizdiğiniz motifleri çizim tekniğinde verilen örneklerden yararlanarak süsleyiniz. Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesin.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizin.
- Ø 240x160 mm ölçülerinde oluşturduğunuz alana (antet çizgilerinin içinde kalan kısım); 100x150 mm ölçülerinde, iki dikdörtgen çizin.

SORU 4. Aşağıda verilen ölçülerde hazırlamış olduğunuz kâğıdınızı yatay biçimde tutarak, dikey oval ve yatay oval kanaviçeli marul çiçeği motiflerini dal eğrisi üzerinde birer tane çizin. Çizdiğiniz motifleri çizim tekniğinde verilen örneklerden yararlanarak süsleyiniz. Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

- Ø Parşömen kâğıdını 300x200mm ölçülerinde kesin.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40 mm, sağ, sol ve alt kenarından 20 mm boşluk kalacak şekilde kenar antet çizgisini çizin.
- Ø 240x160 mm ölçülerinde oluşturduğunuz alana (antet çizgilerinin içinde kalan kısım); 100x150 mm ölçülerinde, iki dikdörtgen çizin.

Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2. Parşömen kâğıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
3. Kâğıdınızı 100x150 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
4. Eksen çizgisi olarak dal eğrisini çizdiniz mi?		
5. Dal eğrisi üzerine yalın penç motifinin dış kenar ve iç kanaviçelerini daire şeklinde çizdiniz mi?		
6. Taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
7. Merkezden başlayıp daireyi eşit parçalara bölerek katmerli pençin dış taç yapraklarının aralıklarını belirlediniz mi?		
8. Bölüntülerin içine dış taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
9. Bölüntüleri ortalayarak en dış taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
10. Katmerli penç motifinin esas çizimine yalın penç çizimiyle başladınız mı?		
11. Taç yaprakları birbirinin aynı ve eşit hareketlerle çizmeye özen gösterdiniz mi?		
12. Katmerli penç motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
13. 100x150 mm ölçülerindeki dikdörtgene eksen çizgisi olarak dal eğrisini çizdiniz mi?		
14. Dal eğrisi üzerine yalın penç motifinin dış kenar ve iç kanaviçelerini daire şeklinde çizdiniz mi?		
15. Top çiçek motifinin taç yapraklarının kanaviçesini çizdiniz mi?		
16. Motifin dış taç yapraklarının kanaviçesini çizdiniz mi?		
17. Motifin esas çizimine, yalın penç çizimiyle başlayarak tamamladınız mı?		
18. Top çiçek motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
19. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
20. parşömen kâğıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
21. Kâğıdınızı 100x150 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
22. Eksen çizgisi olarak dal eğrisini çizdiniz mi?		
23. Dal eğrisi üzerine narçiçeği motifinin dış kenar kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
24. Dairenin içine; meşime kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
25. İki daire farkının eksen altında kalan kısmına çanağın kanaviçesini çizdiniz mi?		
26. Meşime içinin kanaviçesini çizdiniz mi?		

27. Meşime tepesinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
28. Taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
29. Motifin esas çizimine çanak çizimi ile başladınız mı?		
30. Motifin esas çizimini tamamladınız mı?		
31. Daire kanaviçeli narçiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
32. 100x150 mm ölçülerindeki dikdörtgene eksen çizgisi olarak dal eğrisini çizdiniz mi?		
33. Dal eğrisi üzerine narçiçeği motifinin dış kenar kanaviçesini dikey oval şeklinde çizdiniz mi?		
34. Ovalin içine; meşime kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
35. Dikey oval kanaviçeli nar çiçeği motifinin tüm kanaviçelerini çizdiniz mi?		
36. Motifin esas çizimine çanak çizimi ile başlayarak tamamladınız mı?		
37. Dikey oval kanaviçeli nar çiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
38. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
39. parşömen kâğıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
40. Kâğıdınızı 100x150 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
41. Eksen çizgisi olarak dal eğrisini çizdiniz mi?		
42. Dal eğrisini ortalayarak; meşime kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
43. Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına “can noktası”nın kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
44. Meşime içinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
45. Meşime tepesinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
46. Taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
47. Şakayık motifinin sınır çizgilerinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
48. Motifin esas çizimine can noktası ve meşime çizimi ile başladınız mı?		
49. Motifin esas çizimini tamamladınız mı?		
50. 100x150 mm ölçülerindeki dikdörtgene eksen çizgisi olarak dal eğrisini çizdiniz mi?		
51. Dal eğrisi üzerine şakayık motifinin dış kenar kanaviçesini dikey oval şeklinde çizdiniz mi?		
52. Dikey oval kanaviçeli şakayık motifinin tüm kanaviçelerini çizdiniz mi?		
53. Motifin esas çizimine çanak çizimi ile başlayarak tamamladınız mı?		
54. Dikey oval kanaviçeli şakayık motifini yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		

55. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
56. parşömen kâğıdınızın antet çizgilerini çizdiniz mi?		
57. Kâğıdınızı 100x150 mm ölçülerinde alanlara böldünüz mü?		
58. Dal eğrisi üzerine meşime kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
59. Meşime kanaviçesinin dışına; marul çiçeği motifinin dış kenar kanaviçesini dikey oval şeklinde çizdiniz mi?		
60. Meşime dairesinin eksen çizgisiyle alt kesişim noktasına “can noktası”nın kanaviçesini daire şeklinde çizdiniz mi?		
61. Meşime içinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
62. Meşime tepesinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
63. Taç yaprakların kanaviçesini çizdiniz mi?		
64. Marul çiçeğinin sınır çizgilerinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
65. Motifin esas çizimine can noktası ve meşime çizimi ile başlayarak tamamladınız mı?		
66. Dikey oval kanaviçeli marul çiçeği motifinin yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
67. 100x150 mm ölçülerindeki dikdörtgene eksen çizgisi olarak dal eğrisini çizdiniz mi?		
68. Yatay oval kanaviçeli marul çiçeğinin tüm kısımlarının kanaviçelerini çizdiniz mi?		
69. Yatay oval kanaviçeli marul çiçeği motifinizi işlem basamaklarına uygun olarak tamamladınız mı?		
70. Marul çiçeği motifinizi yeteri kadar temize çekerek hatalarınızı düzelttiniz mi?		
71. Temiz ve dikkatli çalışmaya özen gösterdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda hayır cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	A
2	C
3	B
4	D
5	D

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Ø ALTUN Ara, Aslanapa Oktay, YETKİN Şerare, **İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem**, İstanbul 1989
- Ø ASLANAPA Oktay, **Türk ve İslam Sanatı III**, İstanbul 1959
- Ø ASLANAPA Oktay, **Türk Sanatı**, İstanbul 1989
- Ø GLASSIE Henry, **Günümüzde Geleneksel Türk Sanatı**, İstanbul 1993
- Ø ÖZKUL FINDIK Nurşen, **Osmanlı Seramikleri**, Ankara 2001

KAYNAKLAR

- Ø AKAR Azade, KESKİNER Cahide, **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**, İstanbul 1978
- Ø AKPARA Hülya, **Kütahya Mesleki Eğitim Merkezi**, Seramik Alanı Seramik Öğretmeni; Ders Notları
- Ø ALPASLAN Aker, ETİKE Serap, İMER Arsal, KOMSUOĞLU Şükran, SEÇKİNÖZ Mine, **Resim II**, Ankara 1986
- Ø ASLANAPA Oktay, **Türk Sanatı I**, İstanbul 1972
- Ø ATASOY Nurhan, ROBY John, **İznik Seramikleri**, London 1989
- Ø BAKIR Dr. Sitare Turan, İznik Çinileri ve Gülbenkian Koleksiyonu, Ankara 1999
- Ø BİROL İnci, DERMAN Çiçek ,**Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**,İstanbul 1991
- Ø İNALCIK Halil, RENDA Gürsel, **Osmanlı Uygarlığı 2**, İstanbul 2003
- Ø KESKİNER Cahide, **Hatai**, Ankara 2002
- Ø KILIÇKAN Hüseyin, **Bezeme**, İstanbul 2004
- Ø ÖNEY Gönül, **Türk Çini Sanatı**, İstanbul 1976
- Ø ÖZBEK Yıldray, **Osmanlı Beyliği Mimarisinde Taş Süsleme**, Ankara 2002
- Ø ŞAHİN Faruk, **Türk Çini Sanatı Süslemeciliği**, Kütahya 1985
- Ø TURANİ Adnan, **Sanat Terimleri Sözlüğü**, Ankara 1980